

Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej

o naprawie ustroju Rzeczypospolitej w erze sztucznej inteligencji.

Bezpieczne państwo • Konkurencyjna gospodarka

• Kreatywne społeczeństwo • Ład oparty na cybernetyce

FORMUŁA NACZELNA

W erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii Rzeczpospolita przetrwa i będzie rosła tylko wtedy, gdy jej obywatele zawrą ze sobą i z państwem nowy kontrakt – jawny, równy i rozliczalny. Obywatel wnosi do wspólnoty podatek, służbę, kompetencje i zaufanie; państwo oddaje mu bezpieczeństwo, sprawczość, równe ciężary i kontrolę nad elitami i maszynami. Kontrakt nie jest deklaracją wartości, lecz rachunkiem, który widzą obie strony, i pętlą sterowania, w której o władzy decyduje wynik, a nie pozycja.

FORMUŁA KONTRAKTU

Z = B × K × S × P – zdolność Rzeczypospolitej = bezpieczeństwo × konkurencyjność × kreatywność społeczeństwa × prawomocność.

P = J × R × N – prawomocność = jawny rachunek × równość ciężarów × kontrola Narodu nad elitami i maszynami. Zero w jednym czynniku zeruje całość. Silnikiem wzrostu jest pętla 3A: antycypacja – absorpcja – adaptacja.

Spis treści

Skrót publikacji	5
0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza	7
Dlaczego Kontrakt, a nie kolejna deklaracja	7
Dziesięć najważniejszych rozstrzygnięć	8
CZĘŚĆ PIERWSZA. DEKLARACJA	10
1. Deklaracja Kontraktu Społecznego Rzeczypospolitej	10
1.1. Preambuła	10
1.2. Nasze postanowienia	11
1.3. Sześć Zasad Etosu Publicznego	16
1.4. Zobowiązania stron	16
1.5. Formuła przyjęcia	17
CZĘŚĆ DRUGA. UZASADNIENIE	18
2. Formuła naczelna i formuła Kontraktu	18
2.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej	18
2.2. Formuła Kontraktu: prawomocność jako iloczyn	19
2.3. Kontrakt w formule transformacji ustrojowej	20
2.4. Model 3A jako pętla Kontraktu	20
2.5. Wymiana: co obywatel wnosi, co państwo zwraca	21
2.6. System formuł Biblioteki: miejsce formuły Kontraktu	22
3. Uściślenia terminologiczne i zakres	23
3.1. Pojęcia wiodące	23
3.2. Czego publikacja nie twierdzi	24
3.3. Miejsce Kontraktu w Bibliotece TechnoSanacji	25
3.4. Kontrakt na portalu technosanacja.pl i moduły wykonawcze	26
4. Genealogia umowy społecznej i lekcje dla Rzeczypospolitej	27
4.1. Z czego powstaje umowa i dlaczego się rozpada	27
4.2. Cztery polskie lekcje	28
4.3. Trzy pojęcia, które porządkują spór	29
5. Diagnoza: dlaczego dzisiejsza umowa nie działa	29
5.1. Konstytucja: umowa istnieje, ale jest jednostronna	29

5.2. Dwie Polski opuszczają umowę różnymi drzwiami	30
5.3. Iluzja fiskalna: pieniądź poza budżetem	31
5.4. Kartel, lobbing i przechwycenie	32
5.5. Zaufanie: obrona wysoko, kontrola nisko	33
5.6. Deklaracja zawsze wyższa niż pomiar	33
5.7. Pętle patologii	34
6. Analizy strategiczne	36
6.1. Analiza polityczna.....	36
6.2. Analiza społeczno-gospodarcza	38
6.3. Analiza zasobowa (VRIO).....	39
6.4. Analiza kulturowa	39
6.5. Analiza technologiczna	40
6.6. Analiza prawna.....	42
6.7. Analiza ustrojowa	43
6.8. Synteza: SWOT, pole sił, scenariusze	44
7. Architektura: 7 kontraktów i 8 bezpieczników.....	47
7.1. Siedem kontraktów szczegółowych	47
7.2. Sieć postanowień: jak 42 punkty działają na cztery czynniki zdolności.....	49
8. Uzasadnienie postanowień	50
8.1. Filar I – Wspólny rachunek (§1–§5)	50
8.2. Filar II – Bezpieczne państwo (§6–§11).....	51
8.3. Filar III – Konkurencyjna gospodarka (§12–§17)	52
8.4. Filar IV – Kreatywne społeczeństwo (§18–§23).....	53
8.5. Filar V – Ład ustrojowy oparty na cybernetyce (§24–§29)	54
8.6. Filar VI – Człowiek i maszyna (§30–§34)	55
8.7. Filar VII – Sprawiedliwość i równe ciężary (§35–§39)	56
8.8. Filar VIII – Wykonanie i rewizja (§40–§42)	57
9. Rozważanie główne: wymiar sprawiedliwości jako warunek Kontraktu.....	58
9.2. Pięć wariantów umowy społecznej i kryteria oceny	58
9.3. Kanał pierwszy: zdolność państwa.....	60
9.4. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka.....	60
9.5. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna	60
9.6. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna	61

9.7. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziałych, karteli i monopoli.....	61
9.8. Wspólna dynamika: pętle przyczynowe Kontraktu.....	64
9.9. Wnioski z rozważania	65
10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych.....	65
10.1. Uzasadnienie cybernetyczne	65
10.2. Uzasadnienie systemowe.....	66
10.3. Uzasadnienie sieciowe	66
10.4. Uzasadnienie technologiczne	66
10.5. Uzasadnienie ustrojowe	67
10.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze	67
10.7. Test sześciu uzasadnień	68
11. Symulacja agentowa Kontraktu Obronnego	68
12. Panel Kontraktu i mapa drogowa 2026–2035.....	70
12.1. Indeks Kontraktu Społecznego (IKS-RP).....	70
12.2. Mapa drogowa 2026–2035.....	73
13. Ryzyka, bezpieczniki i napięcia nierozstrzygnięte.....	74
13.1. Ryzyka wdrożenia	74
13.2. Napięcia nierozstrzygnięte	75
13.3. Warunki falsyfikacji.....	76
14. Nowe standardy myślenia w erze AI.....	76
14.1. Manifest końcowy.....	77
Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów	78
A.1. Pojęcia	78
A.2. Skróty	82
Aneks B. Bibliografia	84
B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (numeracja Hierarchii z 26.10.2026)	84
B.2. Akty prawne	85
B.3. Literatura – teoria umowy społecznej, legitymizacji i republikanizmu	86
B.4. Literatura – cybernetyka, systemy, sieci.....	87
B.5. Literatura – ekonomia polityczna, renty, partie, lobbying.....	88
B.6. Literatura – obrona, odporność, pokolenia	88
B.7. Literatura – AI, technologia, polaryzacja.....	89

B.8. Raporty i dane instytucji.....	89
Aneks C. Nota metodologiczna i mapa źródeł.....	90
C.1. Metoda	90
C.2. Zastrzeżenia	90

Skrót publikacji

Tabela 1. Skróty publikacji „Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej”

Pole	Treść
Najkrótsza formuła	Kontrakt nie jest deklaracją wartości, lecz rachunkiem, który widzą obie strony. Obywatel wnosi podatek, służbę, kompetencje i zaufanie; państwo zwraca bezpieczeństwo, sprawczość, równe ciężary i kontrolę nad elitami i maszynami.
Problem	Konstytucja zawiera katalog obowiązków obywatela (art. 82–86), ale nie ma symetrycznego katalogu obowiązków państwa wobec obywatela, który te obowiązki wypełnia. Pieniądz płynie poza budżetem (wydatki funduszy w BGK wzrosły z 15,4 mld zł w 2015 r. do 131,7 mld zł w 2023 r.), wpływ – poza rejestrem, władza – poza wyborcą, a uwaga – poza faktami. Obie „Polski”, publiczna i prywatna, opuszczają umowę różnymi drzwiami.
Rozstrzygnięcie	Siły polityczne i społeczne zawierają Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej: 42 postanowienia w ośmiu filarach, wspólne dla wszystkich niezależnie od programu. Kontrakt dopisuje drugą stronę umowy – jawny rachunek, równość ciężarów i kontrolę Narodu – oraz wiąże ją z bezpiecznym państwem, konkurencyjną gospodarką, kreatywnym społeczeństwem i ładu ustrojowym opartym na cybernetyce.
Formuła	$Z = B \times K \times S \times P$, gdzie prawomocność $P = J \times R \times N$ (jawny rachunek $\times$ równość ciężarów $\times$ kontrola Narodu). Zero w jednym czynniku zeruje całość.
Cel główny	Do 2028 r.: pierwszy Roczny Rachunek Umowy Społecznej, jeden bilans państwa, ustawowa zasada <i>human-in-command</i> , rejestr algorytmów publicznych i Kontrakt Obronny w ustawie. Do 2030 r.: Indeks Kontraktu Społecznego (IKS-RP) $\geq 0,60$, zgromadzenie obywatelskie i referendum zatwierdzające zmiany ustrojowe. Do 2035 r.: IKS-RP $\geq 0,75$ i ustrój TechnoRepubliki działający z pełnym panelem pomiaru.
Architektura	8 filarów · 42 postanowienia · 7 kontraktów szczegółowych (obronny, fiskalny, ryzyka i rozliczalności, algorytmiczny, pracy ery AI, pokoleniowy 3G, deliberacyjny) · Pakiet Ciągłości Państwa · 8 bezpieczników ładu republikańskiego · 12 mierników IKS-RP.
Zasada graniczna	Żadne prawo polityczne nie jest warunkowe. Żadnego scoringu obywateli. Żadnej decyzji o wolności, dziecku, mieszkaniu i użyciu siły wydanej przez algorytm. Żadnego wykupu od obowiązku obrony. Żadnej czystki zamiast procedury. Żadnej zmiany ustroju w stanie nadzwyczajnym.
Wynik	Rzeczpospolita, w której koszt utrzymania renty jest wyższy niż koszt konkurowania wynikiem; w której obywatel widzi, co daje i co dostaje; i w której silniejsze państwo oznacza silniejszą kontrolę.

Tabela 2. Metryka publikacji

Pole	Opis
Tytuł	Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej. Deklaracja sił politycznych i społecznych o naprawie ustroju w erze sztucznej inteligencji.
Numer biblioteczny	104 · klaster 1 „Dokumenty kanoniczne” · grupa A (Hierarchia Biblioteki z 26.10.2026). W materiałach roboczych: propozycja nr 45, dok. 29 – oznaczenia historyczne, niestosowane w bieżących odwołaniach.
Wersja	2.0 – projekt redakcyjny do autoryzacji, 28 października 2026 r.; zastępuje wydanie 1.0 z 19.10.2026. Zmiany w tekście Deklaracji (§13, §19, §22) i rejestr rozstrzygnięć – Aneks D.
Charakter	Dokument kanoniczny 104 – odpowiada na pytanie „Na jakiej umowie?”, czwarte w sekwencji kanonu: po Manifeście (101: „Dlaczego?”), Technologicznej Wizji (102: „Dokąd?”) i Misji Politycznej (103: „Kto i jaką drogą?”), przed Strategią transformacji ustrojowej (105: „Jak przejść?”) i Projektem Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 (106: „W jakich granicach prawa?”). Rozwija program P7 „Nowa Umowa Społeczna” Strategii (105). W modelu VSM – część systemu S5 obok Konstytucji.
Podstawa badawcza	Plik „Założenia – Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej” (listy 5, 12 i 25 postanowień); destylaty z folderu . TechnoRepublika: US „Nowa umowa społeczna Rzeczypospolitej” (9673 dokumenty), LR „Ład republikański TechnoRepubliki” (5093), PP „Patologie procesów politycznych a nowa umowa społeczna” (4426), CH „Wyzwania cywilizacyjne XXI wieku” (1652), DG „Diagnoza państwa polskiego” (541), „Systemy państwa TechnoRepublika” (299), „Wizja TechnoRepubliki” (197); zbiorczy plik PDF-MD Biblioteki (44 dokumenty, stan na 18.10.2026); portal technosanacja.pl (strona główna, /konstytucja/, /ustroj/). Weryfikacja wydania 2.0: Hierarchia Biblioteki (26.10.2026); PDF-MD-A-36 (28.10.2026; 36 publikacji, 2404 strony); PDF-MD-B-34 (26.10.2026; 34 publikacje); x-poprawki (28.10.2026; 24 materiały, w tym rekomendacje dokumentów 405, 501 i 602 wprost dla Kontraktu); podstrona technosanacja.pl/kontrakt/ (stan na 28.10.2026).
Metoda	Formuła naczelną z rozbiorem i warunkami obalenia; zasada minimalnej zgody (postanowienie wiąże co do celu i miernika, instrument podlega debacie); analizy: polityczna, społeczno-gospodarcza, zasobowa (VRIO), kulturowa, technologiczna, prawna, ustrojowa (VSM), SWOT, pole sił, mapa interesariuszy, scenariusze; ocena wielokryterialna pięciu wariantów umowy; rozważanie o wymiarze sprawiedliwości; sześć porządków uzasadnienia; symulacja agentowa Kontraktu Obronnego (z destylatu US); panel KPI/KRI.
Zawartość	32 rysunki (mapy myśli, grafy relacji, pętle przyczynowe, schematy, wykresy, macierze; w wydaniu 2.0 nowe lub przerysowane: 2A, 5, 27A), 43 tabele (w tym nowe 8A, 8B oraz D1–D4), 42 postanowienia z uzasadnieniem, mapa drogowa 2026–2035, rozwinięty słownik pojęć, terminów i skrótów, bibliografia.
Pliki towarzyszące	Wersje MD do pobrania: pełna treść, Karta Kontraktu (sama deklaracja), panel wskaźników IKS-RP, pakiet analiz strategicznych, słownik i bibliografia. Osobne dokumenty: „Rekomendacje zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji” (wyd. 1.0) oraz raport spójności wydania 2.0 (28.10.2026).
Adresaci	Partie polityczne i ich zaplecza programowe, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy i Sejmiki, Kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, środowiska nauki, technologii i kultury, Siły Zbrojne i służby, Generacja Z i seniorzy (Program 2G – 511, Inicjatywa 3G – 406), Kluby TechnoSanacji, media.
Zasada czytania	Najpierw skrót i teza (rozdz. 0), potem Deklaracja (rozdz. 1) – to tekst do podpisu. Część druga uzasadnia: formuła i pojęcia (2–3), genealogia i diagnoza (4–5), analizy strategiczne (6), architektura i uzasadnienie postanowień (7–8), rozważanie o wymiarze sprawiedliwości (9), uzasadnienia (10), symulacja, panel i mapa drogowa (11–12), ryzyka i nowe standardy myślenia (13–14). Aneksy: słownik (A), bibliografia (B), nota metodologiczna (C), rejestr zmian wydania 2.0 i konkordancja numeracji (D).
Licencja	Creative Commons – Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY 4.0). Opracowanie na danych portalu TechnoSanacja z użyciem narzędzi AI, z autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej.

0. Teza dokumentu i synteza wykonawcza

TEZA DOKUMENTU

W erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii Rzeczpospolita nie utrzyma bezpieczeństwa, konkurencyjności i wolności na umowie, w której obywatel nie widzi swojej podmiotowości. Legitymizacja jest czynnikiem istnienia państwa. Dlatego naprawę ustroju zaczynamy od umowy społecznej – jawnej, równej i rozliczalnej – a nie od kolejnej wymiany rządzących.

Dlaczego Kontrakt, a nie kolejna deklaracja

Polska nie cierpi na brak wartości. Cierpi na brak kanałów, którymi wartości zamieniają się w wynik. Diagnoza z trzech rund badawczych (US, LR, PP) jest zgodna: państwo traci legitymizację, gdy obywatel nie widzi związku między tym, co daje – podatkiem, służbą, głosem – a tym, co dostaje.

Patologie procesów politycznych to mechanizmy przerywania tego związku: iluzja fiskalna, kartel partyjny, klientelizm, lobbing bez śladu i polaryzacja. Bezpieczniki ładu republikańskiego to mechanizmy jego przywracania.

Słowo „kontrakt” zostało wybrane celowo. Umowa społeczna w tradycji Hobbesa, Locke’a i Rousseau była figurą myśli. Kontrakt jest instrumentem: ma strony, świadczenia, terminy, miernik wykonania i procedurę rewizji. Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej przenosi umowę społeczną z filozofii do sterowania państwem.

Kontrakt jest zbudowany z dwóch części.

Część pierwsza – Deklaracja – zawiera 42 postanowienia, które mogą przyjąć wszystkie siły polityczne i społeczne, bo dotyczą reguł gry, a nie programów. Postanowienie wiąże co do celu i miernika; o wyborze instrumentu decyduje debata, parlament i Naród.

Część druga – Uzasadnienie – pokazuje, skąd każde postanowienie się bierze, jakim instrumentem TechnoSanacja proponuje je wykonać i jak sprawdzić, czy działa.

Charakter: dokument programowy, analityczny i edukacyjny. Część pierwsza ma formę projektu deklaracji, którą mogą przyjąć siły polityczne i społeczne niezależnie od barw partyjnych. Część druga uzasadnia jej postanowienia i wskazuje instrumenty proponowane przez TechnoSanację do debaty publicznej, eksperckiej i parlamentarnej. Dokument nie stanowi obowiązującego prawa ani opinii prawnej. Liczby z literatury zagranicznej ilustrują mechanizmy i nie są prognozami dla Polski; wyniki symulacji to rząd wielkości, nie pomiar. Wszystkie propozycje ustrojowe zakładają wyłącznie legalną ścieżkę zmiany Konstytucji (art. 235) i zatwierdzenie przez Naród w referendum.

Dziesięć najważniejszych rozstrzygnięć

- 1. Umowa jest rachunkiem, nie deklaracją.** Kto nie widzi rachunku, ten się z umowy wypisuje – ucieka w samozatrudnienie, prywatne usługi, emigrację lub bojkot referendum. Roczny Rachunek Umowy Społecznej (RRUS) i jeden bilans państwa są pierwszym warunkiem Kontraktu (§3–§4).
- 2. Prawa polityczne są bezwarunkowe.** Wymiana dotyczy przywilejów, zasobów i wpływu na decyzje sektorowe, nigdy praw obywatelskich. Żaden wkład ani ocena algorytmiczna nie zwiększa ani nie zmniejsza głosu obywatela (§2, §34).
- 3. Obowiązek nie wytwarza lojalności – lojalność wytwarza uczciwość obowiązku.** Pobór sam nie podnosi zaufania; legitymizację budują równość ciężarów i wybór formy służby. Symulacja agentowa pokazuje, że powszechny obowiązek bez równości traci około 1,9 pp poparcia rocznie, a Kontrakt Obronny z równymi ciężarami i rojem kompetencyjnym poparcie utrzymuje (§6–§8).
- 4. Przywilej to przerzucone ryzyko, nie wysoka pensja.** Premia płacowa sektora publicznego w Polsce jest ujemna (do -8,1%). Kontrakt nie obniża płac, lecz przenosi ryzyko i rozliczalność – dla nowo wstępujących, z ochroną praw nabytych (§15, §37).
- 5. Renta to dostęp do przepływów, nie nazwisko.** Graf zamówień, ślad legislacyjny i jawni beneficjenci mierzą strumień pieniędzy, a nie ludzi. Rotacja osób nie jest rotacją władzy (§14, §38).
- 6. Bezpieczeństwo jest najsilniejszym nośnikiem legitymizacji, a sąd – najtańszym.** Wojsku ufa 84% Polaków, sądom 39%, Trybunałowi Konstytucyjnemu 21%. Kontrakt wchodzi przez obronę, a naprawia prawomocność.
- 7. Sąd jest infrastrukturą zaufania – jak sieć energetyczna.** Szybki, przewidywalny i niezawisły wymiar sprawiedliwości (Ejudykatura) zwiększa zdolność państwa, produktywność, suwerenność technologiczną i odporność, a zarazem odbiera opłacalność rentom i władzy proceduralnej (rozdz. 9).
- 8. Człowiek dowodzi, maszyna wspiera – i to musi być zdolność, a nie podpis.** Państwo posiada kategorie i modele decyzyjne; dostawca dostarcza narzędzie. Każdy system ma właściciela, rejestr, sześć zdolności kontroli i warunek zatrzymania (§30–§33).
- 9. Silniejsze państwo wymaga silniejszej kontroli.** Kontrola musi mieć własne źródło legitymacji i własne narzędzia egzekucji: wiążące zalecenia audytu, równe okręgi, referendum z kworum zatwierdzenia, zgromadzenia obywatelskie w trybie „przyjmij albo uzasadnij” (§28–§29).
- 10. Kontrakt mierzy sam siebie.** Indeks Kontraktu Społecznego (IKS-RP) z dwunastoma miernikami, rewizja raz w kadencji i przegląd ustroju co dziesięć lat zamieniają umowę w pętlę sterowania (§40–§42).

Rysunek 1. Mapa myśli Kontraktu Społecznego Rzeczypospolitej
– formuła, osiem filarów i 42 postanowienia

Rysunek 1 przedstawia strukturę Kontraktu. W centrum znajdują się formuła zdolności $Z = B \times K \times S \times P$ i formuła prawomocności $P = J \times R \times N$. Wokół niej osiem filarów: wspólny rachunek (I), bezpieczne państwo (II), konkurencyjna gospodarka (III), kreatywne społeczeństwo (IV), ład cybernetyczny (V), człowiek i maszyna (VI), sprawiedliwość i równe ciężary (VII) oraz wykonanie i rewizja (VIII). Kolory czynników są stałe w całej Bibliotece: niebieski – bezpieczeństwo, morski – konkurencyjność, pomarańczowy – kreatywność, fioletowy – prawomocność.

CZĘŚĆ PIERWSZA. DEKLARACJA

1. Deklaracja Kontraktu Społecznego Rzeczypospolitej

1.1. Preambuła

My, siły polityczne i społeczne Rzeczypospolitej – partie polityczne niezależnie od miejsca na scenie, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy gmin, powiatów i województw, Kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, środowiska nauki, kultury i technologii, przedstawiciele Sił Zbrojnych i służb w stanie spoczynku, młodzi i seniorzy – świadomi, że Rzeczpospolita jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli (art. 1 Konstytucji), a władza zwierzchnia należy do Narodu (art. 4);

świadomi, że wojna u granic, wojna hybrydowa na naszym terytorium oraz rewolucja sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii zmieniają państwo szybciej, niż zmieniają się jego instytucje;

pamiętając o lekcjach naszej historii: o ruchu egzekucyjnym, który żądał, by prawo obowiązywało także możliwych; o państwie, którego elity zawiodły w godzinie próby; o przemianie 1989 roku, której koszty ponieśli przegrani i ci, którzy musieli wyjechać;

przekonani, że umowa, której obywatel nie widzi, przestaje go wiązać, a państwo, które nie potrafi rozliczyć własnych obietnic, traci zdolność ich spełniania;

uznając, że spieramy się i będziemy się spierać o programy, ale reguły gry, rachunek i bezpieczniki muszą być wspólne –

zawieramy niniejszy **Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej**.

Jego celem jest bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo i ład ustrojowy oparty na cybernetyce: państwo, które przewiduje, działa i odpowiada przed obywatelem.

ZASADA MINIMALNEJ ZGODY

Postanowienia Kontraktu wiążą strony co do celu, zasady i miernika. Wybór konkretnych instrumentów pozostaje przedmiotem debaty, decyzji parlamentu i – w sprawach ustrojowych – rozstrzygnięcia Narodu w referendum. Przystąpienie do Kontraktu nie oznacza poparcia programu żadnej partii ani ruchu.

1.2. Nasze postanowienia

I. Wspólny rachunek

§1. Dobro wspólne jako jawna wymiana. Rzeczpospolita jest dobrem wspólnym, a umowa między obywatelem a państwem jest jawną wymianą. Obywatel wnosi podatek, służbę, kompetencje, dane i zaufanie. Państwo zwraca bezpieczeństwo, sprawczość, równe traktowanie, sprawny sąd oraz kontrolę nad elitami i maszynami.

§2. Bezwarunkowe, równe prawa polityczne. Prawa i wolności polityczne każdego obywatela są bezwarunkowe i równe. Żaden wkład, wynik, majątek ani ocena algorytmiczna nie może ich powiększać ani ograniczać. Wymiana w ramach Kontraktu dotyczy przywilejów, zasobów i wpływu na decyzje sektorowe – nigdy praw obywatelskich.

§3. Roczny Rachunek Umowy Społecznej. Każdego roku, razem z projektem budżetu, państwo publikuje Roczny Rachunek Umowy Społecznej: kto ile płaci i ile otrzymuje – według decyli dochodu, regionów, form zatrudnienia, sektora publicznego i prywatnego oraz grup wieku. Rachunek obejmuje wszystkie środki publiczne i jest oceniany przez niezależną instytucję fiskalną.

§4. Jeden bilans państwa. Wszystkie pieniądze publiczne – budżet, fundusze celowe, fundusze w bankach i instytucjach rozwoju, jednostki pozabudżetowe – są wykazywane w jednym bilansie pod kontrolą parlamentu. Nie ma długu ukrytego. Wiążące reguły wydatkowe ograniczają wydatki wyborcze przekraczające możliwości państwa.

§5. Sprawiedliwość międzypokoleniowa. Żadne pokolenie nie przerzuca kosztów na następne bez jawnego rachunku. Dług, emerytury, demografia, klimat i obowiązki obronne są oceniane według grup wieku, a obciążenia młodych z tytułu służby i transformacji są wyrównywane.

II. Bezpieczne państwo

§6. Powszechny Kontrakt Obronny. Obrona Rzeczypospolitej jest obowiązkiem wszystkich obywateli (art. 85), wykonywanym w zróżnicowanych formach: służby czynnej, rezerwy, obrony cywilnej, ochrony ludności i wkładu kompetencyjnego. Każda forma ma jawny ekwiwalent w prawach: szkolenie, ochronę zatrudnienia, wsparcie edukacyjne lub mieszkaniowe oraz uznanie kompetencji.

§7. Równe ciężary obronne. Te same reguły wezwań, ćwiczeń i zwolnień obowiązują sektor publiczny, spółki z udziałem państwa, osoby pełniące funkcje publiczne i sektor prywatny. Na poczet obowiązku zalicza się realną zdolność, nigdy pieniądze – od obowiązku obrony nie można się wykupić.

§8. Rój kompetencyjny. Udokumentowane kompetencje inżynierskie, cyfrowe, dronowe, logistyczne, medyczne i przemysłowe zalicza się na poczet obowiązku obronnego na równi ze służbą czynną. Ci, którzy dostarczają zdolności obronnej, mają głos w standardach i priorytetach zamówień obronnych.

§9. Szybka pętla decyzyjna i ciągłość państwa. Państwo przetwarza informację i podejmuje decyzję strategiczną w kryzysie w czasie nie dłuższym niż 48 godzin. Funkcje krytyczne – energia, woda, łączność, zdrowie, płatności, dane – utrzymują zdolność pracy w trybie odciętym, sprawdzaną testami. Ciągłość władzy łączy się z jej obecnością w kraju w godzinie próby.

§10. Jawne i własne finansowanie obrony. Wszystkie wydatki obronne, niezależnie od źródła, są wykazywane w jednym zestawieniu. Rośnie udział krajowej wartości dodanej w zamówieniach, a państwo buduje własną masę, serwis i zdolność produkcji – staje się dostawcą bezpieczeństwa, a nie tylko jego kupcem.

§11. Odporność bez przerzucania ryzyka. Schrony, magazyny, węzły energii i łączności są budowane jako infrastruktura podwójnego zastosowania i finansowane jawnie przez państwo. Odporność obywatelska uzupełnia obowiązki państwa, ale ich nie zastępuje. Bioobrona i zintegrowana ochrona zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska są częścią bezpieczeństwa.

III. Konkurencyjna gospodarka

§12. Płacenie za wynik. Państwo płaci za rezultat dla obywatela, a nie za procedurę – w dotacjach, zamówieniach, kontraktach i budżecie. Każdy program ma przed uruchomieniem miarę rezultatu i wpływu, którą weryfikuje podmiot niezależny od wykonawcy.

§13. Państwo pierwszym klientem. Państwo zamawia przetomowe rozwiązania przez zamówienia przedkomercyjne i zobowiązania zakupu, finansuje je etapami powiązanymi z kamieniami milowymi i w każdym zamówieniu systemu krytycznego wymaga przenaszalności danych, interoperacyjności, znanego kosztu wyjścia i różnorodności dostaw. Państwo kupuje drugą drogę, a nie uzależnienie od jednego dostawcy.

§14. Otwarte rynki zamiast rent. Konkurencja zastępuje rentę w zamówieniach publicznych, sektorach sieciowych i zawodach regulowanych. Zamówienia są analizowane jako sieć powiązań, a sygnały zmonitory – badane. Spółki z udziałem państwa obsadza się w otwartych konkursach z jawnymi kryteriami.

§15. Równe obciążenie form pracy. Obciążenia podatkowe i składkowe etatu, samozatrudnienia i innych form pracy są stopniowo zbliżane, tak aby wybór formy zatrudnienia nie był arbitrażem kosztem wspólnoty. Zmiany są zapowiadane z wyprzedzeniem i rozłożone w czasie.

§16. Energia jako fundament zdolności. Rzeczpospolita buduje zdywersyfikowany portfel źródeł i magazynów energii oraz bilansowanie na krańcach sieci z udziałem prosumentów, klastrów i mikrosieci. Energia ma być stabilna, dostępna cenowo i pod kontrolą wspólnoty politycznej – dla rodzin, przemysłu i infrastruktury obliczeniowej.

§17. Roboty i zdrowie wobec demografii. Automatyzacja i robotyzacja, zwłaszcza w małych i średnich firmach, a także wydłużanie życia w zdrowiu i aktywność zawodowa seniorów są polityką płacową, demograficzną i obronną. Zysk z automatyzacji jest dzielony jawnie między pracowników, obywateli i podatników.

IV. Kreatywne społeczeństwo

§18. Pakt pokoleń i zasada podwójnego klucza. Młodzi, pokolenie środka i seniorzy współtworzą zespoły zadaniowe, w których młody lider odpowiada za tempo i narzędzia, a doświadczony mentor – za standard, ciągłość i test konsekwencji. Seniorzy są pamięcią instytucjonalną Rzeczypospolitej, a nie kosztem systemu.

§19. Konto Sprawczości Ery AI. Każdy obywatel ma dostęp do narzędzi sprawczości: bezpiecznego asystenta AI działającego wyłącznie w jego interesie, w granicach odwoływalnego mandatu i pod kontrolą publiczną, mocy obliczeniowej, mikrokwalifikacji oraz szkolenia z higieny cyfrowej. Obywatel może przenosić swoje dane i mandaty oraz w każdej sprawie uzyskać kontakt z człowiekiem. Obywatel ma wobec urzędu taką samą siłę informacyjną jak urząd wobec obywatela.

§20. Ochrona pierwszego szczebla kariery. Państwo i pracodawcy chronią stanowiska wejścia – staże, praktyki, stanowiska początkujące – przed zanikiem w wyniku automatyzacji, bo na nich uczą się kolejne pokolenia. Każda fala automatyzacji w administracji jest oceniana także pod tym kątem.

§21. Edukacja przez działanie. Szkoła i uczelnia kształcą kompetencje przez projekt, prototyp i wdrożenie. Praca z AI, myślenie systemowe i odpowiedzialne korzystanie z danych są kompetencjami podstawowymi, na równi z czytaniem i rachunkiem. Uczelnie i regionalne ośrodki kompetencji stają się rozsądnymi technologiami.

§22. Odporność poznawcza i pluralizm. Rzeczpospolita chroni wolność słowa i buduje odporność na manipulację przez edukację, uprzedzające uczenie rozpoznawania technik manipulacji i jawność własności mediów – a nie przez odgórną cenzurę. Regulacja dotyczy przejrzystości mechanizmów rankingowania treści, a media lokalne otrzymują wsparcie niezależne od władzy. Odporność poznawczą buduje się przez zaufanie i jawność, a państwo mierzy ją corocznie.

§23. Polszczyzna i pamięć w erze AI. Język polski, kultura i dziedzictwo są zasobem strategicznym. Państwo wspiera uczciwie licencjonowane korpusy polszczyzny, polskie modele językowe i standardy pochodzenia treści, tak aby pamięć narodowa nie stała się wyłączną własnością zagranicznych platform.

V. Ład ustrojowy oparty na cybernetyce

§24. Pętla sprawczości. Państwo działa w zamkniętej pętli: rozpoznanie zmiany – decyzja człowieka – wykonanie – publiczny wynik – korekta. Żaden mandat bez miernika, żaden miernik bez publicznego odczytu, żadne wdrożenie bez oceny po fakcie.

§25. Jeden właściciel wyniku. Każda misja, program, kontrakt i system publiczny ma jednego imiennego właściciela wyniku, z jawnymi celami i miernikami ryzyka. Jednoznaczność kompetencji ma pierwszeństwo przed ich siłą; współodpowiedzialność wielu nie może oznaczać nieodpowiedzialności wszystkich.

§26. Model państwa i jawne scenariusze. Państwo utrzymuje własny, aktualny model swojego stanu: jednolite rejestry, cyfrowy obraz sytuacji i mapę zależności krytycznych. Analiza jest oddzielona od decyzji politycznej, a prognozy i scenariusze publikuje się z jawnymi założeniami i w wielu wariantach.

§27. Wygaśnięcie z ciężarem dowodu. Regulacje, fundusze, programy i instytucje otrzymują termin przeglądu. Jeżeli niezależna ewaluacja nie potwierdzi ich wyniku, wygasają. Ocenę skutków projektuje się razem z regulacją, a nie po niej.

§28. Naród jako najwyższy regulator. Wiążące referendum rozstrzyga sprawy ustrojowe, a jego ważność opiera się na progu poparcia (kworum zatwierdzenia), a nie na progu frekwencji. Zgromadzenia obywatelskie formułują warianty i pytania, a parlament w określonym terminie przyjmuje ich rekomendacje albo publicznie uzasadnia odrzucenie. Lokalne kluby obywatelskie, sejmiki i uczelnie są receptorami sygnałów dla państwa.

§29. Kontrola z własną legitymacją. Silniejsze państwo wymaga silniejszej kontroli. Organy kontroli, audytu i sądy mają niezależne od kontrolowanych źródło legitymacji i własne narzędzia egzekucji, w tym zalecenia, na które adresat musi odpowiedzieć w terminie. Ustrój zmienia się wyłącznie legalną procedurą i nigdy w czasie stanu nadzwyczajnego.

VI. Człowiek i maszyna

§30. Człowiek dowodzi, AI wspiera. Decyzje o użyciu siły, o wolności, o dziecku, o mieszkaniu, o statusie prawnym i o świadczeniu podejmuje i podpisuje imiennie odpowiedzialny człowiek. Systemy AI rekomendują, symulują i wykrywają odchylenia. Zasada ta obejmuje także obronność i bezpieczeństwo narodowe.

§31. Sześć zdolności kontroli. Każdy system AI używany przez państwo zapewnia odpowiedzialnemu człowiekowi zdolność zrozumienia, autoryzowania, przerwania, zakwestionowania i odwrócenia działania systemu oraz przypisania odpowiedzialności. Wynik prezentuje się z poziomem niepewności i bez sugestywnego formatowania. Podpis bez tych zdolności nie jest kontrolą.

§32. Państwowa własność kategorii. Definicje ryzyka, zagrożenia, uprawnienia i nadużycia, a także dane i logika klasyfikacji używane w decyzjach publicznych należą do państwa. Dostawca dostarcza narzędzie. Państwo zna koszt wyjścia i czas migracji każdego systemu krytycznego.

§33. Rejestr, audyt i prawo do wyjaśnienia. Algorytmy i agenci AI stosowani przez organy publiczne są wpisani do jawnego rejestru i podlegają audytowi po wdrożeniu. Obywatel ma prawo do zrozumiałego wyjaśnienia decyzji, do odwołania się do człowieka i sądu oraz do obsługi bez narzędzi cyfrowych, gdy wymaga tego jego sytuacja.

§34. Zakaz scoringu i masowej inwigilacji. Żaden algorytm nie ocenia obywatela jako obywatela. Zakazane są scoring społeczny, masowa niecelowana inwigilacja oraz rozpoznawanie emocji w pracy i w szkole. Kontrola operacyjna podlega realnemu nadzorowi. Prywatność myśli i integralność psychiczna są chronione także wobec neurotechnologii.

VII. Sprawiedliwość i równe ciężary

§35. Sąd jako infrastruktura zaufania. Wymiar sprawiedliwości jest szybki, przewidywalny i niezawisły. Elektroniczny proces, jawne orzecznictwo i niezależne od siebie oceny materiału dowodowego dokonywane przez człowieka i przez narzędzia AI skracają postępowania. Sędzia nie ponosi sankcji za odstępianie od rekomendacji AI. Reforma sądownictwa zmienia reguły, a nie osoby.

§36. Nieuchronność kary i szybkość ścigania. Państwo zapewnia nieuchronność kary i szybkie odzyskiwanie należności. Dowód cyfrowy ma zabezpieczony łańcuch pochodzenia, śledztwa wspierane przez AI przechodzą przez bramki decyzji człowieka, a monitoring dotyczy zdarzeń, nie ludzi.

§37. Koniec przerzutu ryzyka. Przywilejem jest przerzucone ryzyko, a nie wysokość pensji. Dla osób nowo wstępujących do służby publicznej uprawnienia emerytalne wiąże się z wiekiem i gotowością, a nie wyłącznie ze stażem, a stanowiska kierownicze w administracji i spółkach z udziałem państwa – z jawnymi kontraktami na wynik. Prawa nabyte są chronione. Płac w administracji się nie obniża – podnosi się rozliczalność.

§38. Jawność wpływu. Każda ustawa ma ślad legislacyjny: kto dostarczył tekst, ekspertyzę i poprawki. Lobbying, konflikty interesów i rzeczywisti beneficjenci podmiotów korzystających ze środków publicznych są jawni, a przejście z urzędu do podmiotu, który się nadzorowało, wymaga okresu karencji. Parlament ma niezależne biuro analiz.

§39. Otwarta polityka i krążenie elit. Finansowanie partii nagradza członków, darczyńców i otwartą selekcję kandydatów, a nie samo trwanie. Bariery wejścia dla nowych ugrupowań są niższe, kryteria układania list – jawne, a stanowiska publiczne obsadza się w otwartych konkursach. Strony Kontraktu kierują się Sześcioma Zasadami Etosu Publicznego.

VIII. Wykonanie i rewizja

§40. Panel Kontraktu. Wykonanie Kontraktu mierzy publiczny Indeks Kontraktu Społecznego, złożony z dwunastu mierników, aktualizowany co najmniej raz w roku i udostępniany jako dane otwarte. Każdy obywatel może sprawdzić, które postanowienia są wykonywane, a które nie.

§41. Legalna procedura i harmonogram. Kontrakt wdraża się legalnie i bez przemocy, w etapach: najpierw ustawy możliwe bez zmiany Konstytucji, potem zgromadzenie obywatelskie, a na końcu zmiany konstytucyjne w trybie art. 235 zatwierdzone przez Naród w referendum. Dowód działania poprzedza zmianę ustroju.

§42. Rewizja Kontraktu. Kontrakt podlega przeglądowi raz w kadencji przez strony i zgromadzenie obywatelskie, a co dziesięć lat – przeglądowi ustroju. Każda strona może wnioskować o korektę na podstawie danych z panelu. Kontrakt, który nie zmienia rzeczywistości, zmienia się sam.

1.3. Sześć Zasad Etosu Publicznego

Strony Kontraktu przyjmują sześć zasad, według których oceniają własne postępowanie i postępowanie kandydatów do funkcji publicznych. Zasady ocenia się po czynach, nie po przynależności.

Tabela 3. Sześć Zasad Etosu Publicznego

Nr	Zasada	Co oznacza w praktyce
E1	Służba przed karierą	funkcja publiczna jest zadaniem z terminem i wynikiem, nie pozycją do utrzymania
E2	Wynik przed pozorem	liczy się rezultat dla obywatela zmierzony niezależnie, nie liczba konferencji i strategii
E3	Jawność przed układem	decyzje, przepływy pieniędzy i wpływ są widoczne; niejawnosć wymaga uzasadnienia
E4	Kompetencja przed lojalnością	stanowiska obsadza się w otwartych konkursach według portfolio dowiedzionych wyników
E5	Krążenie elit przed oligarchią	kadencyjność, rotacja i otwarte ścieżki wejścia dla ludzi spoza elit
E6	Dobro wspólne przed rentą	zysk z pozycji bez wkładu jest nadużyciem, nie nagrodą

1.4. Zobowiązania stron

Kontrakt jest wymianą. Poniższe zestawienie pokazuje, co każda ze stron wnosi i czego może oczekiwać.

Tabela 4. Wzajemne zobowiązania stron Kontraktu

Strona	Wnosi do Kontraktu	Otrzymuje w zamian
Obywatel	podatek i składki; udział w obronie w wybranej formie; kompetencje; udział w zgromadzeniach i referendum	bezwarunkowe prawa; jawny rachunek; równe ciężary; narzędzia sprawczości; szybki sąd; kontrolę nad elitami i maszynami
Państwo (organy władzy)	Roczny Rachunek, jeden bilans, właściciela wyniku, rejestr AI, panel IKS-RP	zaufanie, morale podatkowe, gotowość obywateli do wspólnego wysiłku, mandat do szybkich decyzji
Partie polityczne	przyjęcie reguł gry niezależnie od wyniku wyborów; jawność list i finansowania; ślad legislacyjny	uczciwą konkurencję, mniejsze koszty polaryzacji, przewidywalność zmiany władzy
Pracodawcy i przedsiębiorcy	rezygnację z arbitrażu form pracy; udział w roju kompetencyjnym; ochronę stanowisk wejścia	państwo jako pierwszy klient; otwarte rynki; szybkie odzyskiwanie należności; stabilną energię
Związki zawodowe i pracownicy	zgodę na automatyzację zadań; mobilność i przekwalifikowanie	jawny podział zysku z automatyzacji; ochronę pierwszego szczebla; udział w ewaluacji
Samorządy i Sejmiki	jawność wydatków i wyników; receptory sygnałów lokalnych	standardy usług, wsparcie odporności lokalnej, wiążący głos opinii regionalnej
Środowiska nauki i technologii	kompetencje, otwarte standardy, uczciwe licencje danych	zamówienia na wynik, piaskownice regulacyjne, kapitał wzrostu w Polsce
Młodzi i seniorzy	tempo i narzędzia (młodzi); pamięć, standard i test konsekwencji (seniorzy)	wyrównanie ciężarów międzypokoleniowych; rolę lidera i mentora; udział w korzyściach

1.5. Formuła przystąpienia

Strony przystępują do Kontraktu przez złożenie oświadczenia o przystąpieniu wraz z planem własnych zobowiązań na najbliższy rok. Przystąpienie jest jawne i odwołalne; odstąpienie od Kontraktu wymaga publicznego uzasadnienia. Wykonanie zobowiązań stron jest odnotowywane w panelu Kontraktu.

Tabela 5. Wykaz stron przystępujących do Kontraktu (formularz)

Strona	Nazwa podmiotu	Data przystąpienia	Zobowiązania na pierwszy rok	Podpis osoby upoważnionej
Partie polityczne				
Związki zawodowe				
Organizacje pracodawców				
Samorządy i Sejmiki				
Kościoty i związki wyznaniowe				
Organizacje pozarządowe				
Uczelnie i środowiska naukowe				
Środowiska technologiczne				
Kluby obywatelskie (w tym Kluby TechnoSanacji)				
Obywatele (podpis indywidualny)				

Polska, dnia 20... r.

CZĘŚĆ DRUGA. UZASADNIENIE

2. Formuła naczelna i formuła Kontraktu

2.1. Zapis i rozbiór formuły naczelnej

FORMUŁA NACZELNA

W erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii Rzeczpospolita przetrwa i będzie rosła tylko wtedy, gdy jej obywatele zawrą ze sobą i z państwem nowy kontrakt – jawny, równy i rozliczalny. Obywatel wnosi do wspólnoty podatek, służbę, kompetencje i zaufanie; państwo oddaje mu bezpieczeństwo, sprawczość, równe ciężary i kontrolę nad elitami i maszynami. Kontrakt nie jest deklaracją wartości, lecz rachunkiem, który widzą obie strony, i pętlą sterowania, w której o władzy decyduje wynik, a nie pozycja.

Formuła naczelna otwiera się tym samym zdaniem co inne dokumenty Biblioteki z 2026 r. (m.in. 405, 501, 602) – „w erze sztucznej inteligencji, robotów autonomicznych i biotechnologii” – bo opisuje tę samą zmianę z innej strony. Technologiczna Wizja pyta, dokąd Polska zmierza; Kontrakt pyta, na jakiej umowie obywatele zgodzą się tam iść. Tabela 6 rozkłada formułę na człony, wskazuje błędy, które wyklucza, i warunki, przy których należałoby ją uznać za fałszywą.

Tabela 6. Rozbiór formuły naczelnej – człony, wykluczone błędy i warunki obalenia

Człon formuły	Rozstrzygnięcie	Wykluczony błąd	Warunek obalenia
„przetrwa i będzie rosła tylko wtedy”	legitymizacja jest czynnikiem produkcji państwa, nie dekoracją	traktowanie umowy jako komunikacji politycznej	gdyby zdolność państwa rosła trwale przy malejącym zaufaniu i bez jawnego rachunku
„jawny”	obywatel widzi, kto płaci i kto otrzymuje	iluzja fiskalna, dług ukryty, renta niejawności	gdyby jawność rachunku nie wpływała na morale podatkowe i zaufanie
„równy”	te same reguły dla elit, sektora publicznego i prywatnego	obowiązek dla tych, „którzy nie zdołali się wymigać”	gdyby nierówność ciężarów nie obniżała poparcia dla wspólnego wysiłku
„rozliczalny”	każde świadczenie ma miernik i właściciela	deklaracja bez pomiaru	gdyby pomiar nie zmieniał decyzji
„obywatel wnosi... państwo oddaje”	umowa jest wymianą dwustronną	jednostronny katalog obowiązków obywatela	gdyby obywatele przyjmowali obowiązki bez względu na świadczenie zwrotne
„kontrolę nad elitami i maszynami”	sprawczość państwa wymaga proporcjonalnej kontroli	techno-Lewiatan, technokracja bez mandatu	gdyby sprawna egzekutywa bez kontroli trwale nie nadużywała władzy
„o władzy decyduje wynik, a nie pozycja”	renta przegrywa tam, gdzie wygrywa wynik	władza proceduralna, struktury zasiedziaste	gdyby premiowanie wyniku obniżało jakość usług

2.2. Formuła Kontraktu: prawomocność jako iloczyn

Technologiczna Wizja zapisała zdolność Rzeczypospolitej jako iloczyn czterech czynników: $Z = B \times K \times S \times P$ – bezpieczeństwo $\times$ konkurencyjność $\times$ kreatywność społeczeństwa $\times$ prawomocność. Kontrakt społeczny jest rozwinięciem czwartego czynnika. Prawomocność nie jest stanem ducha, lecz wynikiem trzech mierzalnych warunków:

$$P = J \times R \times N \text{ – prawomocność} = \text{jawny rachunek} \times \text{równość ciężarów} \times \text{kontrola Narodu nad elitami i maszynami.}$$

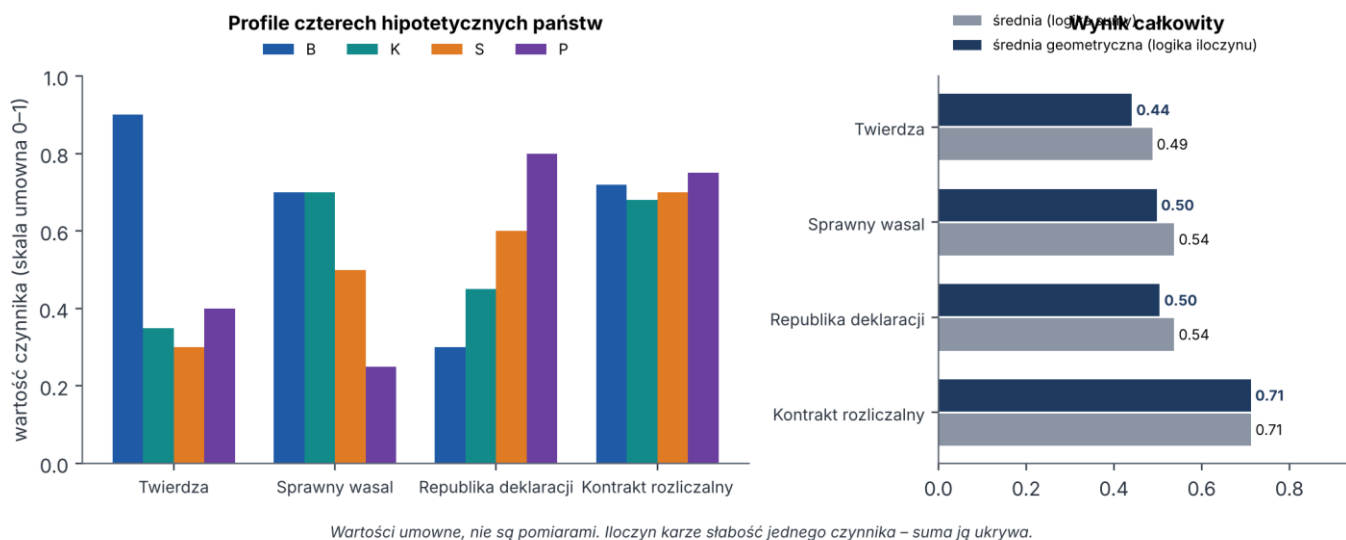
Logika iloczynu jest tu kluczowa. Państwo może mieć doskonały rachunek, ale jeśli ciężary są nierówne, obywatele uznają go za dokumentację niesprawiedliwości. Może mieć równe ciężary, ale bez kontroli Narodu nikt nie zagwarantuje, że tak zostanie. Może mieć silne mechanizmy kontroli, ale bez rachunku obywatel nie wie, co kontrolować. **Zero w jednym czynniku zeruje całość.** Ta sama zasada działa na poziomie całej formuły zdolności: braku prawomocności nie zrekompensuje armia dronów, a braku konkurencyjności – kampania wizerunkowa.

Zero w jednym czynniku zeruje całość. Silnikiem wzrostu każdego czynnika jest pętla 3A: antycypacja → absorpcja → adaptacja.

Rysunek 2. Formuła zdolności $Z = B \times K \times S \times P$ i formuła Kontraktu $P = J \times R \times N$

Rysunek 2 pokazuje, jak Kontrakt wpisuje się w formułę Wizji. Górny wiersz to cztery czynniki zdolności w stałej palecie Biblioteki. Dolny wiersz rozwija czynnik prawomocności w trzy warunki Kontraktu. Każdy z nich ma swoje postanowienia: jawny rachunek – §3, §4, §38, §40; równość ciężarów – §5, §7, §15, §37; kontrola Narodu – §28, §29, §31, §33.

Rysunek 3. Iloczyn, nie suma – ilustracja modelowa czterech profili państwa

Rysunek 3 ma charakter ilustracyjny – wartości są umowne. „Twierdza” ma wybitne bezpieczeństwo, ale słabą gospodarkę i prawomocność. „Sprawny wasal” jest nowoczesny, lecz zależny i słabo legitymizowany. „Republika deklaracji” ma wysoką prawomocność formalną bez zdolności wykonawczej. Logika sumy (średnia arytmetyczna) ukrywa ich słabości; logika iloczynu (średnia geometryczna) je ujawnia. Tylko profil zrównoważony – Kontrakt rozliczalny – daje wysoki wynik w obu ujęciach.

2.3. Kontrakt w formule transformacji ustrojowej

Strategia transformacji ustrojowej (105) definiuje transformację jako iloczyn: **zmiana reguł gry × zmiana rozkładu władzy × odnowienie umowy społecznej × przebudowa bazy materialnej**. Zmiana reguł bez zmiany rozkładu władzy daje nowy papier w starym układzie; zmiana rozkładu władzy bez odnowienia umowy daje rząd bez zgody; zmiana bazy materialnej bez reguł daje przechwycenie nowych zasobów przez starych graczy. Kontrakt społeczny jest trzecim czynnikiem tej formuły – „paliwem transformacji”, jak ujmuje to teza 8 Strategii. Program P7 „Nowa Umowa Społeczna” zapowiedział jawny podział kosztów obrony i transformacji, powszechny obowiązek obrony połączony z prawami oraz zgromadzenia obywatelskie z mandatem do formułowania pytań referendalnych. Niniejsza publikacja nadaje temu programowi postać kompletnej deklaracji.

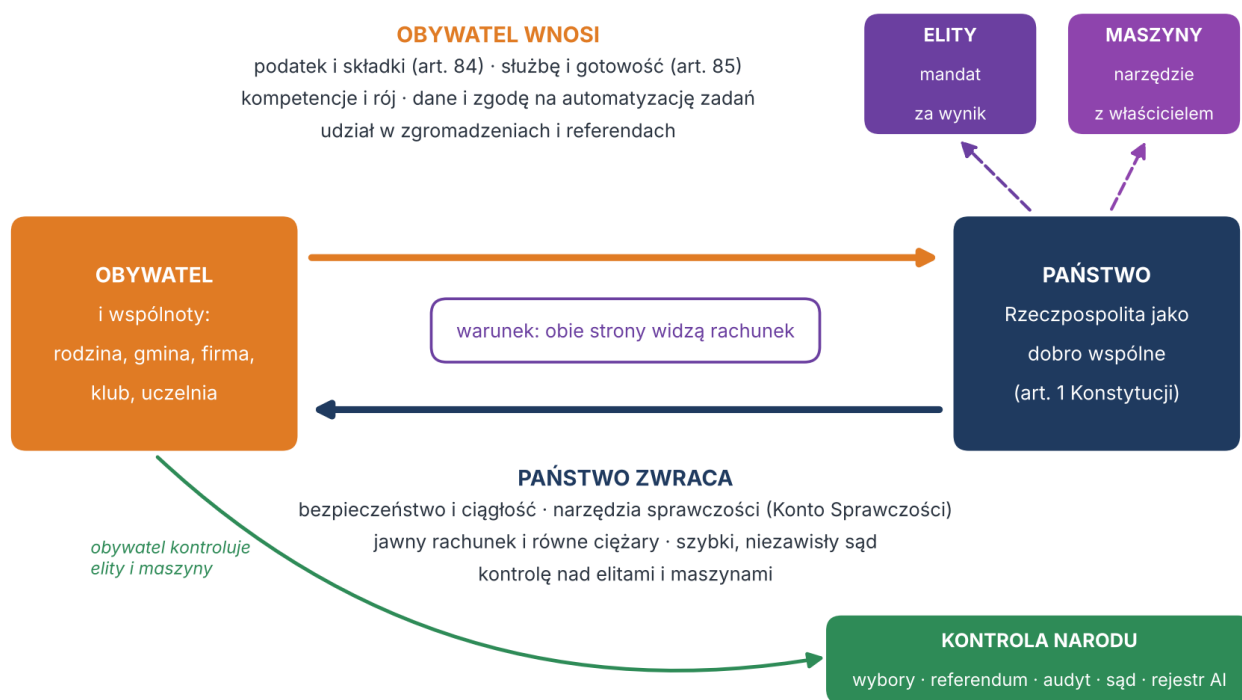
2.4. Model 3A jako pętla Kontraktu

Model 3A – antycypacja, absorpcja, adaptacja – jest metodą TechnoSanacji: wcześniej rozpoznać zmianę, zamienić ją w krajową zdolność i przebudować prawo, instytucje i kadry szybciej niż otoczenie. W Kontrakcie Model 3A działa na samej umowie: Kontrakt musi rozpoznawać, które obietnice przestają być wiarygodne, absorbować szoki bez zrywania zaufania i korygować się, zanim obywatele się z niego wypiszą.

Tabela 7. Model 3A zastosowany do Kontraktu

Faza	Pytanie	Instrument Kontraktu	Miernik
Antycypacja	Które grupy wypisują się z umowy i dlaczego?	RRUS według decyli, regionów i pokoleń (§3); model państwa i jawne scenariusze (§26); receptory lokalne (§28)	luka zaufania między grupami; odsetek fikcyjnego samozatrudnienia; emigracja talentów
Absorpcja	Czy umowa przetrwa wojnę, kryzys fiskalny lub falę automatyzacji?	Pakiet Ciągłości Państwa (§9); jawne finansowanie obrony (§10); podział zysku z automatyzacji (§17)	czas przywrócenia funkcji krytycznych; poparcie dla Kontraktu Obronnego
Adaptacja	Czy umowa zmienia się szybciej, niż traci wiarygodność?	wygaśnięcie z ciężarem dowodu (§27); comply-or-explain (§28); rewizja raz w kadencji (§42)	odsetek rekomendacji z odpowiedzią w terminie; liczba wygaszonych programów

2.5. Wymiana: co obywatel wnosi, co państwo zwraca

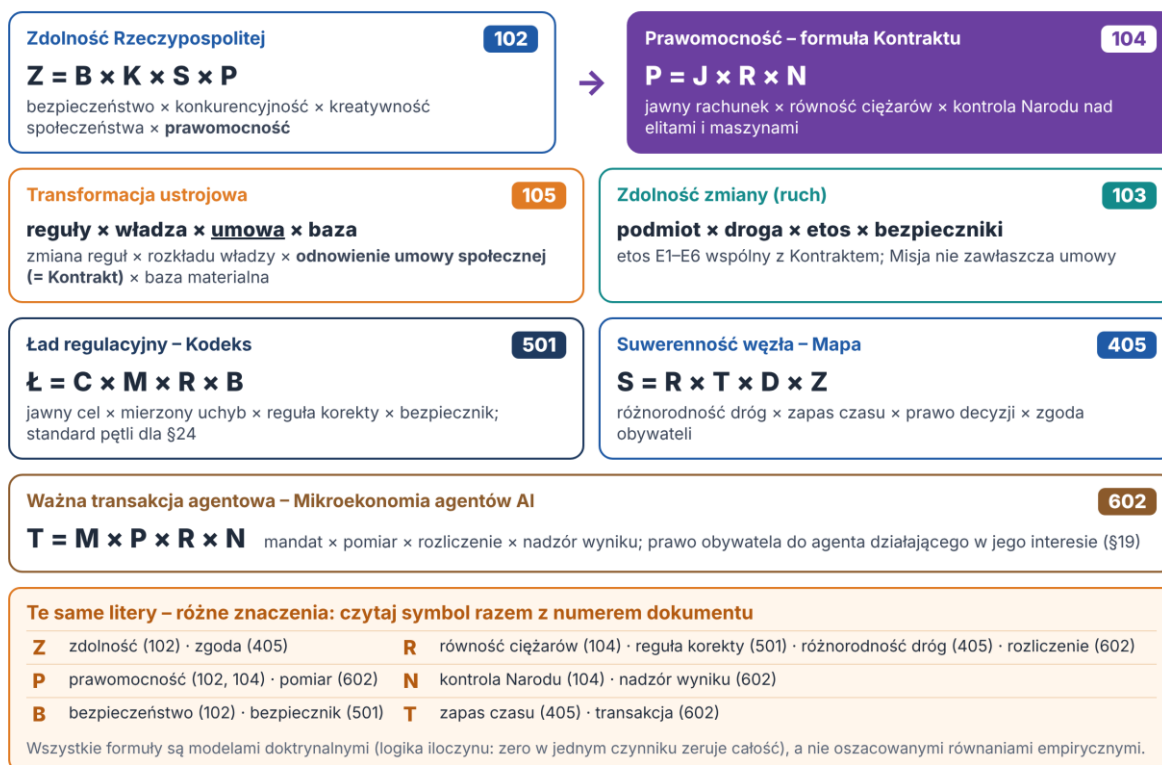

Rysunek 4. Kontrakt jako wymiana dwustronna – obywatel, państwo, elity i maszyny

Rysunek 4 przedstawia wymianę, na której opiera się Kontrakt. Obywatel wnosi podatek i składki (art. 84 Konstytucji), służbę i gotowość (art. 85), kompetencje, dane i udział w decyzjach. Państwo zwraca bezpieczeństwo, narzędzia sprawczości, jawny rachunek, równe ciężary, szybki sąd i kontrolę. Elity otrzymują mandat za wynik, a maszyny są narzędziem z właścicielem. Zielona pętla na dole pokazuje warunek, bez którego wymiana się nie domyka: obywatel kontroluje elity i maszyny bezpośrednio – przez wybory, referendum, audyt, sąd i rejestr AI.

2.6. System formuł Biblioteki: miejsce formuły Kontraktu

Po wydaniu 1.0 Kontraktu Biblioteka otrzymała kolejne formuły-iloczyny: Kodeks Sterowania i Regulacji (501) – ład regulacyjny $\mathbb{L} = C \times M \times R \times B$, Mapa suwerenności (405) – suwerenność węzła $S = R \times T \times D \times Z$, Mikroekonomia agentów AI (602) – ważność transakcji agentowej $T = M \times P \times R \times N$. Wszystkie stosują tę samą logikę iloczynu co formuła zdolności Wizji (102) i formuła prawomocności Kontraktu: brak jednego warunku zeruje wynik. Rysunek 2A pokazuje, jak formuły się łączą.

Rysunek 2A. System formuł Biblioteki TechnoSanacji: miejsce formuły $P = J \times R \times N$ i kolizje symboli

Formuła Kontraktu rozwija czynnik P formuły zdolności (102) i jest trzecim czynnikiem równania transformacji (105). Kodeks (501) dostarcza standardu pętli, w którym wykonuje się postanowienia filaru V; Mapa suwerenności (405) – miary kosztu i czasu wyjścia dla filarów III i VI; Mikroekonomia agentów (602) – warunków, w których asystent obywatela z §19 jest naprawdę „jego”. **Te same litery mają w różnych formułach różne znaczenia** (np. Z – zdolność w 102, zgoda w 405; R – równość ciężarów w 104, reguła korekty w 501). W Kontrakcie symbole J, R, N, W odnoszą się wyłącznie do jego formuły i indeksu IKS-RP; przy porównaniach z innymi dokumentami podaje się numer dokumentu. Formuły są modelami doktrynalnymi, a nie oszacowanymi równaniami empirycznymi.

3. Uściślenia terminologiczne i zakres

3.1. Pojęcia wiodące

Spór o umowę społeczną jest często sporem o słowa. Tabela 8 ustala znaczenie pojęć używanych w Kontrakcie i wskazuje, czym one nie są.

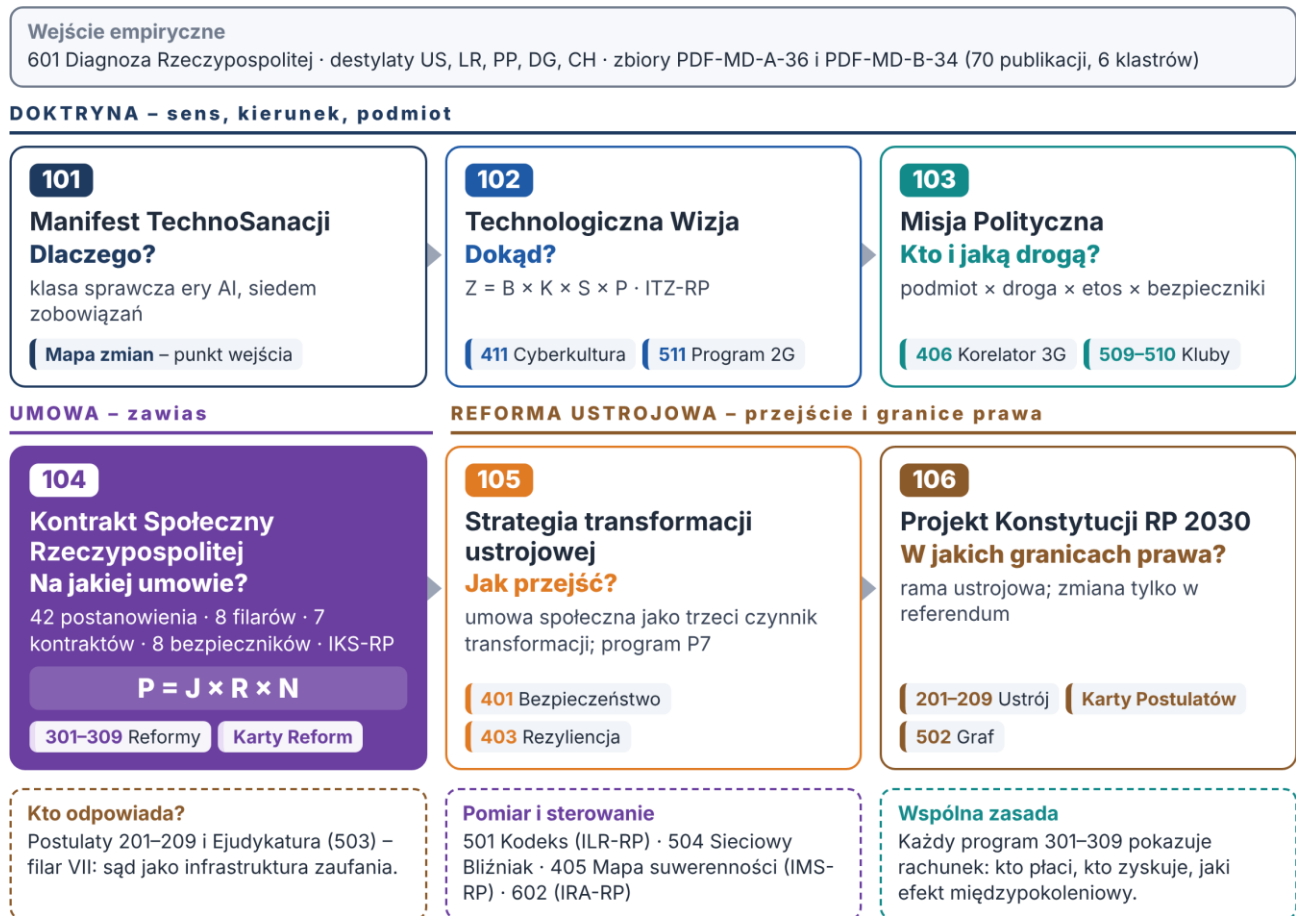
Tabela 8. Pojęcia wiodące Kontraktu – definicja operacyjna i czym pojęcie nie jest

Pojęcie	Definicja operacyjna	Czym nie jest
Umowa społeczna	faktyczny układ wzajemnych świadczeń między obywatelami a państwem, z którego wynika zgoda na władzę	historycznym aktem ani metaforą bez treści
Kontrakt społeczny	umowa społeczna zapisana jako instrument: strony, świadczenia, mierniki, właściciele, terminy, rewizja	umową cywilnoprawną zaskarżalną przez każdego obywatela
Rachunek umowy	jawne zestawienie, kto ile wnosi i ile otrzymuje, według grup społecznych i pokoleń	propagandą sukcesu ani raportem z działalności rządu
Ciężar publiczny	świadczenie obywatela na rzecz wspólnoty: podatek, składka, służba, czas	karą ani opłatą za usługę
Przywilej	przerzucenie ryzyka lub kosztu na innych bez odpowiadającego mu wkładu	wysokim wynagrodzeniem za odpowiedzialną pracę
Renta	dochód z pozycji (dostępu do przepływów, regulacji, informacji), a nie z wytworzonej wartości	zyskiem z innowacji ani godziwym wynagrodzeniem
Władza proceduralna	zdolność blokowania decyzji przez procedurę bez odpowiedzialności za wynik	gwarancją proceduralną chroniącą prawa
Struktury zasiedziałe	układy, które reprodukują się niezależnie od użyteczności – przez kooptację i trwanie	doświadczeniem i pamięcią instytucjonalną
Kartel (polityczny i gospodarczy)	porozumienie ograniczające konkurencję kosztem obywateli lub klientów	koalicją programową lub współpracą badawczą
Monopol dysfunkcyjny	pozycja dominująca, która podnosi koszty, hamuje wejście i utrwała zależność	monopolem naturalnym poddanym regulacji
Legitymizacja wejścia, przepustowości i wyniku	zgoda wynikająca odpowiednio z udziału, uczciwej procedury i skutecznych rezultatów	samym zwycięstwem wyborczym
Zgoda warunkowa	gotowość do płacenia i służenia, o ile inni robią to samo, a państwo jest uczciwe (Levi)	postuszeństwem bez warunków
Human-in-command	człowiek ma mandat, zdolność i obowiązek zatrzymania, zmiany i podpisania decyzji wspieranej przez AI	formalnym zatwierdzaniem rekomendacji maszyny
Własność kategorii	państwo posiada definicje, dane i logikę klasyfikacji w systemach decyzyjnych	autarkią technologiczną
Rój kompetencyjny	sieć obywateli, którzy wnoszą do obrony kompetencje cywilne: drony, cyber, logistyka, medycyna, przemysł	ochotniczą formą wykupu od obowiązku
Klasa sprawcza	ludzie, którzy biorą odpowiedzialność za wynik i organizują zasoby – w tym AI – aby go osiągnąć	grupą majątkową ani zawodową

3.2. Czego publikacja nie twierdzi

- Nie twierdzi, że obecna Konstytucja jest bezwartościowa. Twierdzi, że ma gotową stronę obywatela (art. 82–86), a brakuje jej strony państwa – i że tę stronę w dużej części można dopisać ustawami.
- Nie twierdzi, że sektor publiczny jest „pasożytniczy”. Dane pokazują ujemną premię płacową; problemem jest przerzut ryzyka i brak rozliczalności, nie wynagrodzenia.
- Nie twierdzi, że AI zastąpi 90% biurokracji. W korpusie nie ma dowodu na tak sformułowaną tezę; są dowody na automatyzację zadań (od –50% do –85% czasu w pilotażach), nie etatów.
- Nie twierdzi, że pobór jest rozwiązaniem. Twierdzi, że legitymny jest tylko obowiązek powszechny, równy, zróżnicowany co do formy i odpłatny w prawach.
- Nie twierdzi, że pojęcia renty, kartelu czy struktur zasiedziatych opisują konkretnych ludzi. Opisują mechanizmy i położenia; zastosowanie ich do osoby wymaga odrębnej analizy dowodowej.
- Nie twierdzi, że instrumenty TechnoSanacji są jedynymi zgodnymi z Kontraktem. Postanowienie wiąże co do celu i miernika; instrumenty podlegają konkurencji pomysłów.

3.3. Miejsce Kontraktu w Bibliotece TechnoSanacji

Rysunek 5. Kontrakt w kanonie sześciu dokumentów 101–106 i jego moduły wykonawcze na portalu (Hierarchia Biblioteki z 26.10.2026)

Rysunek 5 pokazuje sekwencję pytań, na które odpowiadają dokumenty kanoniczne Biblioteki w numeracji Hierarchii z 26 października 2026 r.: **Dlaczego?** (101 Manifest) – **Dokąd?** (102 Technologiczna Wizja) – **Kto i jaką drogą?** (103 Misja Polityczna) – **Na jakiej umowie?** (104 Kontrakt Społeczny) – **Jak przejść?** (105 Strategia transformacji ustrojowej) – **W jakich granicach prawa?** (106 Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030). Pytanie „Kto odpowiada?” przechodzi na poziom wykonawczy – postulatów ustrojowych 201–209 i Ejudykatury (503).

Kontrakt jest **zawiasem między doktryną a reformą**: bierze sens z Manifestu, kierunek z Wizji (formuła Z) oraz podmiot i drogę z Misji, a następnie zapisuje je jako jawny rachunek, zanim staną się prawem. Misja (103) wskazuje, kto przeprowadzi zmianę; Kontrakt – na jakiej umowie zgodzą się na nią wszyscy, także ci, którzy nie należą do ruchu. Podmiotami Misji są TechnoSanacja, sieć Klubów i Korelator klasy sprawczej; stronami Kontraktu są wszystkie siły polityczne i społeczne, które go przyjmą. Etos E1–E6 jest wspólny dla obu dokumentów. Kontrakt czerpie z Diagnozy (601) i destylatów, a programom sektorowym nadaje wspólną zasadę: każdy z nich musi pokazać swój rachunek i rozkład ciężarów.

3.4. Kontrakt na portalu technosanacja.pl i moduły wykonawcze

Menu portalu odwzorowuje kanon: każdy dokument główny ma moduły wykonawcze. Pod pozycją „Kontrakt” znajdują się Reformy i Karty Reform – dziewięć programów reform państwa (301–309). To konsekwencja zasady Kontraktu: program, który nie pokazuje rachunku i rozkładu ciężarów, nie spełnia warunku prawomocności $P = J \times R \times N$. Tabela 8A zestawia sekcje podstrony /kontrakt/ z rozdziałami publikacji, a tabela 8B – programy reform z filarami Kontraktu.

Tabela 8A. Podstrona technosanacja.pl/kontrakt/ a rozdziały Kontraktu – kontrola spójności

Sekcja podstrony /kontrakt/	Rozdział Kontraktu	Stan spójności (28.10.2026)
Polska dotrzymuje słowa	0, 14.1	zgodne z tezą i Manifestem końcowym
Dlaczego dzisiejsza umowa przestała działać?	5	zgodne (dane BGK, CBOS, art. 82–86)
Strategia wyznacza drogę. Kontrakt daje paliwo.	2.3	zgodne; numer Strategii w bieżących odwołaniach: 105
Jedna formuła: jawnie × równo × pod kontrolą	2.2, 2.6	zgodne: $P = J \times R \times N$; zero w jednym czynniku zeruje całość
Twój rachunek z państwem	1.4 (tab. 4)	zgodne – osiem stron wymiany
8 filarów, 42 postanowienia	1.2	portal skraca nazwę filaru V do „Ład oparty na cybernetyce”; do naniesienia zmiany §13, §19, §22 z wydania 2.0
Bezpieczniki	7.1 (rys. 19)	portal opisuje osiem bezpieczników bez oznaczeń B1–B8 – zalecane dodanie oznaczeń
Granice (sześć zakazów)	Skrót (tab. 1)	zgodne z zasadą graniczną
Kontrakt mierzy sam siebie	12	zgodne: IKS-RP 0,35 → 0,60 → 0,75
Przystęp do Kontraktu	1.5 (tab. 5)	zgodne; formularz przystąpienia (WPForms)
FAQ	3.2	zgodne
Linki do PDF z kotwicami stron	całość	po publikacji wydania 2.0 numery stron ulegną zmianie – kotwice #page wymagają aktualizacji
Menu: Kontrakt → Reformy, Karty Reform	3.4 (tab. 8B)	wydanie 2.0 opisuje programy 301–309 jako moduły wykonawcze Kontraktu

Tabela 8B. Programy reform 301–309 jako moduły wykonawcze Kontraktu (przyporządkowanie redakcyjne)

Program reform (moduł)	Filary i postanowienia	Co Karta Reformy pokazuje w części „Rachunek i rozkład ciężarów”
301 Obrona narodowa	II (§6–§10), VI (§30)	katalog form służby i ekwiwalentów w prawach; parytet obciążeń sektorów; krajowa wartość dodana
302 Ochrona zdrowia	II (§11), III (§17)	bioobrona i One Health; regionalny dostęp do usług; długość życia w zdrowiu jako zmienna rynku pracy
303 Edukacja i innowacja	IV (§20, §21)	ochrona pierwszego szczebla kariery; udział uczniów i studentów w projektach wdrożeniowych
304 Ład medialny – pętla zwrotna	IV (§22)	zasięg prebunkingu i zaufanie do źródeł wiarygodnych; przejrzystość rankingowania
305 Doktryna energetyczna	III (§16), II (§11)	koszty transformacji według decyli i regionów; ubóstwo energetyczne; infrastruktura podwójnego zastosowania
306 Konkurencyjna gospodarka	III (§12–§15), VII (§38)	odsetek przetargów z jedną ofertą; arbitraż form pracy; płacenie za rezultat
307 Kreatywne społeczeństwo	IV (§19, §21, §23)	szerokość uczestnictwa; pilotaż Konta Sprawczości; polszczyzna w modelach AI
308 Talenty jako infrastruktura krytyczna	IV (§20), I (§5)	retencja talentów a rachunek międzypokoleniowy
309 Aktywny seniorat	IV (§18), I (§5), III (§17)	zespoły 3G z podwójnym kluczem; aktywność zawodowa 55–69 lat; rola mentora

Filary V (ład oparty na cybernetyce) i VIII (wykonanie i rewizja) obowiązują wszystkie programy jednakowo: każdy ma imiennego właściciela wyniku, miernik z publicznym odczytem i termin przeglądu (§24, §25, §27, §40). Strategie kłaster 4 (401–412) stosują tę samą zasadę rachunku; Kontrakt nie zastępuje ich treści, lecz wyznacza wspólny standard rozliczenia.

4. Genealogia umowy społecznej i lekcje dla Rzeczypospolitej

4.1. Z czego powstaje umowa i dlaczego się rozpada

Każda epoka miała swoją wymianę: obywatel dawał wspólnocie ryzyko, pracę lub zgodę, a wspólnota zwracała prawa, ochronę lub udział. Umowa trwała tak długo, jak długo obie strony widziały, że wymiana jest uczciwa, i rozpadała się, gdy jedna strona przestawała płacić.

Rysunek 6. Genealogia umowy społecznej – od polis do ery AI

Rysunek 6 zestawia siedem epok. W polis i republice rzymskiej prawa polityczne szły za faktycznym udziałem w obronie – w Atenach wpływ tetów brał się z floty, nie z falangi; to historyczny prototyp „obywatela-inżyniera”, który wnosi kompetencję zamiast miecza. W Rzymie przekształcenie milicji obywatelskiej w armię zawodową uczyniło żołnierzy aktorem wojen domowych. Państwo dobrobytu XX wieku pękło razem z masową armią i masową pracą. Era AI wymaga nowej wymiany: dane, kompetencje i gotowość obywatela za ochronę przed władzą algorytmiczną i udział w produktywności.

4.2. Cztery polskie lekcje

Lekcja I Rzeczypospolitej: umowa przegrywa z elitą, która nie chce egzekucji. Ruch egzekucyjny XVI wieku wymusił zakaz łączenia urzędów centralnych z ziemskimi i stworzył wojsko kwarciane – finansowane z jednej czwartej dochodu z królewskich ziem, przedstawiane w mowach sejmowych lat 1562–1564 jako „lekarstwo” na chore ciało polityczne. To pierwsza polska „Fiskalna Konstytucja Obrony”: wydzielone, stałe źródło finansowania. Artykuły henrykowskie (1573) zabezpieczały ustrój przed nadużyciami monarchy. Ale ta sama tradycja wytworzyła trwały lęk przed sprawną egzekutywą, który oligarchia wykorzystywała przeciw egzekucji praw – jeszcze w czasie Sejmu Czteroletniego sejmiki mazowieckie sprzeciwiały się Straży Praw [US §3, T9].

Lekcja II Rzeczypospolitej: obywatel pamięta, kto zniknął w godzinie próby. Konstytucja kwietniowa połączyła neomonarchizm z solidaryzmem społecznym, rozmywając suwerenność na rzecz przywódcy. We wrześniu 1939 r. kierownictwo państwa ewakuowało się do Rumunii. Dlatego Kontrakt wiąże ciągłość władzy z jej obecnością (§9), a nie tylko z jej przetrwaniem.

Lekcja 1989 roku: pakt elit nie jest kontraktem z obywatelem. Okrągły Stół był porozumieniem władzy, opozycji i Kościoła. Koszty transformacji przerzucono na przegranych i na emigrację – umowa była finansowana wyjazdem, a nie konsensusem. Erozja instytucji w latach 2015–2023 częściowo z tego deficytu wyrosła [105, T8].

Lekcja modernizacji z zewnątrz: umowy narzucone modernizują, ale nie legitymizują. Uwłaszczenie w Królestwie Polskim przeprowadził ukaz carski z 1864 r.; transformację lat 90. narzucono w formie terapii szokowej. Polska jest opisywana jako państwo półperyferyjne i gospodarka zależna. Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej ma być **pierwszą polską umową wynegocjowaną od środka**.

4.3. Trzy pojęcia, które porządkują spór

- **Legitymizacja wejścia, przepustowości i wyniku** (Scharpf, Schmidt). Wybory dają legitymizację wejścia, skuteczne usługi – wyniku. Między nimi leży przepustowość: rozliczalność, przejrzystość i inkluzywność procedur. Jej wahania przenoszą się na dwa pozostałe wymiary. Kontrakt wzmacnia przede wszystkim przepustowość.
- **Poparcie rozproszone i specyficzne** (Easton). Świadczenia budują poparcie dla konkretnej władzy, nie dla ustroju. Struktury ekstraktywne pogłębiają rozczerwanie i erodują poparcie rozproszone. **Transfery nie kupią lojalności ustrojowej** – kupuje ją uczciwość wymiany.
- **Zgoda warunkowa** (Levi). Obywatel płaci podatek i idzie do wojska, gdy uważa, że inni robią to samo i że państwo jest uczciwe. Stąd waga równości ciężarów (§7) i jawności rachunku (§3).

5. Diagnoza: dlaczego dzisiejsza umowa nie działa

5.1. Konstytucja: umowa istnieje, ale jest jednostronna

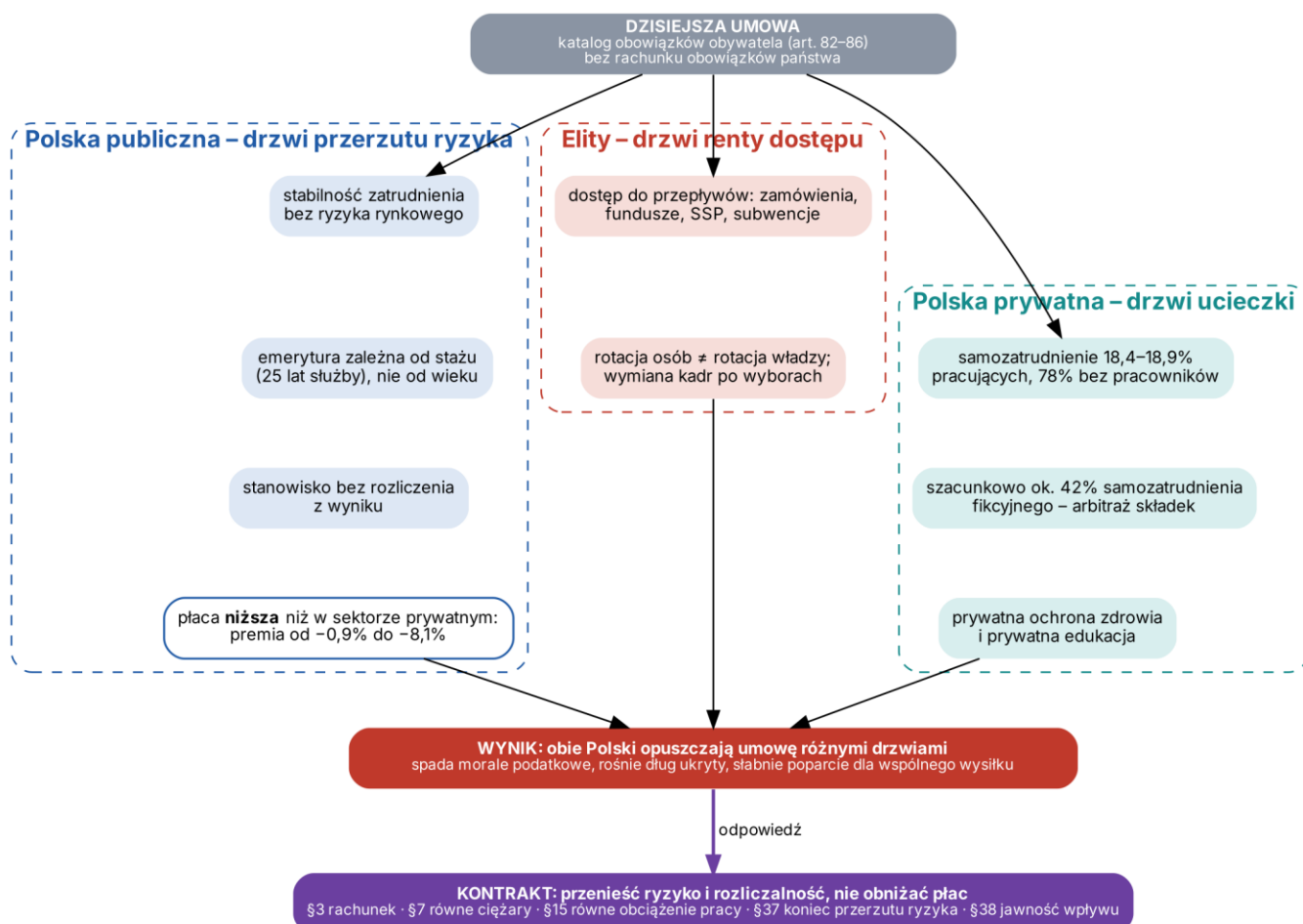
Konstytucja RP zawiera rdzeń umowy społecznej. Art. 1 stanowi, że Rzeczpospolita jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli; art. 2 – że urzeczywistnia zasady sprawiedliwości społecznej; art. 82 nakłada obowiązek wierności i troski o dobro wspólne; art. 84 – obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych; art. 85 – obowiązek obrony Ojczyzny; art. 26 ust. 2 poddaje Siły Zbrojne cywilnej i demokratycznej kontroli; art. 32 zakazuje dyskryminacji; art. 118 ust. 2 daje 100 000 obywateli inicjatywę ustawodawczą; art. 216 ust. 5 ogranicza dług do 3/5 PKB.

Diagnoza: Konstytucja ma katalog obowiązków obywatela (art. 82–86), ale nie ma symetrycznego katalogu obowiązków państwa za te obowiązki – rachunku ciężarów, równości ich rozkładu i prawa obywatela do informacji, kto i ile płaci. Nowa umowa nie musi pisać obowiązków od nowa. **Musi dopisać drugą stronę kontraktu** [US §2.1].

5.2. Dwie Polski opuszczają umowę różnymi drzwiami

Publiczny spór „Polska prywatna kontra Polska publiczna” toczy się w złych kategoriach. Premia płacowa sektora publicznego w Polsce jest ujemna we wszystkich badanych okresach: od –0,9% do –8,1%, a w latach 2017–2020 średnio –8,1% przy porównywalnym kapitale ludzkim. Administracja publiczna to około 5% zatrudnionych. Przywilej sektora publicznego nie polega więc na wyższej pensji, lecz na **przerzuceniu ryzyka**: stabilności zatrudnienia, emeryturze zależnej od stażu (25 lat służby, w starszym systemie 15) i braku rozliczalności za wynik [US §2.2–2.3].

Sektor prywatny ponosi ryzyko, ale coraz częściej wypisuje się z umowy: samozatrudnienie obejmuje 18,4–18,9% pracujących (czołówka UE), 78% samozatrudnionych nie zatrudnia nikogo, a różnice obciążeń „silnie zachęcają do przejścia na fikcyjne samozatrudnienie”, uszczuplając budżet i FUS. Szacunki wskazują, że nawet około 42% samozatrudnienia może mieć charakter fikcyjny. Do tego dochodzi ucieczka w prywatną ochronę zdrowia i edukację. Elity natomiast korzystają z renty dostępu do przepływów – zamówień, funduszy, spółek Skarbu Państwa i subwencji.

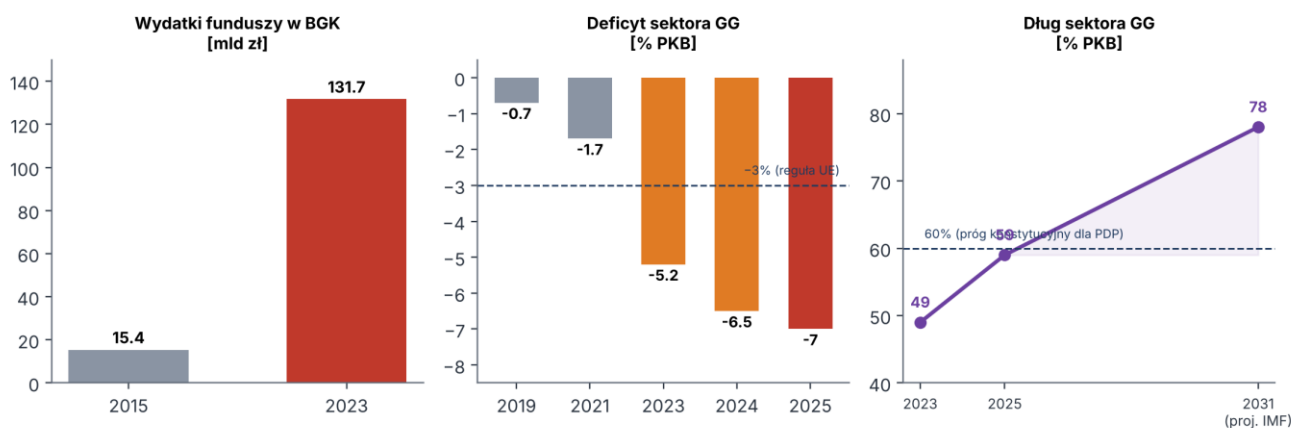
Rysunek 7. Trzy drzwi wyjścia z umowy – przerzut ryzyka, ucieczka i renta dostępu

Rysunek 7 pokazuje trzy drogi wyjścia z dzisiejszej umowy. Wniosek dla Kontraktu jest jednoznaczny: **trzeba przenieść ryzyko i rozliczalność, a nie obniżać płace**. Cięcie wynagrodzeń w administracji przy ujemnej premii pogorszyłoby selekcję kadr i odebrało państwu kompetencje potrzebne do wdrożenia AI.

5.3. Iluzja fiskalna: pieniądze poza budżetem

Iluzja fiskalna jest w Polsce mierzalna i duża. Wydatki funduszy w BGK wzrosły z 15,4 mld zł w 2015 r. do 131,7 mld zł w 2023 r., a do ustawy budżetowej na 2025 r. dołączono plany finansowe 131 jednostek pozabudżetowych. „Znaczna część środków publicznych jest wyłączona spod kontroli Parlamentu” [PP §0]. Według Strategii transformacji ponad 80% realnego deficytu sektora centralnego w 2022 r. powstało poza budżetem państwa. Dług w funduszach pozabudżetowych przekroczył 400 mld zł i według prognoz może przekroczyć 600 mld zł do 2028 r. [DG §2.2].

Jednocześnie deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z -1,7% PKB w 2021 r. do około -7% w 2025 r. – drugi najwyższy w Europie – a jego rozszerzenie wynika wyłącznie ze wzrostu wydatków. Dług wzrósł z 49% do 59% PKB w dwa lata i według IMF może dojść do około 78% PKB w 2031 r. [DG §2.1].

Rysunek 8. Iluzja fiskalna – wydatki funduszy w BGK, deficyt i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych

Rysunek 8 łączy trzy obrazy tego samego zjawiska. Ważna korekta: Polska **ma już ustawową Radę Fiskalną** – ustawa z 20 grudnia 2024 r. weszła w życie 14 stycznia 2025 r. Teza o „jednym kraju UE bez rady fiskalnej” jest nieaktualna. Pytanie brzmi dziś, czy Rada obejmie całość finansów publicznych, w tym pozabudżetowe finansowanie obrony, i czy wieloletni plan finansowy będzie wiązał ustawodawcę [US §2.2, PP N1]. Doświadczenie z Włoch pokazuje, że wiążące reguły budżetowe tłumią wyborczy cykl wydatków; doświadczenie Węgier – że dług ukryty zawsze wraca do bilansu, tylko później.

5.4. Kartel, lobbying i przechwycenie

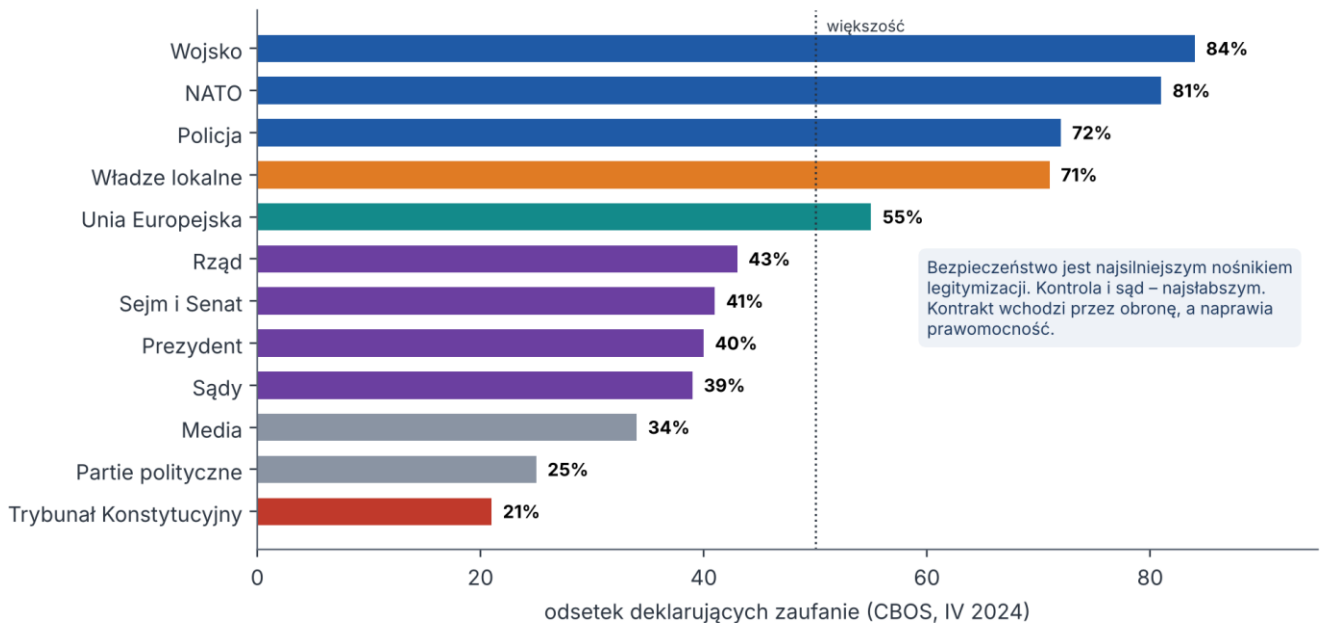
Kartel partyjny ma w Polsce podstawę ustawową. Prawo do subwencji daje 3% głosów dla partii i 6% dla koalicji, a próg mandatowy wynosi 5% i 8%. Przewidywane roczne subwencje partii parlamentarnych wynoszą od około 7,5 do 25,9 mln zł.

Partia z subwencją nie potrzebuje członków ani darczyńców – jej zależność przesuwają się z wyborcy na budżet [PP §6]. Regulacja lobbyingu należała w 2010 r. do najślabszych (27 pkt w indeksie CPI wobec 45 na Węgrzech i 62 w USA).

Po zmianie władzy następuje polityczna wymiana kadr w spółkach Skarbu Państwa; regulacji powoływania rad nadzorczych nie można uznać za efektywną. W zamówieniach publicznych ponad połowa postępowań kończy się jedną ofertą: 54% w 2023 r. wobec 29% w UE, a powyżej progów unijnych – 56% [DG §1.3, 105].

Literatura ostrzega przed pułapką, która dotyczy także ruchów reformatorskich: po kartelu przychodzi często techno-populizm – połączenie języka technokratycznego z antyelitarnym, które nie rozbija kartelu, lecz go zastępuje [PP §6]. Dlatego Kontrakt nie obiecuje „wymiany elit”, tylko zmianę reguł, które elity wytwarzają.

5.5. Zaufanie: obrona wysoko, kontrola nisko

Rysunek 9. Zaufanie do instytucji w Polsce (CBOS, kwiecień 2024)

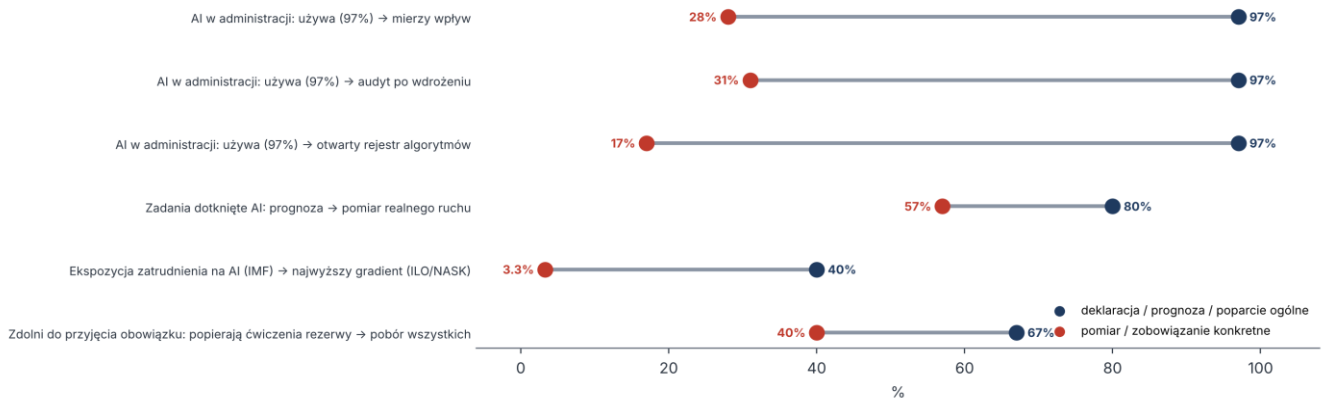
Rysunek 9 pokazuje strukturę zaufania. Wojsku ufa 84% Polaków, NATO 81%, policji 72%, władzom lokalnym 71%. Rządowi – 43%, parlamentowi 41%, sądom 39%, mediom 34%, partiom 25%, a Trybunałowi Konstytucyjnemu – 21%; po raz pierwszy w historii badania ostatnie miejsce zajęły nie partie, lecz sąd konstytucyjny. Tylko 24% Polaków uważa, że większości ludzi można ufać. Jednocześnie 77% uważa demokrację za najlepszą formę rządów [CH §5.3].

To ważna konfiguracja: wysokie poparcie dla demokracji jako idei współistnieje z niskim zaufaniem do instytucji kontroli. W krajach wschodniej Europy, w tym w Polsce, bezpieczeństwo narodowe jest znacznie częściej niż gdzie indziej wskazywane jako priorytet.

Obrona jest dziś najsilniejszym nośnikiem legitymizacji, więc Kontrakt Obrony jest właściwym punktem wejścia – ale bez naprawy sądu i kontroli zaufanie do obrony nie przełoży się na zaufanie do państwa.

5.6. Deklaracja zawsze wyższa niż pomiar

Najsilniejszy wzorec empiryczny z destylatu CH powtarza się w pięciu z sześciu badanych dziedzin: państwo deklaruje więcej, niż mierzy, i reguluje to, czego nie potrafi wykonać. 97% krajów OECD używa AI w administracji, ale tylko 28% mierzy jakikolwiek wpływ, 31% prowadzi audyt po wdrożeniu, a 17% ma otwarty rejestr algorytmów. Prognoza GUS zakładała wzrost diety do 1,49; w 2024 r. wyniosła 1,10 – prognoza unieważniła się w rok.

Rysunek 10. Deklaracja a pomiar – luka jako przedmiot polityki

Rysunek 10 zestawia pary „deklaracja – pomiar”. Ostatni wiersz dotyczy samej umowy: 67% Polaków popiera obowiązkowe ćwiczenia rezerwy dla mężczyzn do 35 lat, ale poparcie spada do około 40%, gdy pytanie dotyczy poboru wszystkich mężczyzn i kobiet z przydatnymi kwalifikacjami. Polacy akceptują obowiązek krótki, kompetencyjny i powszechny; odrzucają obowiązek, który wygląda na koszary dla tych, którzy nie zdołali się wymigać [US §2.2]. **Żaden mandat bez miernika, żaden miernik bez publicznego odczytu** – to odpowiedź Kontraktu (§24).

5.7. Pętle patologii

Rysunek 11. Pętle wzajemnie wzmacniających się patologii procesów politycznych

Rysunek 11 pokazuje, dlaczego pojedyncze reformy zawodzą. Patologie tworzą pętle wzmacniające: renta i przechwycenie finansują iluzję fiskalną; iluzja odbiera obywatelowi rachunek; brak rachunku rodzi nieufność; nieufność prowadzi do wyjścia z umowy, które powiększa dług ukryty. Równolegle kartel osłabia nadzór, słaby nadzór ułatwia przechwycenie, a nieufność zasila polaryzację, która mobilizuje wyborców „przeciw wrogowi” i wzmacnia kartel. Przerwanie jednego ogniwa nie wystarczy – trzeba jednocześnie przywrócić jawność czterech kanałów: pieniądza, wpływu, władzy i uwagi.

Tabela 9. Patologie umowy społecznej jako błędy sterowania

Patologia	Błąd w języku cybernetyki	Skutek dla umowy	Postanowienie naprawcze
Iluzja fiskalna	uszkodzony czujnik stanu – regulator nie widzi własnych finansów	obywatel nie widzi wymiany	§3, §4, §10
Kartel partyjny	sprzężenie zwrotne zamknięte wewnątrz elity, nie przez wyborcę	rotacja osób bez rotacji władzy	§39
Lobbing bez śladu	niejawny kanał sterowania z zewnątrz	ustawa pisana dla pozycji, nie dla wyniku	§38
Przechwycenie SSP i zamówień	regulator przejęty przez regulowanych	renta dostępu do przepływów	§14, §37
Władza proceduralna	opóźnienie w pętli bez właściciela	decyzja zapada po fakcie lub wcale	§25, §27, §35
Referendum z progiem frekwencji	kanal alarmowy zablokowany bojkotem	obywatel traci najwyższą korektę	§28
Polaryzacja i manipulacja	szum w kanale informacyjnym	zanik wspólnej rzeczywistości	§22, §26
Nadzór formalny bez zdolności	kontroler bez narzędzi wpływu	kontrola fikcyjna (ponad 99% zgód sądów na kontrolę operacyjną)	§29, §31, §34

6. Analizy strategiczne

Kontrakt jest odpowiedzią na adaptacyjne zadanie: jak dostosować umowę społeczną do nowej ery AI, robotów autonomicznych i biotechnologii. Poniższe analizy – polityczna, społeczno-gospodarcza, zasobowa, kulturowa, technologiczna, prawna i ustrojowa – sprawdzają, czy to zadanie jest wykonalne i gdzie leżą jego wąskie gardła.

6.1. Analiza polityczna

Teza: reforma musi zmieniać reguły, a nie osoby. Propozycja, której pierwszym skutkiem jest usunięcie „ich” ludzi, uruchamia weto i blokadę, a w polskiej konfiguracji kohabitacji każda strona ma dziś wystarczającą liczbę punktów weta, by zatrzymać drugą. Analiza 319 miesięcy (1997–2024) pokazuje, że głównym czynnikiem wetowania są kohabitacja i dystans ideowy między prezydentem a premierem, a nie populizm sam w sobie [DG §1.2]. Koalicja bez 3/5 głosów nie obali weta – to klasyczna pułapka wspólnych decyzji (*joint-decision trap*).

Z tego wynikają trzy wnioski.

Po pierwsze, Kontrakt musi być **neutralny wobec wyniku wyborów** – jego postanowienia dotyczą reguł, które będą obowiązywać każdą przyszłą większość.

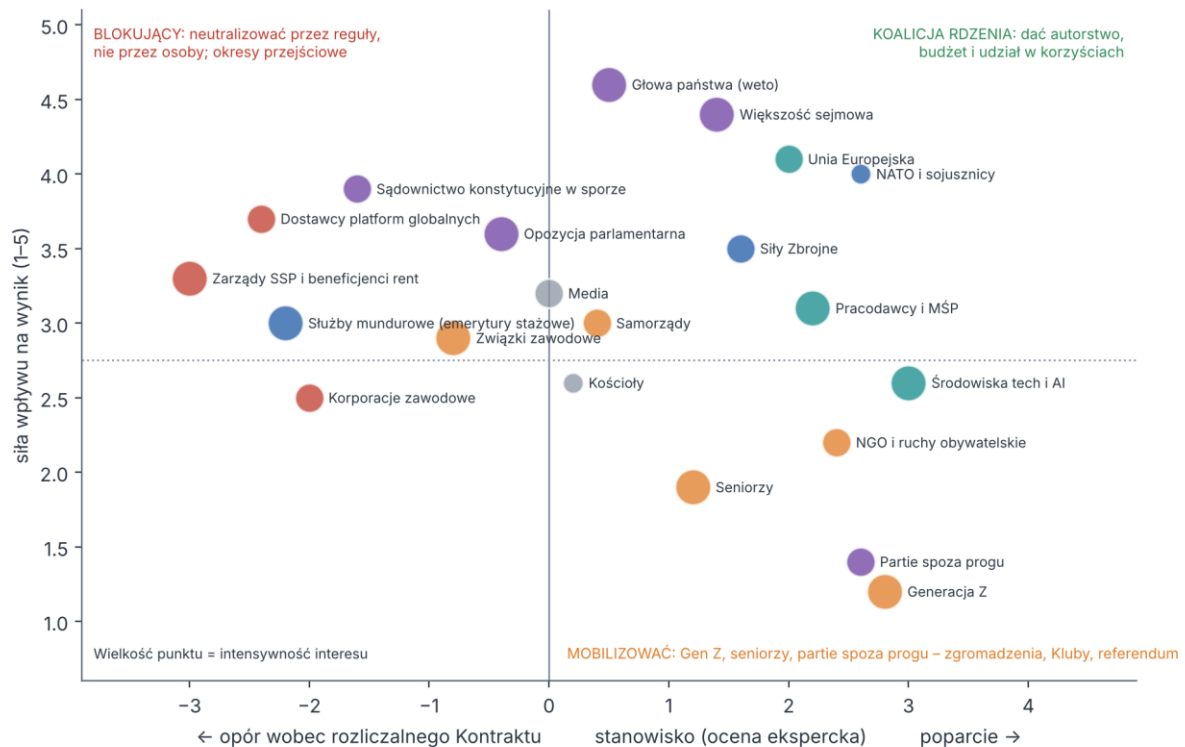
Po drugie, musi być **wielostronny** – zawarty przez siły społeczne, nie tylko przez partie, tak aby jego koszt polityczny dla wetującego był wysoki.

Po trzecie, musi mieć **sekwencję**: najpierw postanowienia możliwe ustawą zwykłą (rachunek, rejestr AI, ślad legislacyjny, Kontrakt Obronny), potem zgromadzenie obywatelskie, a na końcu zmiany konstytucyjne zatwierdzone w referendum. Okno polityczne otwierają budżet na 2027 r. i wybory parlamentarne jesienią 2027 r.

Literatura dostarcza też ostrzeżenia i nadzieję. Ostrzeżenie: głębokość regresu demokracji zależała od progu konstytucyjnego – większość konstytucyjna na Węgrzech pozwoliła rozmontować bezpieczniki, jej brak w Polsce je ocalił.

Nadzieja: zgoda przegranych jest odporniejsza, niż się sądzi – w 35 wyborach różnice między wygranymi a przegranymi w poparciu dla norm powściągliwości były istotne statystycznie, ale merytorycznie małe, nawet przy silnej polaryzacji [PP §8].

Rezerwuar zgody istnieje. Kontrakt ma go chronić przed świadomym podważaniem.

Rysunek 12. Mapa interesariuszy Kontraktu – siła wpływu i stanowisko (ocena ekspercka)

Rysunek 12 przedstawia ilustracyjną mapę interesariuszy. Oceny dotyczą położenia instytucjonalnego i interesów strukturalnych, a nie osób ani deklaracji politycznych. Prawy górny obszar to koalicja rdzenia, której trzeba dać autorstwo, budżet i udział w korzyściach. Lewy górny obszar to aktorzy, których interes strukturalny jest zagrożony – beneficjenci rent, dostawcy uzależniający państwo, korporacje zawodowe chroniące bariery wejścia; wobec nich działają reguły i okresy przejściowe, nie czystki. Prawy dolny obszar to grupy o wysokim interesie i niskiej sile – Generacja Z, seniorzy, partie spoza progu – które Kontrakt mobilizuje przez zgromadzenia, kluby i referendum.

Tabela 10. Gracze wetujący i strategia wobec nich

Gracz lub punkt weta	Źródło siły	Ryzyko dla Kontraktu	Strategia
Głowa państwa (weto ustawodawcze)	art. 122 ust. 5, większość 3/5 do odrzucenia weta	blokada ustaw wdrażających	postanowienia neutralne wobec władzy; ustawy o niskim koszcie politycznym jako pierwsze; zaproszenie do grona stron
Spór o sądownictwo konstytucyjne	podważalność orzeczeń, brak publikacji wyroków	delegitymizacja każdej reformy	reguły na przyszłość, nie rozliczenie przeszłości; Ejudykatura „sprawność przez niezawistość” (rozd. 9)
Koalicje dystrybucyjne (Olson)	skoncentrowane korzyści, rozproszone koszty	blokada reform przywilejów	jawny rachunek (§3) ujawnia koszty; zmiany tylko dla nowo wstępujących
Partie parlamentarne	subwencje i monopol nominacyjny	opór wobec obniżenia barier wejścia	stopniowe powiązanie subwencji z członkami i prawyborami; okres przejściowy
Dostawcy technologii	uzależnienie (lock-in)	opór wobec kryterium kosztu wyjścia	standard zamówień obowiązujący wszystkich; prawo UE (DGA, Interoperable Europe) jako kotwica

6.2. Analiza społeczno-gospodarcza

Teza: model doganiania się wyczerpuje, a koszt umowy rośnie. Polska osiągnęła 77% średniej UE w PKB na mieszkańca (z 48% w 2000 r.), ale bez reform nie dogoni UE-15 do 2050 r., a wzrost per capita może spaść do około jednej trzeciej obecnego tempa. Produktywność całkowita odpowiada za około 35% wzrostu; misalokacja zasobów rośnie. Polska ma tylko 14,4 tys. średnich firm wobec 211 tys. w UE – „brakujący środek”, który ogranicza skalę, płace i innowacje [DG §3].

Demografia podnosi stawkę. Współczynnik obciążenia osobami starszymi podwoi się z 34 do 68 na 100 osób w wieku 20–64 lat do 2054 r.; liczba płatników składek stoi na poziomie 16 mln od 2019 r.; stopy zastąpienia dla wchodzących na rynek wyniosą 31,8% (kobiety) i 40,6% (mężczyźni) wobec około 62% średnio w OECD [DG §4.1]. Górne 1% przechwyciło w latach 1989–2015 niemal dwa razy większą część wzrostu niż dolne 50%. W tych warunkach każda obietnica bez rachunku jest obietnicą na koszt następnego pokolenia – stąd §5.

AI zmienia rynek pracy na poziomie zadań, nie etatów. Pracownicy wiedzy z GPT-4 wykonują o 12% więcej zadań i o 25% szybciej, z większym zyskiem dla mniej wykwalifikowanych; w Norwegii zatrudnienie w zawodach najbardziej eksponowanych na AI wzrosło o 0,1%, w najmniej eksponowanych – o 0,3%. Ale w zawodach najbardziej eksponowanych zatrudnienie młodych (22–25 lat) spadło o 13% względem starszych, a wakaty juniorskie w programowaniu – o 14–15% względem seniorskich [US T6, CH §6.4].

Pierwszy szczebel kariery znika najpierw – dlatego §20 jest warunkiem Paktu pokoleń.

Tabela 11. Kanały, przez które Kontrakt działa na gospodarkę

Kanał	Mechanizm	Postanowienia	Oczekiwany efekt
Koszt kapitału i kredytu	przewidywalny sąd i szybkie odzyskiwanie należności obniżają premię za ryzyko	§35, §36	mniejsze zatory płatnicze, więcej umów z nieznanym kontrahentem
Alokacja zasobów	konkurencja zamiast renty w zamówieniach i SSP	§12–§14	więcej ofert, niższe ceny, wzrost średnich firm
Rynek pracy	koniec arbitrażu form pracy; podział zysku z automatyzacji	§15, §17, §20	stabilniejsza baza składkowa, wyższe płace w firmach automatyzujących
Innowacje	państwo pierwszym klientem; Konto Sprawczości	§13, §19, §21	więcej wdrożeń krajowych, mniej relokacji start-upów
Finanse publiczne	jeden bilans, reguły wydatkowe, morale podatkowe	§3, §4	koniec długu ukrytego, niższy koszt obsługi długu

6.3. Analiza zasobowa (VRIO)

Konstytucja: art. 1, 2, 82–86 (gotowa strona obywatela)	3	2	2	1	niewykorzystana przewaga
Wysokie zaufanie do wojska (84%) i gotowość do obrony	3	2	2	1	niewykorzystana przewaga
Wydatki obronne ok. 4,7% PKB i przemysł dronowy	3	2	1	1	niewykorzystana przewaga
Wiedza ukryta seniorów i pamięć instytucjonalna	3	3	3	0	niewykorzystana przewaga
Młode kadry IT i biegłość AI (Gen Z)	3	1	1	1	parytet / do budowy
Polszczyzna, korpusy i modele (PLLuM, Bielik)	3	3	2	1	niewykorzystana przewaga
Dane publiczne i mObywatel	3	2	2	2	przewaga trwała
Rada Fiskalna (ustawa z 2024 r.)	2	1	1	1	parytet / do budowy
Samorządy, sejmiki, panele obywatelskie (>12 od 2016)	2	1	1	1	parytet / do budowy
Kawerny solne, OZE, atom – baza energetyczna	3	2	2	1	niewykorzystana przewaga
Fundusze UE, SAFE (150 mld EUR pożyczek)	3	1	0	1	parytet / do budowy
Diaspora i powracający specjaliści	2	2	1	0	parytet / do budowy
	Wartość	Rzadkość	Trudność imitacji	Organizacja (czy państwo umie użyć)	

Rysunek 13. Analiza VRIO zasobów Rzeczypospolitej dla Kontraktu (ocena ekspercka 0–3)

Rysunek 13 ocenia dwanaście zasobów według czterech kryteriów: wartości, rzadkości, trudności imitacji i organizacji (czy państwo umie z zasobu korzystać). Wynik ma zasadnicze znaczenie: **Polska ma zasoby, które mogłyby nieść nowy kontrakt, ale nie ma organizacji, która by je połączyła.** Konstytucyjny katalog obowiązków, rekordowe zaufanie do wojska, wiedza ukryta seniorów i polszczyzna w modelach AI to przewagi wartościowe i trudne do skopiowania – z oceną organizacji 0–1. Najszybciej osiągalne są przewagi, które zależą od decyzji, a nie od inwestycji: rachunek, rejestr AI i ślad legislacyjny.

6.4. Analiza kulturowa

Teza: Polacy chcą wspólnoty, ale nie ufają instytucjom, które ją organizują. Profil kulturowy umowy jest dwoisty. Z jednej strony silna tradycja wspólnoty, solidarności i samoorganizacji: od pospolitego ruszenia, przez „Solidarność”, po spontaniczną pomoc uchodźcom z Ukrainy w 2022 r. Z drugiej – trwała podejrzliwość wobec państwa, wywodząca się z doświadczenia zaborów i PRL, oraz wysoka polaryzacja afektywna.

Trzy mechanizmy z długiego trwania są tu diagnostyczne [CH §9]. Koneczny – po odcięciu jego treści antysemickich, które opracowanie w korpusie referuje bez dystansu – daje symetryczną diagnozę patologii: niebezpieczna jest zarówno dominacja prawa prywatnego nad publicznym (władza traktuje państwo jak własność), jak i dominacja publicznego nad prywatnym (obywatel ma tyle swobód, ile zezwoli władza); oraz miarę cywilizacyjną: **zdolność wyznaczania i dotrzymywania terminów.**

Elias pokazuje, że stabilne ramy instytucjonalne wytwarzają zdolność planowania długiego horyzontu, a niestabilność – racjonalną krótkowzroczność. Eksperyment conjoint przeprowadzony w Polsce (N = 2910) wskazuje, że wyborcy o silniejszym liberalnym rozumieniu demokracji karzą nieoliberalnych kandydatów nawet z własnej partii – kultura polityczna jest brakującą zmienną.

Tabela 12. Profil kulturowy Kontraktu – co sprzyja, co hamuje

Sprzyja	Hamuje	Konsekwencja projektowa
etos wspólnoty i samoorganizacji; zaufanie do wojska i samorządu	niskie zaufanie interpersonalne (24%) i do instytucji kontroli	Kontrakt wchodzi przez obronę i gminę, nie przez centralę
pamięć ruchu egzekucyjnego i „Solidarności”	lęk przed sprawną egzekutywą	każdemu wzmocnieniu władzy towarzyszy proporcjonalny bezpiecznik
przedsiębiorczość, wysoki odsetek samozatrudnionych	nieufność wobec fiskusa i „systemu”	rachunek i równe obciążenie zamiast nowych podatków
sojusz pokoleń – bimodalna samotność (18–34 i 75+)	samotność obniża udział konwencjonalny, podnosi protestacyjny	Pakt 3G ma leczyć deficyt więzi, a nie go eksploatować
wysokie poparcie dla demokracji (77%)	słabe karanie naruszeń instytucjonalnych	edukacja obywatelska i prebunking jako część Kontraktu

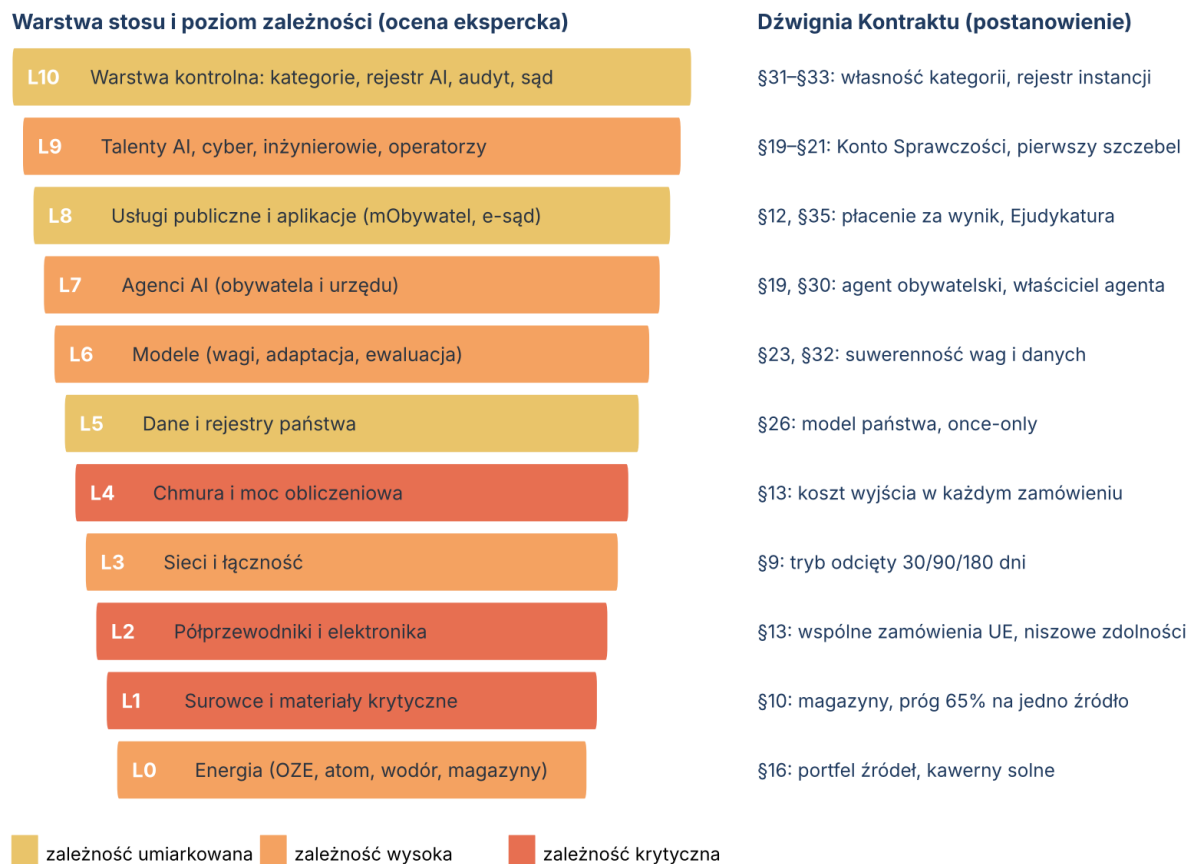
6.5. Analiza technologiczna

Teza: suwerenność XXI wieku to sterowność, nie autarkia – a jej miarą jest koszt wyjścia i czas migracji. Regulacja nie zmniejsza zależności: RODO, DMA i DSA zmieniają, co dostawca może zrobić z danymi, ale nie to, czy instytucja może bez niego funkcjonować. Zależność zmniejszają wyłącznie zamówienia z twardym kryterium przenaszalności, otwarte oprogramowanie, własna infrastruktura i kompetentny zamawiający [CH §1, teza II].

Polska ma tu twarde liczby: import produktów cyfrowych wzrósł z 9 mld zł (2016) do około 48 mld zł (2024), deficyt cyfrowy wynosi około 45 mld zł, a do 2030 r. import cyfrowy może przekroczyć import wszystkich paliw kopalnych łącznie; 92–96% importu cyfrowego pochodzi spoza UE; oprogramowanie własnościowe stanowi 98,7% systemów operacyjnych w badanych podmiotach publicznych. Państwo średniej wielkości nie zbuduje własnego pretreningu modeli granicznych – dystans do adaptacji otwartego modelu to trzy do czterech rzędów wielkości mocy obliczeniowej. Nie musi. **Musi kontrolować wagi, dane, adaptację, ewaluację i wdrożenie oraz umieć zmienić dostawcę bez utraty ciągłości** [CH §4.2, §6.6].

Triada technologiczna zmienia przedmiot umowy. AI czyni wykonanie tanim, a drogimi – osąd, odpowiedzialność i tempo uczenia się. Roboty są odpowiedzią na demografię: w 2024 r.

Chiny instalowały 54% światowych robotów przemysłowych, a Europa odnotowała spadek instalacji o 8%; model „robot jako usługa” (+31%) przesuwając warstwę fizyczną od własności do abonamentu. Biotechnologia i długość życia w zdrowiu stają się zmienną podażową rynku pracy, a bioobrona – częścią bezpieczeństwa. Wojna dronowa zmienia obywatela-żołnierza w obywatela-inżyniera: Ukraina wyprodukowała w 2024 r. blisko 2 mln dronów, a dron typu Shahed kosztuje około 35 tys. USD wobec około 2 mln USD za pocisk Iskander [US T3].

Rysunek 14. Stos suwerenności technologicznej i dźwignie Kontraktu

Rysunek 14 przedstawia jedenaście warstw stosu – od energii (L0) po warstwę kontrolną (L10) – z oceną poziomu zależności i postanowieniem, które na danej warstwie działa. Najwyższa zależność dotyczy chmury i mocy obliczeniowej, półprzewodników oraz surowców krytycznych; tam dźwignią jest zamówienie publiczne z kosztem wyjścia (§13) i magazyny strategiczne (§10). Najtańsza do odzyskania jest warstwa kontrolna – własność kategorii, rejestr i audyt (§31–§33) – bo zależy od decyzji, a nie od fabryk.

Mapa suwerenności (405) uzupełnia tę miarę o czwarty czynnik. Suwerenność węzła to iloczyn $S = R \times T \times D \times Z$: różnorodności rozłącznych dróg, zapasu czasu (bufor musi trwać dłużej niż przetęczenie na drogę alternatywną), prawa decyzji i **zgody obywateli**. Koszt wyjścia i czas migracji mierzą dwa pierwsze czynniki; Kontrakt dostarcza czwartego – zgody, bez której żadna zdolność nie przetrwa długiego kryzysu. Dlatego §13 w wydaniu 2.0 wymaga różnorodności dostaw i interoperacyjności, a stos suwerenności z rysunku 14 jest odczytywany razem z Kartami Węzłów Mapy (405).

6.6. Analiza prawna

Teza: duża część Kontraktu jest wykonalna bez zmiany Konstytucji, a zmiana Konstytucji jest jego zwieńczeniem, nie początkiem. Tabela 13 przypisuje postanowienia do kotwic prawnych.

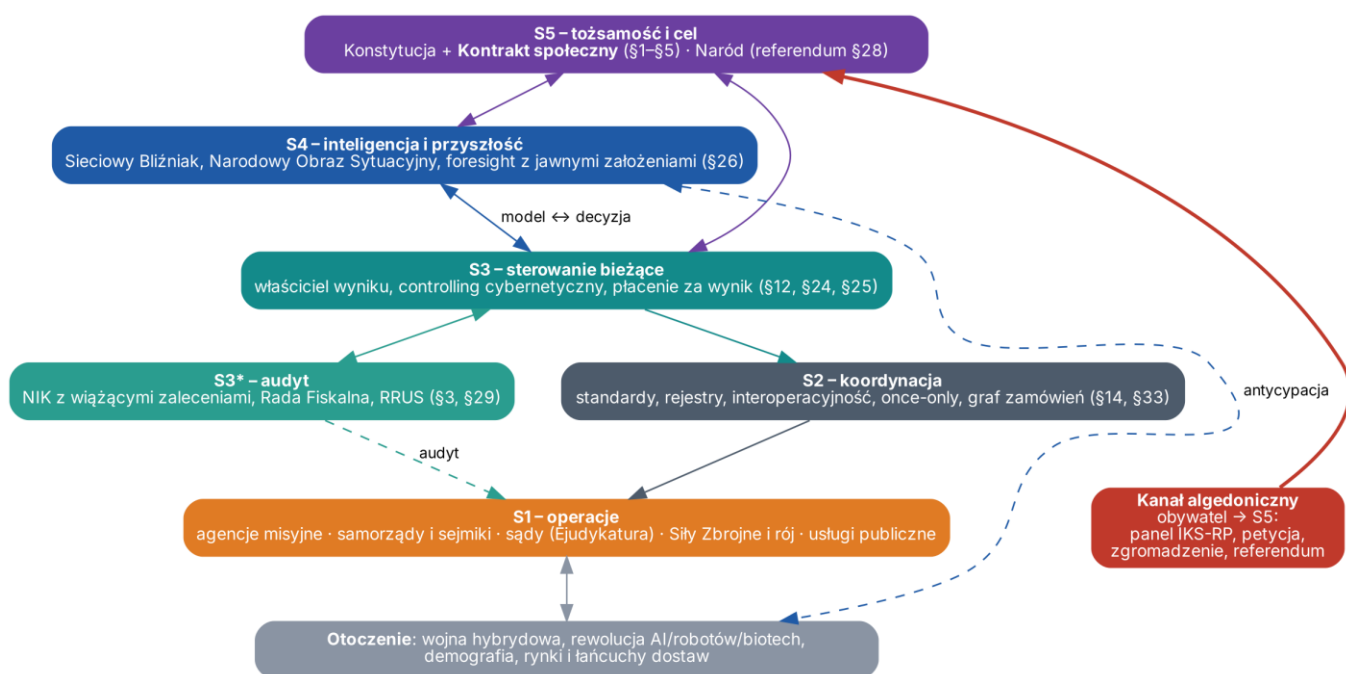
Tabela 13. Kotwice prawne Kontraktu i tryb wdrożenia

Obszar	Kotwica w prawie obowiązującym	Luka	Tryb wdrożenia
Rachunek i bilans (§3–§4)	art. 216, 219, 220 Konstytucji; ustawa o Radzie Fiskalnej (Dz.U. 2025 poz. 39); dyrektywy 2011/85 i 2024/1265	fundusze poza budżetem; WPPF niewiążący	ustawa zwykła: załącznik RRUS do ustawy budżetowej; rozszerzenie mandatu Rady Fiskalnej
Obrona (§6–§10)	art. 85 Konstytucji; ustawa o obronie Ojczyzny (Dz.U. 2025 poz. 825: $\geq 3\%$ PKB); ustawa o ochronie ludności ($\geq 0,3\%$ PKB); rozp. SAFE 2025/1106	brak katalogu form i ekwiwalentów; brak parytetu sektorów	nowelizacja ustawy o obronie Ojczyzny
Człowiek i maszyna (§30–§34)	art. 26 ust. 2, 32, 47, 51 Konstytucji; AI Act (art. 5, 14, 27, 86); ustawa o systemach SI (Dz.U. 2026 poz. 1003); w Projekcie 106: art. 27 i 75–77	AI Act wyłącza obronność (art. 2 ust. 3); organy publiczne mają <i>vacatio legis</i> do 2030 r.	ustawa: human-in-command w obronności; rejestr algorytmów publicznych
Przywileje (§37)	art. 2 (zaufanie do prawa, prawa nabyte), art. 32	emerytury stażowe; brak sprzężenia płacy kierowniczej z wynikiem	ustawy dla nowo wstępujących; nowelizacja ustaw płacowych (Dz.U. 2020 poz. 1907, 2023 poz. 624)
Jawność wpływu (§38)	ustawa o działalności lobbingowej (Dz.U. 2026 poz. 936); ustawa antykorupcyjna; dyrektywa o sygnalistach	brak śladu legislacyjnego i niezależnego biura analiz	ustawa zwykła i regulaminy izb
Partie (§39)	art. 11 Konstytucji; ustawa o partiach (art. 28: subwencja od 3/6%); Kodeks wyborczy (progi 5/8%)	subwencja bez związku z członkami; brak standardów selekcji	ustawa zwykła z okresem przejściowym
Referendum (§28)	art. 125 Konstytucji (próg ważności $>50\%$ frekwencji); w Projekcie 106: art. 39–40 (referendum konstytucyjne ważne bez względu na frekwencję)	kworum frekwencyjne zachęca do bojkotu	zmiana Konstytucji (art. 235) – w pakiecie końcowym
Wymiar sprawiedliwości (§35–§36)	art. 45, 173–187 Konstytucji; EKPC art. 6; prawo UE	przewlekłość; spór o status sędziów	pakiet ustawowy (e-akta, AI A0–A2), następnie rozdział konstytucyjny
Zmiana ustroju (§41)	art. 228 ust. 6 (zakaz zmian w stanie nadzwyczajnym), art. 235; w Projekcie 106: art. 93 i 99 ust. 2 (zakaz także 90 dni po stanie nadzwyczajnym)	brak procedury transformacji	Procedura Transformacji Konstytucyjnej (105, P1)

6.7. Analiza ustrojowa

Teza: państwo jest regulatorem, a regulator musi mieć model regulowanego systemu i domknięte sprzężenia zwrotne. Twierdzenie Conanta–Ashby’ego mówi, że każdy dobry regulator systemu musi być modelem tego systemu; prawo wymaganej różnorodności Ashby’ego – że tylko różnorodność może zrównoważyć różnorodność. Państwo polskie ma sprawne efekторы – wydaje, buduje, mobilizuje – ale uszkodzone czujniki i kanały korekty: nie widzi własnego stanu fiskalnego, ma przechwycone sprzężenia kontrolne i traci medium sterowania, czyli zaufanie [DG §6].

Model Systemu Zdolnego do Przetrwania Stafforda Beera pozwala umieścić Kontrakt w architekturze państwa. Kontrakt jest częścią systemu S5 – tożsamości i celu – obok Konstytucji. Bez niego S5 jest pusty: Konstytucja mówi, jak państwo działa, ale nie mówi, za co obywatel zgadza się płacić i ryzykować.

Rysunek 15. Kontrakt w Modelu Systemu Zdolnego do Przetrwania (VSM) Stafforda Beera

Rysunek 15 mapuje pięć systemów Beera na ustrój TechnoRepubliki. S1 to operacje: agencje misyjne, samorządy, sądy, Siły Zbrojne i rój kompetencyjny. S2 koordynuje je standardami i rejestrami. S3 steruje bieżąco przez właściciela wyniku i controlling, a S3* audytuje przez NIK, Radę Fiskalną i RRUS. S4 buduje model przyszłości – Sieciowy Bliźniak i foresight. S5 łączy Konstytucję, Kontrakt i Naród. Czerwona strzałka to kanał algedoniczny – sygnał alarmowy obywatela, który omija hierarchię i trafia wprost do S5: panel IKS-RP, petycja, zgromadzenie, referendum. Beer pierwotnie projektował go jako sygnał ciągły, a nie rzadkie głosowanie; referendum jest wersją awaryjną, a panel wskaźników – codzienną [LR §7].

Analiza ustrojowa prowadzi do trzech zasad. Jednoznaczność kompetencji jest ważniejsza niż ich siła – polski półprezycjonalizm lat 1992–1997 rodził konflikty, „zwłaszcza gdy kompetencje instytucji były niejednoznaczne”.

Kontrola musi mieć niezależne źródło legitymacji – Senat jako izba kontroli wymaga równych okręgów, a w 2023 r. nierówności wielkości okręgów senackich przekroczyły limity Kodeksu wyborczego. Audyt bez sprzężenia z sankcją i budżetem nie jest bezpiecznikiem – wpływ najwyższych organów kontroli na rozliczalność jest mniejszy, niż zakłada literatura, jeśli ich zalecenia nie wiążą [LR §8].

6.8. Synteza: SWOT, pole sił, scenariusze

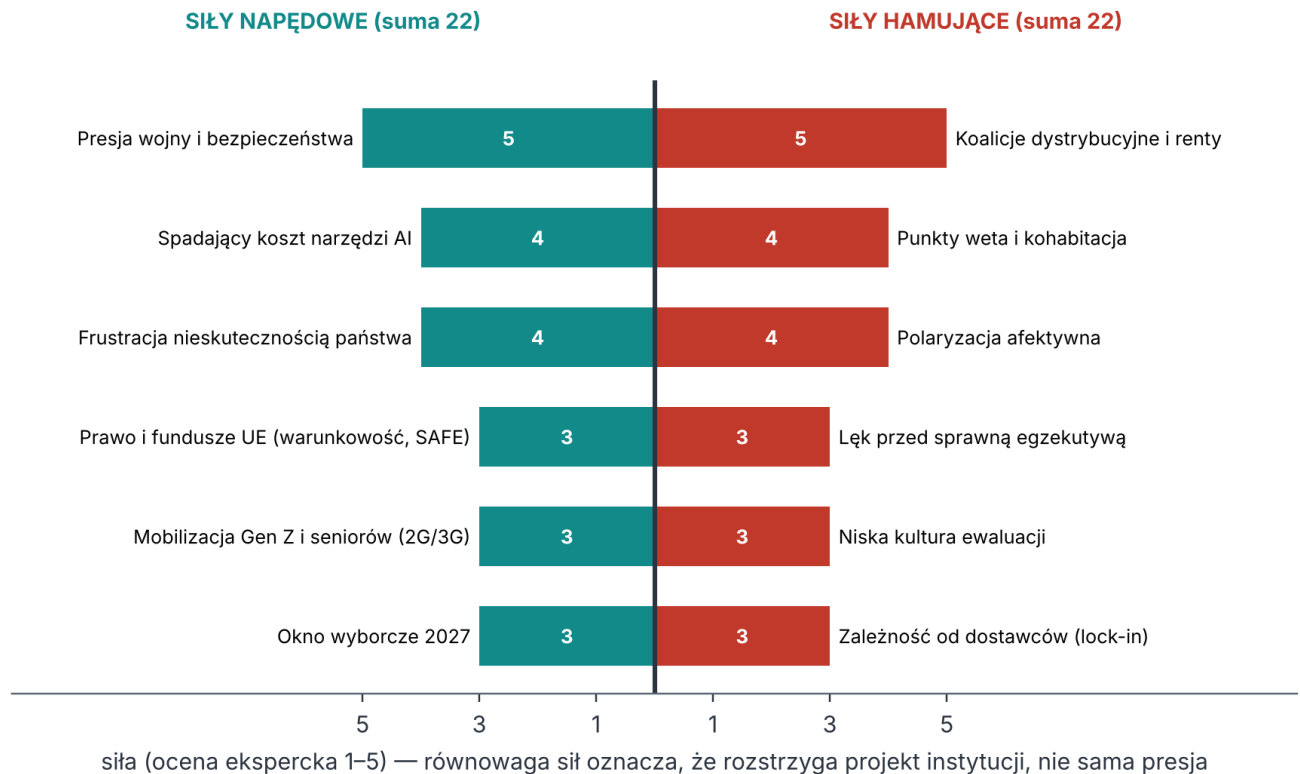

Rysunek 16. Analiza SWOT Kontraktu społecznego w warunkach Polski 2026

Rysunek 16 zestawia mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Najważniejsza obserwacja: mocne strony Polski leżą w ludziach, w Konstytucji i w gotowości do obrony; słabe – w systemie, który ich łączy. Strategie wynikowe (TOWS) zestawia tabela 14.

Tabela 14. Macierz TOWS – strategie wynikowe

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	S-O (ofensywa): Kontrakt Obronny jako punkt wejścia, wykorzystujący zaufanie do wojska i fundusze SAFE z wymogiem krajowej wartości dodanej; RRUS oparty na istniejącej Radzie Fiskalnej	S-T (obrona): rój kompetencyjny i polskie modele jako zabezpieczenie przed „sprawnym wasalem”; konstytucyjne art. 82–86 jako kotwica przeciw techno-populizmowi
Słabe strony	W-O (naprawa): okno budżetowe 2026–2027 na jeden bilans; tanie narzędzia AI do grafu zamówień i śladu legislacyjnego	W-T (przetrwanie): równe ciężary jako warunek każdej formy obowiązku; procedura transformacji przed kryzysem, nie w kryzysie

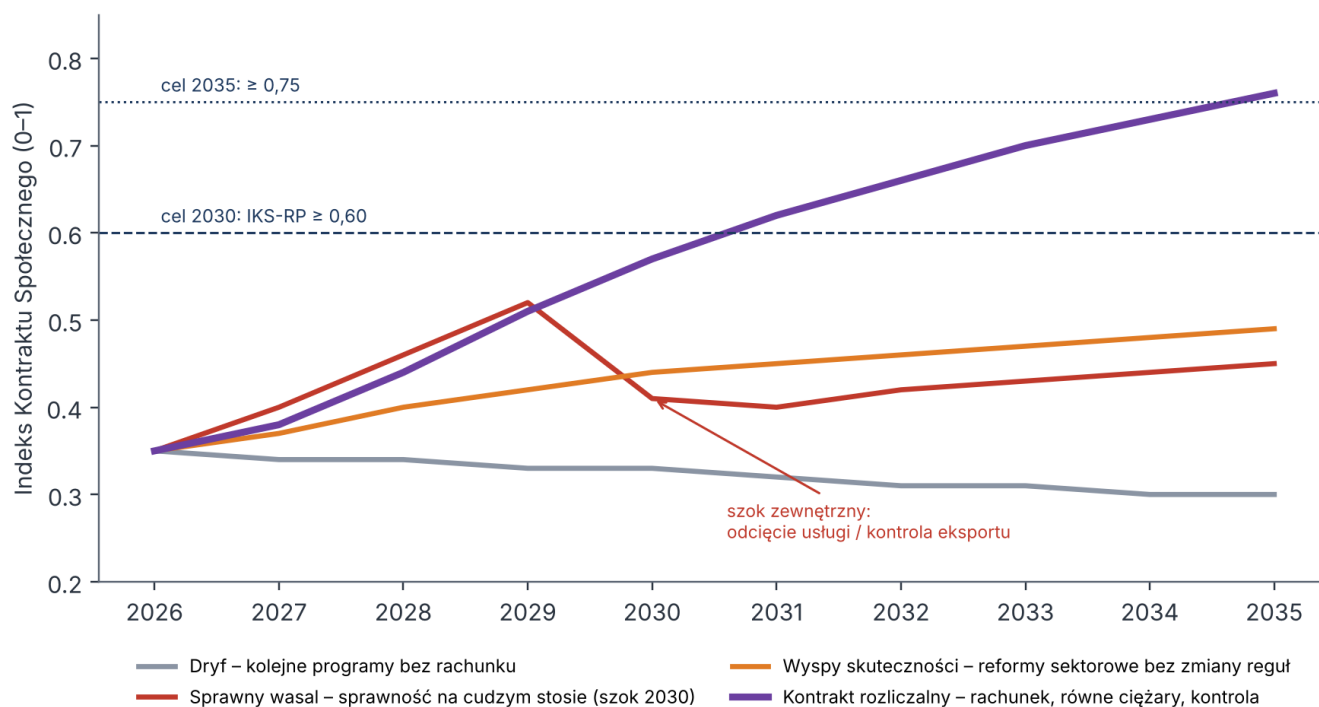

Rysunek 17. Pole sił zmiany umowy społecznej (ocena ekspercka 1–5)

Rysunek 17 przedstawia pole sił w ujęciu K. Lewina. Siły napędowe – presja wojny, spadający koszt narzędzi AI, frustracja nieskutecznością państwa – równoważą się z siłami hamującymi: koalicjami dystrybucyjnymi, punktami weta i polaryzacją. Równowaga oznacza, że **o wyniku nie zdecyduje sama presja, lecz projekt instytucji** – Kontrakt musi osłabiać siły hamujące (rachunkiem, regułami na przyszłość, okresami przejściowymi), a nie tylko wzmacniać napędowe.

Tabela 15. Cztery scenariusze umowy społecznej 2026–2035

Scenariusz	Mechanizm	Obraz 2035	Sygnał ostrzegawczy
Dryf	kolejne programy i transfery bez rachunku; umowa dalej jednostronna	erozja morale podatkowego, emigracja talentów, IKS-RP ok. 0,30	udział jednej oferty > 50%; spadek gotowości do obrony
Sprawny wasal	szybka modernizacja na cudzym stosie, bez rachunku i kontroli	wysoka sprawność przy kruchej legitymizacji; załamanie po szoku zewnętrznym	brak planów wyjścia; koncentracja dostawców > 65%
Wyspy skuteczności	reformy sektorowe bez zmiany reguł	kilka sprawnych agencji i technopolii, reszta kraju w dryfie	rosnąca luka zaufania między regionami
Kontrakt rozliczalny	spójna zmiana: rachunek, równe ciężary, kontrola, płacenie za wynik	IKS-RP $\geq 0,75$; zaufanie do instytucji $\geq 60\%$; czas decyzji kryzysowej ≤ 48 h	–

Rysunek 18. *Trajektorie Indeksu Kontraktu Społecznego w czterech scenariuszach (ilustracja modelowa)*

Rysunek 18 ma charakter ilustracyjny. Pokazuje, że najgroźniejszą pułapką nie jest dryf, który jest widoczny, lecz „sprawny wasal”: trajektoria, która przez kilka lat wygląda jak sukces, a załamuje się przy pierwszym szoku zewnętrznym – odcięciu usługi, zmianie licencji, kontroli eksportu.

Tylko scenariusz Kontraktu rozliczalnego trwale przekracza próg 0,60 przed 2030 r.

WNIOSEK Z ANALIZ

Wszystkie analizy prowadzą do tego samego miejsca: Polska nie przegrywa z braku zasobów ani wartości, lecz z braku umowy, która zamienia zasoby w zdolność, a zaufanie – w gotowość do wspólnego wysiłku. Technologia przyspiesza zmianę otoczenia, ale daje też narzędzia – graf, rejestr, rachunek, panel – którymi umowę można uczynić widoczną i rozliczalną.

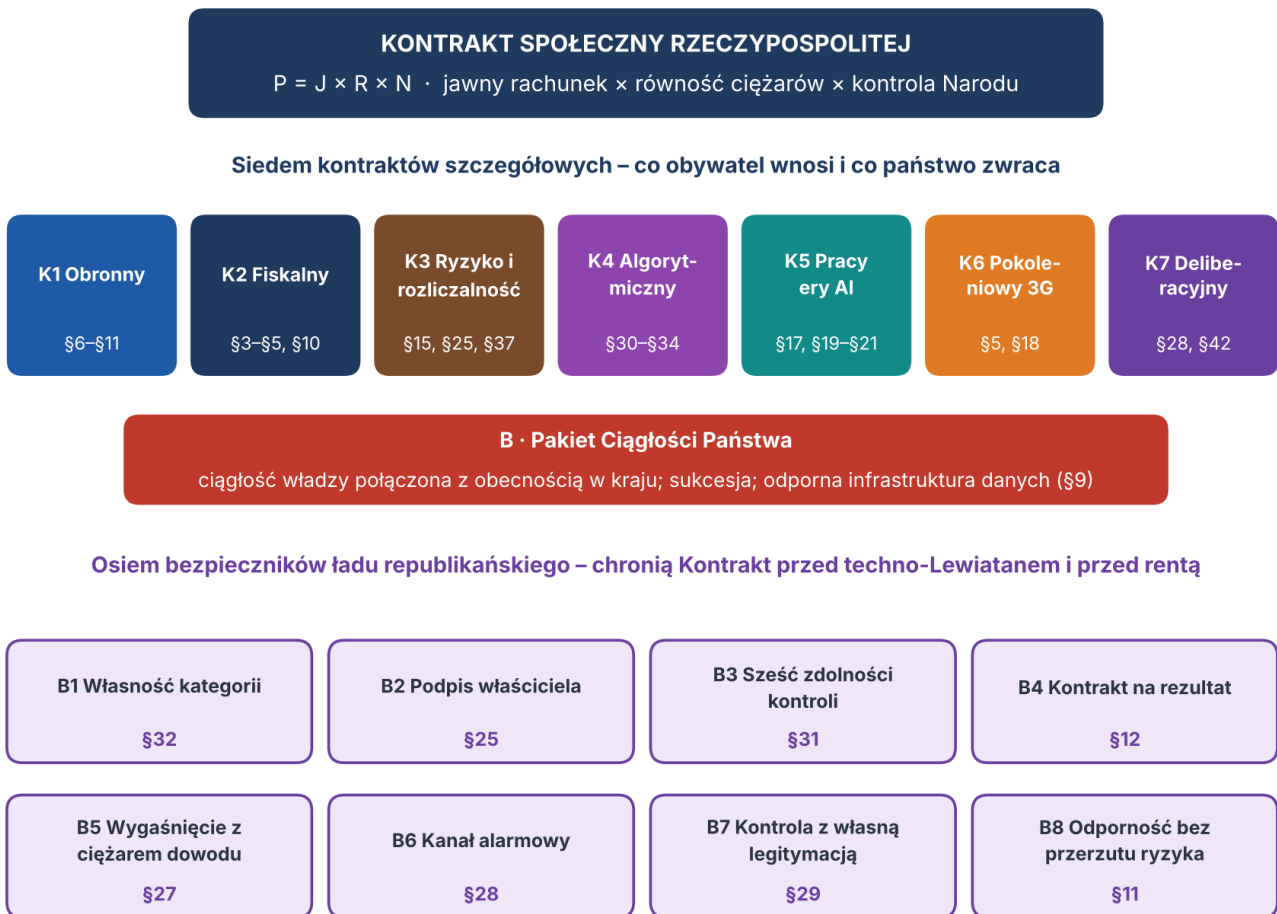
7. Architektura: 7 kontraktów i 8 bezpieczników

7.1. Siedem kontraktów szczegółowych

Czterdzieści dwa postanowienia składają się na siedem kontraktów szczegółowych – wymian, z których każda ma własne strony, świadczenia, kotwicę prawną i bezpiecznik. Do nich dochodzi Pakiet Ciągłości Państwa, który chroni całość w godzinie próby [US §5].

Tabela 16. Siedem kontraktów i bezpiecznik ciągłości

Kontrakt	Obywatel wnosi	Państwo zwraca	Kotwica prawna	Bezpiecznik
K1 Obronny (§6–§11)	udział w obronie: służba czynna, rezerwa, obrona cywilna, rój kompetencyjny	szkolenie, ochronę pracy, wsparcie edukacyjne lub mieszkaniowe, głos w standardach i zamówieniach, jawny bilans ciężarów	art. 85 Konstytucji; ustawa o obronie Ojczyzny; ustawa o ochronie ludności	ta sama reguła dla sektora publicznego i prywatnego; zalicza się zdolność, nie pieniądze
K2 Fiskalny (§3–§5, §10)	podatki i składki (art. 84)	RRUS, jeden bilans, Fiskalną Konstytucję Obrony, zasadę „budżet kupuje efekt”	art. 84, 216, 219, 220; ustawa o Radzie Fiskalnej	ocena Rady Fiskalnej; zakaz ukrywania kosztu poza bilansem
K3 Ryzyka i rozliczalności (§15, §25, §37)	sektor publiczny – wynik i rozliczalność; sektor prywatny – rezygnację z arbitrażu form pracy	stabilność za wynik; płace konkurencyjne; zbliżenie obciążeń	art. 2, 32; ustawy płacowe; ustawa o służbie cywilnej	zmiany tylko dla nowo wstępujących; brak działania wstecz
K4 Algorytmiczny (§30–§34)	dane, zgodę na automatyzację zadań	human-in-command, własność kategorii, prawo do wyjaśnienia i odwołania, rejestr	art. 26 ust. 2, 32, 47, 51; AI Act; ustawa o SI	żadne prawo polityczne nie jest warunkowe; zakaz scoringu
K5 Pracy ery AI (§17, §19–§21)	przekwalifikowanie, mobilność	ochronę pierwszego szczebla, Konto Sprawczości, jawny podział zysku z automatyzacji	ustawa o Radzie Dialogu Społecznego jako forum	ewaluacja ex post każdej fali automatyzacji
K6 Pokoleniowy 3G (§5, §18)	młodzi – tempo i narzędzia; seniorzy – pamięć i test konsekwencji; pokolenie środka – wykonanie	wyrównanie „podatku poborowego” młodych; rolę mentora dla seniorów; udział w korzyściach	art. 85; ustawy emerytalne	jawny efekt międzypokoleniowy w RRUS
K7 Deliberacyjny (§28, §42)	udział w losowanych zgromadzeniach i referendach	comply-or-explain w parlamencie; prawo zgromadzenia do sformułowania pytania referendalnego	art. 118, 125; ustawy o referendum i o petycjach	zgromadzenie doradza, decyduje parlament albo Naród
B Pakiet Ciągłości Państwa (§9)	–	ciągłość władzy połączona z obecnością, sukcesja, odporna infrastruktura danych	art. 228–234	bezpiecznik przeciw „ucieczce elit” (lekcja 1939 r.)

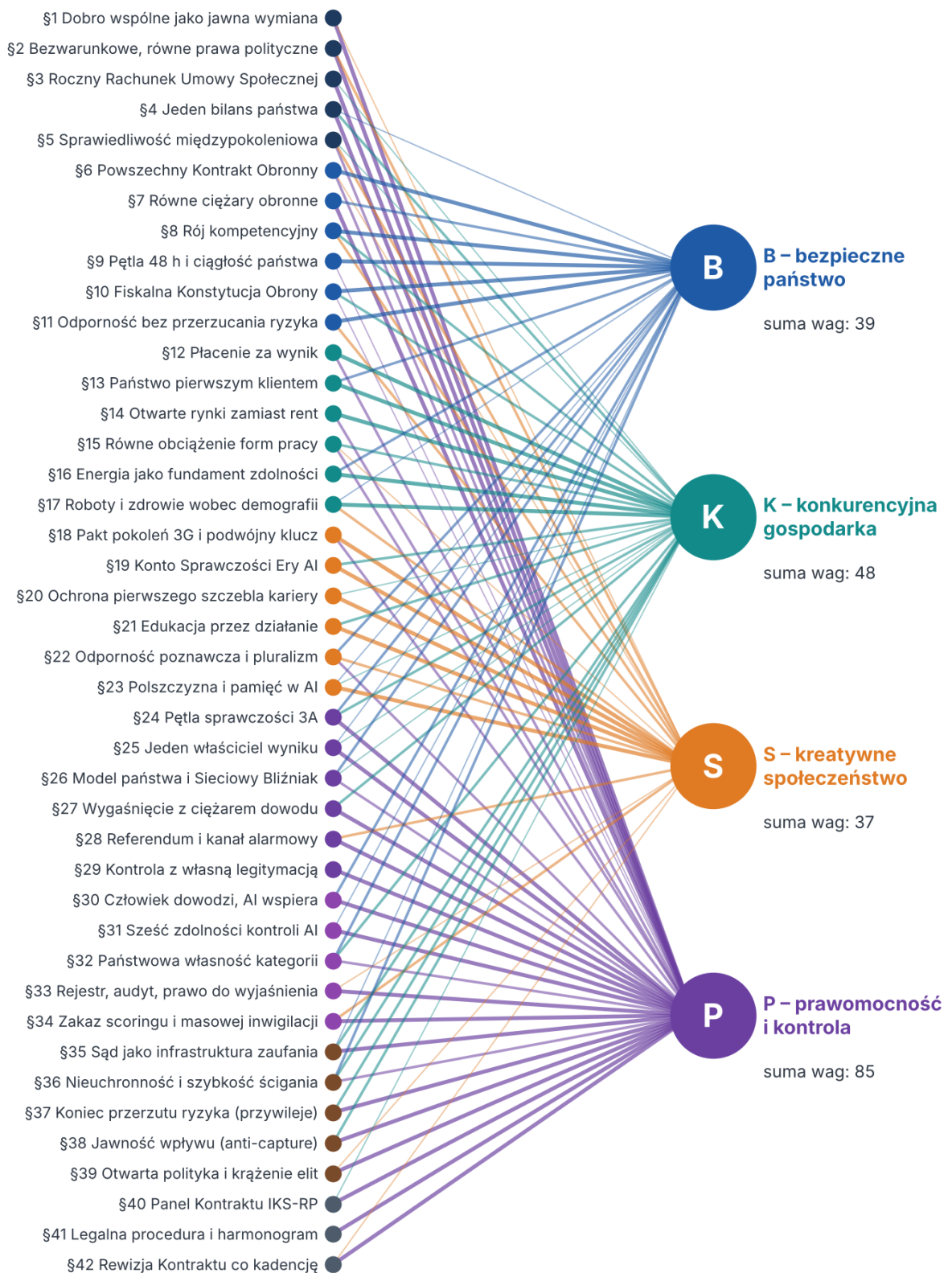

Rysunek 19. Architektura Kontraktu – siedem kontraktów, Pakiet Ciągłości Państwa i osiem bezpieczników

Rysunek 19 pokazuje trzy piętra architektury. Na górze formuła prawomocności, pod nią siedem kontraktów szczegółowych, pod nimi Pakiet Ciągłości Państwa, a u podstawy osiem bezpieczników ładu republikańskiego z destylatu LR.

Bezpieczniki są tym, co odróżnia republikę od techno-Lewiatana: państwo posiada kategorie (B1), każda decyzja ma imiennego właściciela (B2), który ma sześć zdolności kontroli (B3); kontrakty płacą za rezultat (B4), instytucje wygasają bez dowodu użyteczności (B5), obywatel ma kanał alarmowy (B6), kontrola ma własną legitymację (B7), a odporność nie przerzuca ryzyka na obywatela (B8).

7.2. Sieć postanowień: jak 42 punkty działają na cztery czynniki zdolności

Rysunek 20. Graf dwudzielny – 42 postanowienia a czynniki zdolności B, K, S, P (siła wpływu: ocena ekspercka 1–3)

Rysunek 20 przedstawia graf dwudzielny. Po lewej 42 postanowienia w kolorach filarów, po prawej cztery czynniki formuły zdolności. Grubość krawędzi oznacza ekspercką ocenę siły wpływu. Suma wag pokazuje, że Kontrakt – zgodnie ze swoją funkcją – najsilniej działa na prawomocność (85), ale nie jest dokumentem jednowymiarowym: istotnie wzmacnia też konkurencyjność (48), bezpieczeństwo (39) i kreatywność społeczeństwa (37). Postanowieniami o najszerzym działaniu są §4 (jeden bilans), §8 (rój kompetencyjny), §24 (pętla sprawczości) i §32 (własność kategorii) – każde działa na trzy czynniki. Ta struktura jest warunkiem logiki iloczynu: Kontrakt, który poprawiałby tylko prawomocność, nie podniósłby zdolności Rzeczypospolitej.

8. Uzasadnienie postanowień

Rozdział uzasadnia każde z 42 postanowień w jednolitym układzie: dlaczego (dowód z diagnozy lub literatury), instrument proponowany przez TechnoSanację, miernik wykonania i źródło. Oznaczenia źródeł: [ZAŁ] – plik Założeń; [US], [LR], [PP], [DG], [CH], [SYS], [TRW] – destylaty z folderu .TechnoRepublika; „dok. NNN” lub sam numer – dokumenty Biblioteki TechnoSanacji w numeracji Hierarchii z 26.10.2026 (konkordancja z dawną numeracją – Aneks D, tab. D4).

8.1. Filar I – Wspólny rachunek (§1–§5)

Filar I dopisuje do umowy drugą stronę. Jego podstawą jest najsilniejsze ustalenie rundy US: umowa jest rachunkiem, a kto nie widzi rachunku, ten się z niej wypisuje. W Meksyku osoby, które zastąpiły usługi publiczne prywatnymi, były najbardziej skłonne do unikania podatków; duży eksperyment inwestycji publicznych nie zmienił ściągальności, bo samo dostarczanie dóbr nie przywraca umowy. Morale podatkowe rośnie natomiast z zaufaniem do systemu prawnego i rządu. Potrzebna jest więc **jawność rozkładu ciężarów i uczciwość procedury**, a nie tylko więcej usług.

Tabela 17. Uzasadnienie postanowień filaru I

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§1	legitymizacja wyjaśnia ok. 39% zmienności jakości rządzenia (66 krajów); Konstytucja ma tylko stronę obowiązków obywatela	Kontrakt jako dokument kanoniczny; preambuła i katalog wymiany	zaufanie do instytucji (OECD Trust Survey)	[US §0, §2.1]
§2	wymiana praw politycznych za wkład prowadzi do scoringu; AI Act art. 5 zakazuje scoringu społecznego; art. 32 Konstytucji	zasada graniczna Kontraktu; zakaz warunkowania praw w ustawach wdrożeniowych	liczba przepisów warunkujących prawa – zero	[US §5], dok. 206
§3	transfery budują poparcie specyficzne, nie ustrojowe; obywatel nie wie, kto płaci	Roczny Rachunek Umowy Społecznej jako załącznik do ustawy budżetowej, oceniany przez Radę Fiskalną	publikacja RRUS w terminie; zakres (decyle, regiony, sektory, pokolenia)	[US T1], [ZAŁ]
§4	wydatki funduszy w BGK 15,4 → 131,7 mld zł; 131 jednostek pozabudżetowych; >80% realnego deficytu sektora centralnego poza budżetem (2022)	jednolity bilans państwa; rozszerzenie mandatu Rady Fiskalnej; wiążące reguły wydatkowe	% wydatków sektora rządowego w jednym bilansie (cel 100%)	[PP §0, N1–N2], dok. 105
§5	pobór działa jak podatek międzypokoleniowy; stopy zastąpienia 31,8–40,6%; dług → ok. 78% PKB w 2031 r.	rachunek według grup wieku w RRUS; kompensata „podatku poborowego”	podatek międzypokoleniowy 18–26 lat (cel ≈ 0)	[US T2, §10], [DG §4]

8.2. Filar II – Bezpieczne państwo (§6–§11)

Filar II jest punktem wejścia Kontraktu, bo obrona jest dziś najsilniejszym nośnikiem legitymizacji. Ale korpus ostrzega: **obowiązek nie wytwarza lojalności – lojalność wytwarza uczciwość obowiązku**. W 15 krajach Europy ostatnie roczniki powołane przed zniesieniem poboru miały niższe zaufanie instytucjonalne niż pierwsze roczniki zwolnione; duńska loteria poborowa nie pokazała wyraźnej premii obywatelskiej. Modele, które działają, łączą selektywność lub wybór formy z równością: Szwecja (pobór neutralny płciowo, ok. 5% rocznika), Litwa (ok. 90% poborowych zgłasza się ochotniczo), Finlandia (wola obrony powyżej 65% od końca lat 80.) [US T2].

Wojna rojów przesuwą wartość z drogich platform na masę tanich, szybko iterowanych systemów i na ludzi, którzy je projektują, programują i serwisują. To współczesny odpowiednik negocjacji szlachty z królem przed wyprawą: **wkład za głos** – z bezpiecznikiem, że nie można się wykupić pieniędzmi.

Tabela 18. Uzasadnienie postanowień filaru II

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§6	52% popiera ZSW dla mężczyzn, 67% ćwiczenia rezerwy do 35 lat; sprzeciw rośnie do 60% przy poborze wszystkich; obowiązek akceptowany, gdy krótki, kompetencyjny i powszechny	ustawowy katalog form służby i ich ekwiwalentów; żółd 0,6 płacy minimalnej + kredyt 25% PM za miesiąc służby (kalibracja ABM)	poparcie dla Kontraktu Obronnego (cel ≥ 70%)	[US §2.2, §10], dok. 301, 105 P7
§7	20% zwolnień „stanowisk niezbędnych” w sektorze publicznym wobec 3–5% w prywatnym kosztuje ok. 5 pp poparcia – reguła równości kosztuje zero złotych	ta sama reguła wezwań i zwolnień dla administracji, SSP, polityków i sektora prywatnego	parytet osobodni publiczny/prywatny przy tym samym wieku (cel 1,0)	[US §10]
§8	Ukraina: blisko 2 mln dronów w 2024 r.; Shahed ok. 35 tys. USD vs Iskander ok. 2 mln USD; rój podnosi zdolność przy wagach „rojowych” o ok. 12% i odciąża koszary	centra certyfikacji roju (dron, cyber, logistyka, medycyna) z 5–10-dniowym modułem wojskowym; reprezentacja w zamówieniach	liczba certyfikowanych członków roju	[US T3, §10], [ZAŁ]
§9	pętla decyzyjna 72 h → 48 h w Wizji; 12 funkcji krytycznych; kierownictwo państwa ewakuowane w 1939 r.	Pakiet Ciągłości Państwa; testy odcięcia 30/90/180 dni; Narodowy Obraz Sytuacyjny	czas od sygnału do decyzji kryzysowej (cel ≤ 48 h)	dok. 102, 403, 105 P2, [ZAŁ]
§10	wydatki obronne ok. 4,7% PKB, ale rozproszone między budżet, FWSZ i instrumenty UE (SAFE: 150 mld EUR pożyczek); wojsko kwarciane jako historyczny wzorzec	Fiskalna Konstytucja Obrony: jedno zestawienie; krajowa wartość dodana > 50%; Build–Partner–Buy	% wydatków obronnych w jednym zestawieniu (100%); KWD w zamówieniach	dok. 105 P3, 401, [US §5], [ZAŁ]
§11	Finlandia: ok. 50 000 schronów dla ok. 5 mln osób; krytyka „odporności” jako przerzutu ryzyka na jednostki	schrony i magazyny dual-use; jawny rachunek ochrony ludności (≥0,3% PKB); One Health i bioobrona	miejsca w schronach na 1000 mieszkańców; czas przywrócenia funkcji krytycznych w gminach	[LR §9, B8], [CH §7], dok. 403, 404

8.3. Filar III – Konkurencyjna gospodarka (§12–§17)

Filar III odpowiada na wyczerpanie modelu doganiania. Polska konkuruje ceną, nie pozycją; marże polskich firm spadały, a średnich firm brakuje. Wizja mówi: konkurencyjność to przewaga posiadana, nie pożyczona. Kontrakt dodaje: przewaga nie powstanie tam, gdzie państwo płaci za procedurę, a rynki zamyka renta.

Kluczowa korekta pochodzi z metaanalizy kontraktów wynikowych (740 obserwacji z 38 badań): efekt kontraktów opartych na wynikach jest dodatni, ale mały i statystycznie nieistotny, jeśli mierzą proces lub produkt; kontrakty mierzone rezultatem i wpływem wypadają lepiej [LR §5]. **Sam kontrakt wyniku nie wystarczy – musi mierzyć rezultat dla obywatela i być weryfikowany niezależnie.**

Tabela 19. Uzasadnienie postanowień filaru III

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§12	metaanaliza PBC: efekt tylko przy miarach outcome/impact; misalokacja 70–75% wartości dodanej	budżet zadaniowy z miarą rezultatu; niezależna weryfikacja; Senior Responsible Owner	% kontraktów i programów z miarą outcome/impact	[LR §5, B4], [DG §3]
§13	regulacja nie zmniejsza zależności; zamówienie jest głównym instrumentem suwerenności; francuski przetarg na suwerenną chmurę – koszty nawet o 80% niższe	zamówienia przedkomercyjne, zobowiązania zakupu, koszt wyjścia i czas migracji w każdym zamówieniu krytycznym; próg 65% na jednego dostawcę; standard SM-9 Mapy suwerenności (405): kryteria przenaszalności, interoperacyjności i różnorodności dostaw („druga droga”)	koszt wyjścia dla 10 kluczowych systemów; udział zamówień z kryterium przenaszalności	[CH §11 dźwignia 1], dok. 306, 505, 405, [ZAŁ]
§14	54–56% przetargów z jedną ofertą; oferty jednego wykonawcy średnio droższe; wymiana kadr SSP po wyborach	grań zamówień z czerwonymi flagami; Indeks Przechwycenia Państwa; konkursy do rad nadzorczych; rejestr węzłów z jednym oferentem i harmonogram ich otwierania (405)	odsetek przetargów z jedną ofertą (cel < 30%); % członków rad z konkursu	[PP N5–N6], dok. 105 P5, P11, dok. 504, 405
§15	samozatrudnienie 18,4–18,9%; ok. 42% fikcyjnego; różnice obciążeń zachęcają do arbitrażu	stopniowe zbliżanie obciążeń, zapowiedziane z wyprzedzeniem; ochrona drobnych przedsiębiorców	udział fikcyjnego samozatrudnienia	[US §2.3, T4]
§16	centra danych w Dublinie zużywają blisko 80% energii miasta; kawerny solne (Police, Gdynia, Gubin) jako magazyny wodoru	portfel OZE–atom–wodór–biometan–magazyny; mikrosieci i klastry; Cyberenergetyka	udział energii z krajowych źródeł i magazynów; cena energii dla przemysłu	dok. 305, 407, 409, [CH §6.2], [ZAŁ]
§17	Chiny 54% instalacji robotów; Europa –8%; AI może odbudować środek rynku pracy; lęk przed automatyzacją zwiększa poparcie dla podatku od robotów	robotyzacja MŚP jako usługa; gospodarka długości życia w zdrowiu; jawny podział dywidendy z automatyzacji	gęstość robotyzacji; zatrudnienie 55–69 lat; healthspan	[CH §6.3], [US T6], dok. 309, [ZAŁ]

8.4. Filar IV – Kreatywne społeczeństwo (§18–§23)

Kreatywne społeczeństwo mierzy się szerokością uczestnictwa, a nie liczbą artystów. W erze AI wykonanie tanieje, a drożeją osąd, odpowiedzialność i tempo uczenia się – dlatego najcenniejszym zasobem stają się ludzie zdolni do orkiestracji, w sojuszu trzech pokoleń.

Rozkład samotności w Polsce jest bimodalny – najwyższy w grupach 18–34 i 75+ lat, najniższy w wieku 45–54 – co daje empiryczną podstawę sojuszowi Gen Z i seniorów. Ale samotność obniża udział konwencjonalny, a podnosi protestacyjny; **Pakt pokoleń musi leczyć deficyt więzi, a nie go eksploatować** [CH §5.2].

Tabela 20. Uzasadnienie postanowień filaru IV

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§18	częste korzystanie z AI koreluje z niższym krytycznym myśleniem, silniej u młodszych; mentoring odwrócony działa przy zaufaniu i wzajemności	Inicjatywa 3G; zespoły misji z podwójnym kluczem; Konstytucyjny Warsztat 2G	liczba zespołów 3G z budżetem i autorstwem; retencja mentorów	[LR §2, §10], dok. 309, 406, 511, 101
§19	luka kompetencji cyfrowych 44–49% vs 60% UE; symetria AI nie ma jeszcze ewaluacji – wymaga pilotażu	Konto Sprawczości Ery AI: agent obywatelski, moc obliczeniowa, mikrokwalifikacje; prototyp 1000 → 100 tys. uczestników; standard Mandatu agenta i pakiet ustaw infrastrukturalnych rynku agentów – mandat, pomiar i weryfikacja wyniku, rozliczenie w polskiej jurysdykcji (602)	podstawowe kompetencje cyfrowe (cel 80%); odsetek obywateli z kontem	dok. 102, 506, 602, [PP §11], [ZAŁ]
§20	–13% zatrudnienia młodych w zawodach eksponowanych na AI; –14–15% wakatów juniorskich w programowaniu	ochrona stanowisk wejścia w administracji; ulgi za staże; ocena każdej fali automatyzacji	zatrudnienie 22–29 lat w zawodach eksponowanych na AI (stabilne)	[US T6], [CH §6.4]
§21	PISA 2022: matematyka –27 pkt; luka współpracy uczelnia–przemysł (68. miejsce w GII)	edukacja projektowa; technopolie i Nowa Hanza; piaskownice regulacyjne	odsetek uczniów i studentów w projektach wdrożeniowych	dok. 303, 412, 505, [DG §4–5]
§22	prebunking: d = 0,33–0,75, odporny na podziały polityczne; korekty po fakcie tylko 0,07–0,17; tłumienie treści afektywnych obniża polaryzację, przebudowa „baniek” – nie	prebunking w szkole i administracji; regulacja rankingowa; agencja obrony psychologicznej pod kontrolą parlamentu; media lokalne; coroczny pomiar odporności poznawczej i zaufania do źródeł (405, standard SM-10)	zasięg prebunkingu z pomiarem zaufania do źródeł wiarygodnych; indeks polaryzacji	[LR §9], [PP §9–10], [CH §5.5–5.6], dok. 304, 405
§23	polszczyzna i dziedzictwo to niewykorzystana przewaga (VRIO); PLLuM i Bielik pokazują dwie ścieżki suwerenności modeli	korpus polszczyzny z uczciwą licencją; standard C2PA; suwerenność wag i ewaluacji; polszczyzna w modelach jako węzeł warstwy W4 Mapy suwerenności z Kartą Węzła (405)	odsetek usług publicznych na polskich modelach; licencjonowane korpusy	[US T7], dok. 102, 405, [ZAŁ]

8.5. Filar V – Ład ustrojowy oparty na cybernetyce (§24–§29)

Filar V przekłada umowę na sterowanie. Państwo TechnoRepubliki jest regulatorem z modelem rzeczywistości i domkniętą pętlą sprzężenia zwrotnego [SYS §0]. Najważniejsze ustalenia: państwo deklaruje więcej, niż mierzy; „muzeum procedur” nie jest problemem prawa, lecz braku pętli od prognozy do decyzji z właścicielem; automatyczne wygaszanie instytucji jest niebezpieczne bez ewaluacji, a procedura dowodowa jest pomijana, gdy przeszkadza [LR §5–6].

Tabela 21. Uzasadnienie postanowień filaru V

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§24	28% krajów mierzy wpływ AI w administracji; „poprawa w danych nie jest poprawą w świecie”	Model 3A; pętla sprawczości; controlling cybernetyczny; ewaluacja projektowana z regulacją; standard pętli Kodeksu Sterowania i Regulacji (501): cel, miernik, reguła korekty, bezpiecznik, termin	% programów z miernikiem i publicznym odczytem	dok. 209, 501, [CH §1, §11], 101
§25	„obywatele widzą władzę, ale nie potrafią wskazać właściciela wyniku”; brytyjski Senior Responsible Owner jako gotowy wzorec	macierz RACI z jednym „A”; KPI i KRI; zasada narzędzie–właściciel	% decyzji władczych i programów z imiennym właścicielem	dok. 202, [LR §5, B2], [ZAŁ]
§26	prognoza GUS unieważniona w rok; foresight bywa źródłem szkody bez jawności założeń	Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej; KMS i agent zarządzania wiedzą (KMA); zakaz jednoscenariuszowej komunikacji; Mapa suwerenności (405) jako moduł modelu państwa; stres-testy SR-01–SR-12 w wersji jawnej	aktualność rejestrów; liczba publikowanych scenariuszy z założeniami	dok. 502, 504, 405, [CH §2.4], [ZAŁ]
§27	trwałość instytucji zależy od siły interesów, nie użyteczności (PL/CZ); Omnibus I procedowany „z ograniczonym uzasadnieniem”	klauszula wygaśnięcia + ewaluacja ex post przez NIK lub Radę Fiskalną; domniemanie wygaśnięcia przy braku ewaluacji; termin ważności przywilejów regulacyjnych (propozycja: 7 lat) i Rejestr Przywilejów Regulacyjnych (501)	% regulacji z terminem przeglądu; liczba wygaszonych programów	[LR §6, B5], dok. 105 P10, 501, [ZAŁ]
§28	223 referenda w 37 krajach: kworum frekwencyjne zwiększa wezwania do bojkotu; mini-publicki podnoszą legitymizację, gdy rekomendacje są realizowane; referenda regularne zmieniają strukturę lobbyingu	kworum zatwierdzenia; zgromadzenia obywatelskie z comply-or-explain; referendum w mObywatelu z bezpiecznikami; Kluby i Sejmiki jako receptory; Kanał Alarmowy Narodu (501); próg 10 000 obywateli, uchwała sejmiku lub wniosek RPO, odpowiedź w 30 dni (72 h w stanie zagrożenia) – przedstąpienie referendum	% rekomendacji z odpowiedzią w terminie (cel 100%); czas od petycji do odpowiedzi	[PP §3, §7], [US T8], dok. 201, 205, 509, 501
§29	wpływ organów kontroli zależy od sankcji; nierówne okręgi senackie w 2023 r.; >99% zgód sądów na kontrolę operacyjną	wiążące zalecenia NIK; Senat 100 na równych okręgach; sądowa kontrola ex ante systemów AI; Procedura Transformacji Konstytucyjnej	% wykonanych zaleceń NIK; odchylenie wielkości okręgów	[LR §8, B7], dok. 106, 203, 105 P1

8.6. Filar VI – Człowiek i maszyna (§30–§34)

Filar VI rozstrzyga spór o „republikę technologiczną”. Projekt Karpa i Zamiski zakłada fuzję państwa, wojska i firm technologicznych; najmocniejsza krytyka z korpusu nie jest moralna, lecz ustrojowa: studium wdrożeń w agencjach USA pokazuje **migrację suwerennej klasyfikacji** – definicji ryzyka, zagrożenia i uprawnienia – do infrastruktury kontrolowanej przez dostawcę, z trzema objawami: nieprzejrzystością kategorii, wypieraniem kontestacji i zależnością substytucyjną [US T7]. Kraj peryferyjny nie zbuduje takiej fuzji – może ją najwyżej zaimportować jako klient [LR §0].

Drugie ustalenie dotyczy samej kontroli: prawo czyni nadzór ludzki osią ochrony, a badania pokazują, że zawodzi on w przewidywalny sposób.

W eksperymencie z 214 nauczycielami akademickimi ten sam tekst oceniano gorzej, gdy raport detektora AI pokazywał 87% zamiast 7% i czerwone podświetlenie – **sam projekt raportu przesunął decyzję człowieka** [CH §8.2]. Dlatego Kontrakt wymaga zdolności, a nie podpisu i norm prezentacji wyniku.

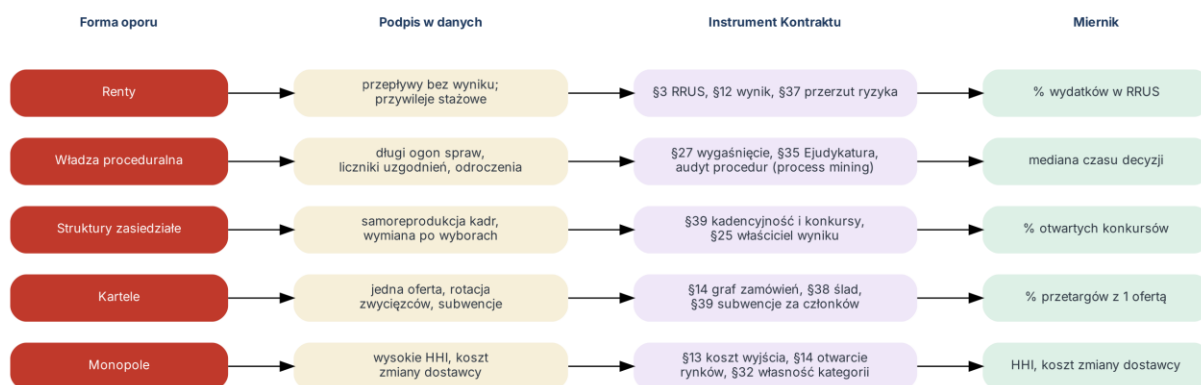
Tabela 22. Uzasadnienie postanowień filaru VI

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§30	AI Act wyłącza obronność (art. 2 ust. 3); ustawa o SI nie zawiera reguł human-in-command dla obronności – wojna algorytmiczna jest poza umową	ustawowa zasada human-in-command (art. 26 ust. 2 jako podstawa); imiennie odpowiedzialny oficer lub urzędnik	% systemów decyzyjnych z imiennym odpowiedzialnym	[US T7], dok. 101, 410
§31	„nadzór bez upodmiotowienia” w 10 ramach międzynarodowych; sześć zdolności z dorobku GGE (A/79/88)	audyt sześciu zdolności; test przerwania i odwrócenia; normy prezentacji wyniku (niepewność, zakaz sugestywnego formatowania)	% systemów z testem przerwania i odwrócenia	[LR §10, B3], [CH §8.1–8.2]
§32	dostawca deklaruje „suwerenność cyfrową”, odrzucając krajowe technologie jako „iluzoryczne”; DGA i Interoperable Europe wspierają unikanie lock-in	państwowa własność kategorii i modeli decyzyjnych w umowach; plan wyjścia; tryb pracy bez AI	% systemów krytycznych z państwową własnością modelu decyzyjnego; czas migracji	[US T7], [LR §10, B1]
§33	17% krajów OECD ma otwarty rejestr; holenderski audyt – 6 z 9 prostych systemów nie przeszło; SyRI – rozliczalność dopiero po 15 latach, przez sąd	rejestr instancji i decyzji z proveniencją; obowiązkowy audyt w pięciu wymiarach; prawo do wyjaśnienia (art. 86 AI Act) i obsługi analogowej	% systemów w rejestrze z audytem (cel 100%)	[CH §6.5, §11 dźwięnie 4–5], dok. 106
§34	masowa inwigilacja niedopuszczalna w prawie międzynarodowym; Pegasus – 578 osób, >99% zgód sądów, nikt nie poniósł odpowiedzialności; eksport państwa nadzoru zbiega się ze spadkiem jakości instytucji	zakaz scoringu i masowej inwigilacji; realny nadzór nad kontrolą operacyjną; ochrona prywatności mentalnej	liczba kontroli operacyjnych z niezależnym nadzorem; zero systemów scoringu	[CH §5.7, §7.6], [LR §4], dok. 206

8.7. Filar VII – Sprawiedliwość i równe ciężary (§35–§39)

Filar VII łączy dwa wymiary sprawiedliwości: sprawiedliwość rozstrzygania sporów i sprawiedliwość rozkładu ciężarów. Oba są warunkami zgody warunkowej. Obywatel, który czeka na wyrok półtora roku, i obywatel, który widzi, że elity nie ponoszą tych samych ciężarów, dochodzą do tego samego wniosku: umowa nie obowiązuje wszystkich.

Program „obalenia przywilejów” powinien uderzać w **trzy przerzuty ryzyka**: emeryturę bez wieku, stanowisko bez wyniku i składkę bez ryzyka [US T4]. „Renta feudalna” to przede wszystkim dostęp do przepływów, nie wysokość pensji – stąd interwencja na strumieniu finansowym, a nie na nazwiskach.

Rysunek 21. Pięć form oporu wobec zdolności – od podpisu w danych do instrumentu i miernika

Rysunek 21 ilustruje tezę Sieciowego Bliźniaka Rzeczypospolitej: renty, władza proceduralna, struktury zasiedziały, kartele i monopole mają swój podpis w danych – w przepływach, czasach decyzji, ścieżkach kadrowych, sieciach współoferentów i wskaźnikach koncentracji – więc można je wykryć, a wykryte stają się kosztowne.

Tabela 23. Uzasadnienie postanowień filaru VII

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§35	czas spraw cywilnych w sądach rejonowych 9,2 → 16,5 mies. (+79%); ta sama procedura trwa 6,9–16,6 mies. zależnie od sądu; zaufanie do sądów 36–39%	Ejudykatura: e-akta, AI w trybach A0–A4, blind-first, doktryna SN, otwarta baza orzeczeń	czas do prawomocności (cel –40–45% do 2030 r.); rozpiętość między sądami < 1,5×	dok. 503, 204, [LR §8]
§36	sprawy VAT i prania pieniędzy trwające latami to utracone dochody; deepfake podważa dowód	cyberprokuratura z dwiema bramkami człowieka; kryptograficzny łańcuch dowodu; monitoring zdarzeń, nie ludzi	czas od wykrycia do odzyskania mienia	dok. 503
§37	premia płacowa sektora publicznego –0,9% do –8,1%; emerytura po 25 latach służby niezależnie od wieku; KRUS ok. 15 mld zł przy malejącej liczbie świadczeniobiorców; prawa nabyte odwracalne, ale z kosztem legitymizacyjnym	emerytury dla nowo wstępujących powiązane z wiekiem, kontem indywidualnym i dodatkiem za gotowość; kontrakty kierownicze z KPI w administracji i SSP	premia płacowa → 0; % stanowisk kierowniczych z kontraktem wynikowym	[US T4], [PP §1], [ZAŁ]

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§38	CPI regulacji lobbingu 27 pkt; subsydium legislacyjne (Hall, Deardorff) – grupy dostarczają gotowe projekty; przeciw subsydium działa tylko przeciwsubsydium	śląd legislacyjny; rejestr wpływu i konfliktów interesów; karencja; jawni beneficjenci rzeczywiści; niezależne biuro analiz parlamentu	% projektów ustaw ze śladem legislacyjnym	[PP §3, N4], [SYS §4], [ZAŁ]
§39	subwencja od 3/6% przez całą kadencję; partia z subwencją nie potrzebuje członków; techno-populizm zastępuje kartel; optimum rotacji – dwie kadencje	część subwencji zależna od liczby członków i otwartych prawyborów; niższy próg subwencji dla nowych; jawne kryteria list; konkursy na stanowiska; jednokadencyjność funkcji (208)	udział nowych podmiotów w subwencjach; % otwartych konkursów	[PP §6, N3], dok. 208, [ZAŁ]

8.8. Filar VIII – Wykonanie i rewizja (§40–§42)

Filar VIII czyni z Kontraktu pętlę sterowania. Bez pomiaru Kontrakt byłby kolejną deklaracją; bez procedury – rewolucją; bez rewizji – petryfikacją.

Tabela 24. Uzasadnienie postanowień filaru VIII

§	Dlaczego (dowód)	Instrument	Miernik	Źródło
§40	deklaracja zawsze wyższa niż pomiar; ITZ-RP jako wzorzec indeksu Biblioteki	Indeks Kontraktu Społecznego IKS-RP: 4 subindeksy × 3 mierniki; dane otwarte; wspólna baza danych z ILR-RP (501) i IMS-RP (405) – IKS mierzy wykonanie umowy, ILR jakość regulacji, IMS suwerenność	publikacja panelu w terminie; IKS-RP (cel 2030 ≥ 0,60)	dok. 102, 501, 405, [US §6], [ZAŁ]
§41	skuteczność nawet rewolucji bez przemocy spadła z ok. 40% do nieco ponad 10%; zakaz zmian ustroju w stanie nadzwyczajnym (art. 228 ust. 6); dowód działania przed referendum	sekwencja: ustawy → zgromadzenie → art. 235 → referendum; Półka Reform na okna krytyczne; Kodeks Sterowania i Regulacji (501) jako ustawa pierwszego etapu	odsetek postanowień wdrożonych w terminie	dok. 105 P1, P6, 501
§42	Irlandia: cztery zgromadzenia, trzy udane referenda; przegląd ustroju co 10 lat w Procedurze Transformacji	rewizja raz w kadencji przez strony i zgromadzenie; przegląd ustroju co 10 lat	liczba korekt przyjętych na podstawie danych	[US T8], dok. 105, 106 art. 101

9. Rozważanie główne: wymiar sprawiedliwości jako warunek Kontraktu

PYTANIE ROZWAŻANIA

Jakie wnioski z przyjętej wizji wymiaru sprawiedliwości – Ejudykatury, czyli cyfrowo zreorganizowanego aparatu sądowego, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę – wpływają na realne zwiększenie zdolności państwa, produktywności, suwerenności technologicznej oraz odporności społecznej i militarnej? I czy ta wizja eliminuje renty, władzę proceduralną, zasiedziały struktury administracyjne oraz dysfunkcjonalne dla rozwoju kartele i monopole gospodarcze?

Sąd jest infrastrukturą krytyczną państwa sprawczego – jak sieć energetyczna, tylko dla zaufania. Kontrakt społeczny, który obiecuje równe ciężary i nieuchronność odpowiedzialności, jest wiarygodny tylko wtedy, gdy istnieje instytucja, która tę obietnicę egzekwuje w rozsądnym czasie. Dlatego rozważanie główne tej publikacji dotyczy wymiaru sprawiedliwości: jest on miejscem, w którym umowa społeczna albo zamienia się w egzekucję, albo pozostaje deklaracją.

9.1. Przyjęta wizja: Ejudykatura w czternastu zasadach

Ejudykatura (503) przyjmuje model „sprawność przez niezawistość”: dziewięcioosobowy, wybieralny Sąd Najwyższy (kadencja 12 lat, rotacja 3/9) wiąże orzecznictwo doktryną i kontroluje konstytucyjność; sędziowie sądów powszechnych (II instancja, wyrok ostateczny) i asesory (I instancja) orzekają niezawisłe, wspierani przez sztuczną inteligencję w pięciu trybach autonomii (A0–A4); cyberprokuratura i cyberpolicja prowadzą śledztwa z agentami AI za dwiema bramkami człowieka; dowód cyfrowy ma kryptograficzny łańcuch; monitoring obejmuje zdarzenia, nie ludzi; Obserwatorium Praw mierzy naruszenia gwarancji konstytucyjnych. Cel do 2030 r.: czas od wniesienia sprawy do prawomocności krótszy o 40–45% (z ok. 7,6 do ok. 4,3–4,5 miesiąca w sprawach typowych), rozpiętość między sądami poniżej 1,5×; do 2035 r. – zaufanie do sądów $\geq 50\%$.

Zasada graniczna Ejudykatury jest zarazem zasadą Kontraktu (§30, §35): żadnej sankcji dla sędziego za odstępianie od rekomendacji AI, żadnego odwołania z urzędu za treść orzeczenia, żadnego scoringu obywateli, żadnej czystki zamiast procedury, żadnej decyzji o wolności, dziecku i mieszkaniu wydanej przez algorytm.

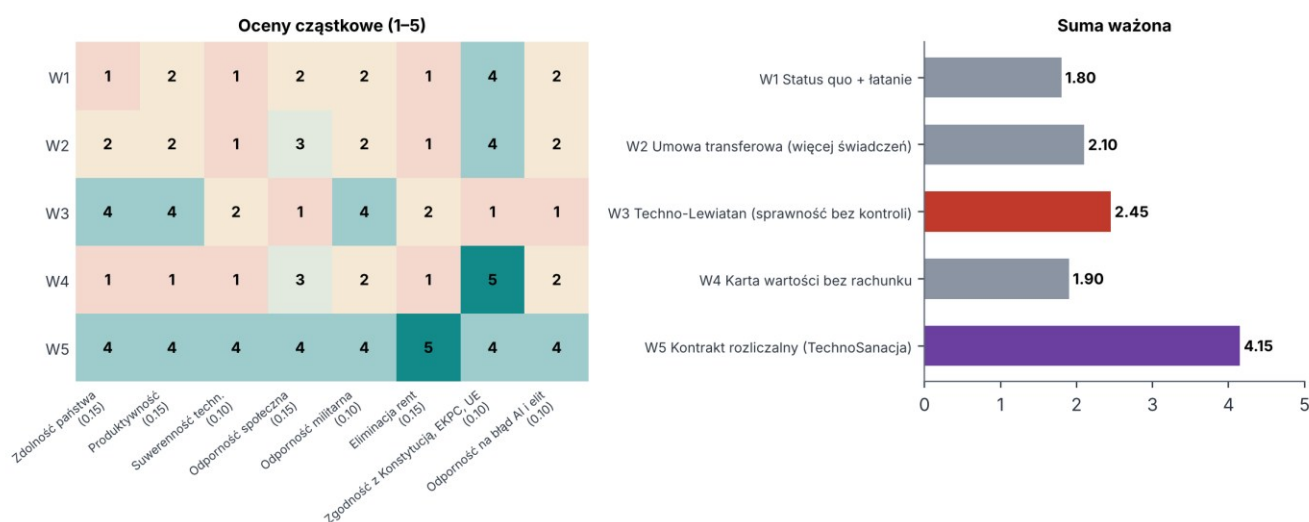
9.2. Pięć wariantów umowy społecznej i kryteria oceny

Rozważanie wymaga porównania wariantów, a nie oceny jednego. Tabela 25 opisuje pięć logicznie możliwych odpowiedzi na kryzys umowy społecznej. Kryteria i wagi odpowiadają celom wskazanym w pytaniu rozważania, uzupełnionym o zgodność z prawem i

odporność na błąd – tak jak w analogicznej ocenie wariantów wymiaru sprawiedliwości w Ejudykaturze (503).

Tabela 25. Pięć wariantów umowy społecznej

Wariant	Treść	Logika
W1 Status quo i łatanie	kolejne nowelizacje, spór o status sędziów, punktowe systemy IT, fundusze poza budżetem	„naprawimy, gdy wygramy”
W2 Umowa transferowa	więcej świadczeń jako sposób odbudowy zaufania, bez rachunku i reguł	„kupmy zgodę”
W3 Techno-Lewiatan	maksymalna sprawność i automatyzacja przez fuzję państwa z dostawcami technologii, bez proporcjonalnej kontroli	„szybkość ponad wszystko”
W4 Karta wartości bez rachunku	uroczysta deklaracja zasad bez mierników, właścicieli i egzekucji	„najpierw zgoda co do wartości”
W5 Kontrakt rozliczalny	42 postanowienia, siedem kontraktów, osiem bezpieczników, Ejudykatura, panel IKS-RP	„sprawczość przez jawność i równość”

Rysunek 22. Ocena wielokryterialna pięciu wariantów umowy społecznej (skala 1–5, suma ważona)

Rysunek 22 przedstawia wynik oceny eksperckiej. Kontrakt rozliczalny (W5) uzyskuje 4,15 pkt; techno-Lewiatan (W3) – 2,45; umowa transferowa (W2) – 2,10; karta wartości (W4) – 1,90; status quo (W1) – 1,80. Najważniejsza obserwacja dotyczy W3: jest on konkurencyjny w zdolności, produktywności i odporności militarnej, ale przegrywa w trzech kryteriach decydujących o trwałości – odporności społecznej, zgodności z Konstytucją, EKPC i prawem UE oraz odporności na błąd AI i elit. To ta sama struktura wyniku co w ocenie wariantów sądownictwa w Ejudykaturze (503), gdzie model „smart court” przegrał z Ejudykaturą nie w sprawności, lecz w trwałości. Wynik jest odporny na zmianę wag: W5 pozostaje pierwszy przy wahaniu każdej wagi o $\pm 50\%$, bo nie ma kryterium, w którym byłby gorszy od wariantu drugiego.

9.3. Kanał pierwszy: zdolność państwa

Zdolność państwa to zdolność do przekładania decyzji na skutki. Wymiar sprawiedliwości jest jej warunkiem w trzech wymiarach. **Zdolność regulacyjna:** prawo, którego nie da się wyegzekwować w rozsądnym czasie, jest deklaracją. **Zdolność fiskalna:** sprawy VAT i prania pieniędzy trwające latami oznaczają utracone dochody; cyberprokuratura z analityką grafową i łańcuchem dowodowym skraca drogę od wykrycia do odzyskania mienia – a luka VAT wzrosła w 2023 r. do 16%. **Zdolność legitymacyjna:** państwo, którego wyroki są podważalne, płaci podwójnie – najpierw za proces, potem za wznowienie lub odszkodowanie.

Wniosek dla Kontraktu: Ejudykatura zwiększa zdolność państwa **nie przez koncentrację władzy, lecz przez skrócenie pętli sprzężenia zwrotnego między prawem a jego stosowaniem** – sygnał rozbieżności i uchwała Sądu Najwyższego w miesiącach zamiast lat, raport kolizji z Konstytucją przed uchwaleniem ustawy zamiast niekonstytucyjnej ustawy obowiązującej latami. To dokładnie logika §24 (pętla sprawczości) przeniesiona na wymiar sprawiedliwości. Bez niej §3 (rachunek) i §7 (równe ciężary) nie mają egzekucji.

9.4. Kanał drugi: produktywność i konkurencyjna gospodarka

Szybki i przewidywalny sąd jest dobrem publicznym o najwyższej stopie zwrotu: obniża koszt kredytu kupieckiego, skraca zatory płatnicze i zwiększa skłonność do zawierania umów z nieznanym kontrahentem – czyli dokładnie to, czego potrzebuje gospodarka z „brakującym środkiem”, w której firmy nie rosną, bo nie ufają kontrahentom spoza sieci znanych. Trzy mechanizmy działają bezpośrednio: tryb A4 dla nakazów zapłaty i e-egzekucja (należność bezsporna odzyskana w tygodnie, nie w kwartały), sąd gospodarczy rozstrzygający wystandaryzowane spory w 90 dni (koniec premii za „granie na czas”) oraz doktryna SN i jawne orzecznictwo (przewidywalność wykładni obniża premię za ryzyko prawne).

Pośrednio Ejudykatura uwalnia czas najlepiej wykształconych ludzi w państwie. Symulacja z Ejudykatury (503) wskazuje, że warstwa wsparcia AI w trybie A1 daje efekt większy niż 2500 dodatkowych etatów orzeczniczych – to kapitał ludzki odzyskany dla pracy merytorycznej. Dla Kontraktu oznacza to, że §35 jest także postanowieniem gospodarczym: wzmacnia §12 (płacenie za wynik) i §14 (otwarte rynki), bo wynik i konkurencja wymagają egzekwowalnych umów.

9.5. Kanał trzeci: suwerenność technologiczna

Sądy przetwarzają najbardziej wrażliwe dane państwa: tajemnice przedsiębiorstw, dane zdrowotne, informacje niejawne, dowody w sprawach szpiegostwa. Model, w którym akta trafiają do interfejsów zagranicznych dostawców, oznacza utratę suwerenności informacyjnej i zależność, z której wyjście kosztuje lata. Ejudykatura przyjmuje zasadę „suwerenność to sterowność, nie autarkia”: modele sądowe trenowane i hostowane w infrastrukturze państwowej (z możliwością użycia otwartych modeli bazowych), koszt

wyjścia od dostawcy jako miara suwerenności, przenoszalność danych i logów w kontraktach oraz tryb pracy bez AI.

Wniosek dla Kontraktu jest szerszy niż sądownictwo: **wymiar sprawiedliwości jest poligonem §32 (własność kategorii)**. Jeżeli państwo nie potrafi zachować własności kategorii „winy”, „ryzyka recydywy” czy „zasadności roszczenia”, nie zachowa jej nigdzie. Budowa suwerennego modelu prawniczego i otwartej bazy orzeczeń tworzy przy okazji rynek dla polskiego legal-tech i kompetencje eksportowe – zgodnie z §13 (państwo pierwszym klientem).

9.6. Kanał czwarty: odporność społeczna i militarna

Odporność społeczna to zdolność wspólnoty do przetrwania szoku bez rozpadu zaufania. Sąd, któremu się ufa, jest jej fundamentem: rozstrzyga spory, zanim przerodzą się w konflikty. Ejudykatura buduje ją jawnością (rejestr AI, pulpit wskaźników), zrozumiałością (uzasadnienia prostym językiem), dostępnością (tryb analogowy, Obserwatorium Praw) i szybkością.

Odporność militarna i hybrydowa wymaga, by wymiar sprawiedliwości działał w czasie wojny i ataku. Polska jest państwem frontowym, celem sabotażu, cyberataków i dezinformacji. Ejudykatura zapewnia ciągłość (e-akta z kopiami offline i poza terytorium, tryb bez AI, e-rozprawy), szybkość reakcji na sabotaż i szpiegostwo (cyberprokuratura, łańcuch dowodu odporny na deepfake), odporność na wojnę informacyjną (wykrywanie zatrucia baz wiedzy, testy odporności modeli) i legitymację w stanie nadzwyczajnym: rotacja 3/9 sprawia, że Sądu Najwyższego nie można wymienić „na czas wojny”, a zakaz zmiany ustroju w stanie nadzwyczajnym (art. 228 ust. 6) chroni sąd przed „reformą wojenną”. To bezpośrednio rozwinięcie §9 (ciągłość państwa) i §29 (kontrola z własną legitymacją).

9.7. Kanał piąty: eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziały, karteli i monopolu

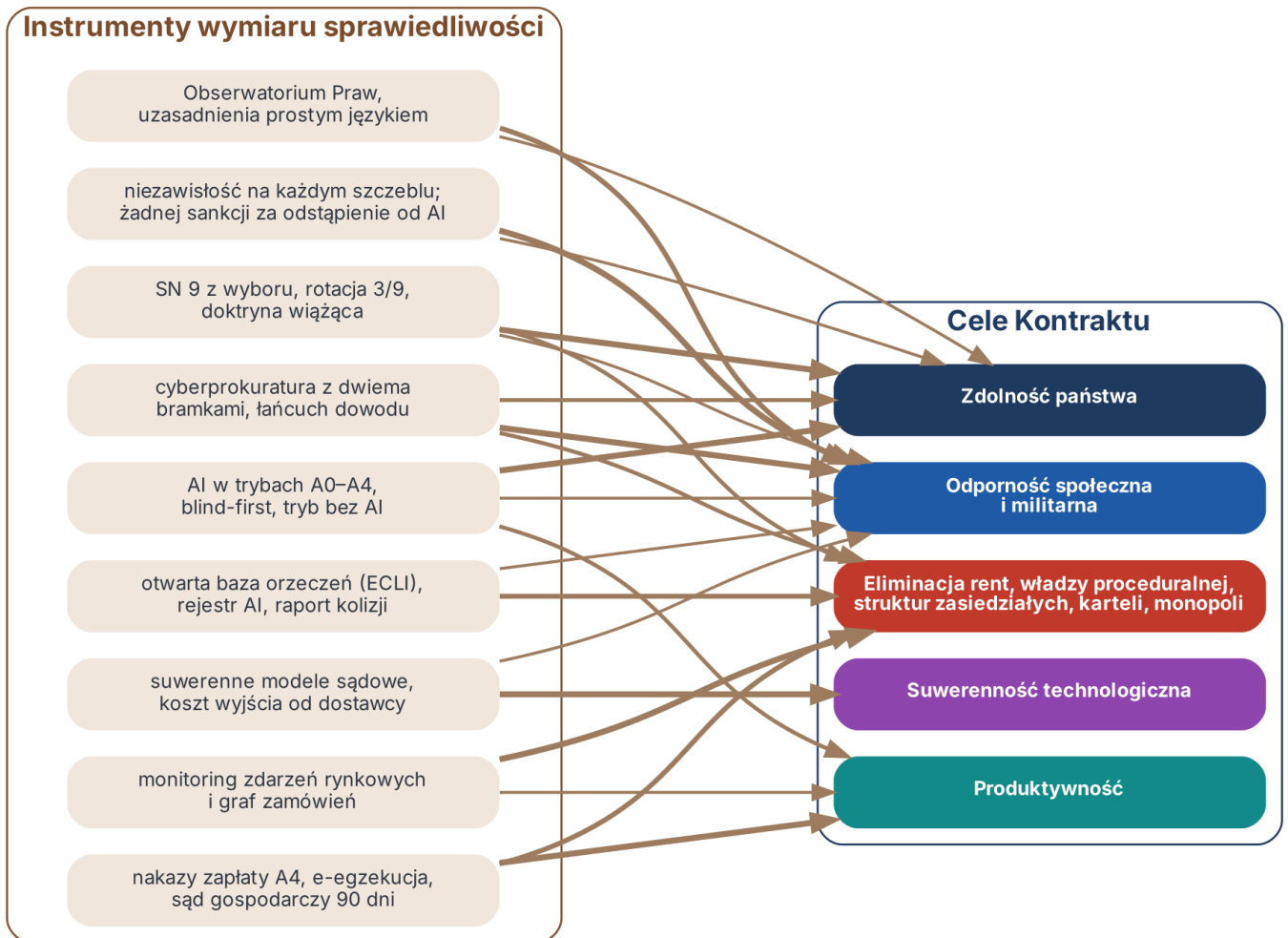
To kanał, który decyduje o trwałości pozostałych czterech. Bez niego nowe pieniądze, nowe technologie i nowe instytucje zostaną przechwycone przez starych graczy – zmiana bazy materialnej bez zmiany reguł daje przechwycenie nowych zasobów.

Tabela 26. Jak wymiar sprawiedliwości odbiera opłacalność rentom i władzy proceduralnej

Zjawisko	Źródło dziś	Mechanizm	Postanowienie	Miernik
Renta dłużnika	przewlekłość, „granie na czas”	nakazy zapłaty A4, e-egzekucja, sąd gospodarczy 90 dni	§35, §36	czas odzyskania należności bezspornej
Władza proceduralna	odroczenia, wnioski o wyłączenie, spory o status	terminarz wspierany AI, limity odroczeń, domniemanie ciągłości	§27, §35	liczba odroczeń na sprawę; odsetek spraw trwających > 3 lata

Zjawisko	Źródło dziś	Mechanizm	Postanowienie	Miernik
Struktury zasiedziące	samoreprodukcja kadr, niejawne nominacje	komisja nominacyjna z udziałem obywateli losowanych, jawne opinie, rotacja SN 3/9, kadencyjność	§25, §39	różnorodność ścieżek zawodowych powołanych
Kartele i zmowy przetargowe	wykrywanie po latach, kary po dekadzie	monitoring zdarzeń rynkowych, graf zamówień, szybka ścieżka antymonopolowa	§14, §36	czas od sygnału do decyzji; odsetek przetargów z jedną ofertą
Monopole i nadużycie pozycji	spór trwa dłużej niż cykl produktu	środki tymczasowe w tygodniach, wyspecjalizowane składy, doktryna SN	§13, §14	czas do środka tymczasowego
Renta niejawności	niejawne algorytmy, nieopublikowane orzeczenia	otwarta baza orzeczeń, rejestr AI, raport kolizji	§33, §38	odsetek orzeczeń opublikowanych
Renta korporacyjna	złożoność i nieprzewidywalność prawa	uzasadnienia prostym językiem, pozasądowe rozwiązywanie sporów online, przewidywalna doktryna	§14, §35	odsetek spraw zakończonych polubownie online

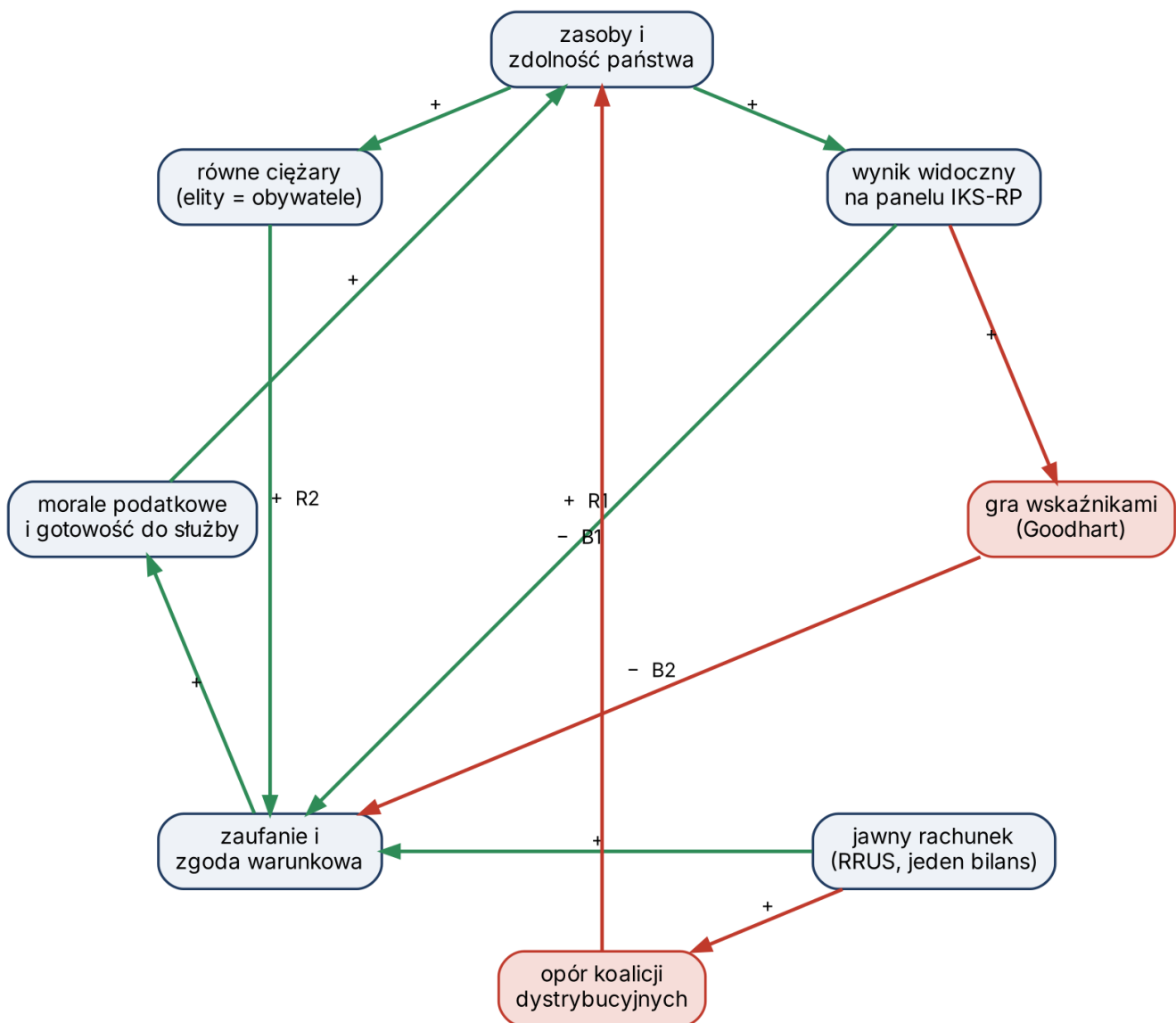
Najważniejsze pytanie kontrolne brzmi: **czy nowy model nie stworzy nowych rent?** Trzy ryzyka są realne: renta dostawców technologii (uzależnienie), renta „kapłanów algorytmu” (wąska grupa rozumiejąca systemy) i renta kampanii sędziowskich (grupy finansujące kandydatów do wybieralnego SN). Odpowiedzią są odpowiednio: suwerenne modele i koszt wyjścia jako miara (§32); jawny rejestr AI, audyt niezależny i ślad decyzji dostępny stronom (§33); finansowanie kampanii wyłącznie publiczne i zakaz darowizn (§38).

Rysunek 23. Mapa wpływu – instrumenty wymiaru sprawiedliwości a cele Kontraktu

Rysunek 23 pokazuje dziewięć instrumentów Ejudykatury i ich wpływ na pięć celów wskazanych w pytaniu rozważania. Grubość linii oznacza ekspercką ocenę siły wpływu. Najszerzej działają: wybieralny SN z doktryną (zdolność, eliminacja rent, odporność), AI w trybach A0–A4 z zasadą blind-first (zdolność, produktywność, odporność) i cyberprokuratura (odporność, zdolność, eliminacja rent). Suwerenność technologiczną niesie przede wszystkim jeden instrument – suwerenne modele sądowe – co oznacza, że jest on krytyczny i nie może zostać pominięty w wersji „oszczędnościowej”.

9.8. Wspólna dynamika: pętle przyczynowe Kontraktu

Rysunek 24. Diagram pętli przyczynowych Kontraktu – dwie pętle wzmacniające i dwie równoważące

Rysunek 24 łączy pięć kanałów w jedną dynamikę. **Pętla R1 (rachunek):** jawny rachunek buduje zaufanie i zgodę warunkową, ta podnosi morale podatkowe i gotowość do służby, te zwiększają zasoby i zdolność państwa, a zdolność daje widoczny wynik na panelu, który znów wzmacnia zaufanie. **Pętla R2 (równość):** zdolność państwa pozwala egzekwować równe ciężary – także wobec elit – co bezpośrednio wzmacnia zgodę warunkową; sąd jest tu ogniwem egzekucji. **Pętla B1 (opór):** jawny rachunek uruchamia opór koalicji dystrybucyjnych, które bronią swoich przywilejów i osłabiają zdolność państwa; odpowiedzią są reguły na przyszłość i okresy przejściowe. **Pętla B2 (Goodhart):** im ważniejszy panel, tym silniejsza pokusa gry wskaźnikami; odpowiedzią są niezależna weryfikacja, mierniki rezultatu zamiast procesu i rotacja mierników.

9.9. Wnioski z rozważania

- 1. Sprawność bez niezawisłości jest krótkotrwała.** Wariant szybki, ale podważalny – techno-Lewiatan w umowie społecznej, „smart court” w sądownictwie – traci przewagę w pierwszym sporze europejskim i przy pierwszej zmianie władzy.
- 2. Niezawisłość bez sprawności jest nietrwała politycznie.** Status quo zasila pętlę degrengolady, w której „radikalna naprawa” staje się żądaniem społecznym, a radykalizm otwiera drogę do czystek.
- 3. Kontrakt rozliczalny i Ejudykatura są jedynymi wariantami, w których sprawność wynika z niezawisłości i jawności.** Dwie niezależne oceny (człowiek i AI) dają mniej błędów; mniej błędów to mniej apelacji, uchyleń i powtórek, czyli szybszy system. Analogicznie: jawny rachunek daje mniej podejrzeń, a mniej podejrzeń – wyższą gotowość do wspólnego wysiłku.
- 4. Wymiar sprawiedliwości jest warunkiem wykonalności całego Kontraktu.** Bez szybkiego i niezawisłego sądu nie ma egzekucji równych ciężarów (§7, §37), jawności wpływu (§38), otwartych rynków (§14) ani ochrony przed nadużyciem algorytmów (§33–§34).
- 5. Kolejność wdrożenia jest częścią rozwiązania.** Infrastruktura i zasady pętli – e-akta, warstwa AI A0–A2, otwarta baza orzeczeń, rejestr AI – przed zmianą konstytucyjną; dowód działania przed referendum.

10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych

10.1. Uzasadnienie cybernetyczne

Państwo jest regulatorem, a Kontrakt – jego mechanizmem sprzężenia zwrotnego z obywatelem. Trzy twierdzenia cybernetyki uzasadniają jego konstrukcję. **Prawo wymaganej różnorodności (Ashby):** tylko różnorodność może zrównoważyć różnorodność; państwo, które ma jeden kanał udziału obywateli (wybory co cztery lata), nie zrównoważy różnorodności społeczeństwa ery AI – stąd wielość kanałów: RRUS, zgromadzenia, referendum, panel, Kluby, Sejmiki (§28, §40).

Twierdzenie o dobrym regulatorze (Conant–Ashby): każdy dobry regulator musi być modelem regulowanego systemu; państwo, które nie widzi własnych finansów, nie może nimi sterować – stąd jeden bilans i model państwa (§4, §26). **Kanał algedoniczny (Beer):** system żywotny potrzebuje sygnału alarmowego omijającego hierarchię – stąd kworum zatwierdzenia zamiast frekwencji i comply-or-explain (§28). Do tego dochodzi zasada niezależnych kanałów: jeżeli błędy człowieka i AI są częściowo niezależne, prawdopodobieństwo wspólnego błędu jest mniejsze niż każdego z osobna – fundament zasady blind-first i sześciu zdolności kontroli (§31, §35).

10.2. Uzasadnienie systemowe

W ujęciu systemowym umowa społeczna jest układem z wieloma sprzężeniami, w którym patologie tworzą pętle wzmacniające (rysunek 11), a reformy punktowe przegrywają z dynamiką całości. Dlatego Kontrakt działa jednocześnie na czterech poziomach dźwigni wskazanych przez teorię głębokiej zmiany: na skutkach (usługi, sąd), na strukturach (bilans, rejestr, właściciel), na regułach (finansowanie partii, quorum, klauzule wygaśnięcia) i na założeniach (umowa jako rachunek, nie deklaracja).

Tainter ostrzega przed histerezą: samo obcięcie kosztów złożoności nie przywraca zdolności, którą ta złożoność kiedyś wytwarzała – dlatego Kontrakt nie obiecuje „odchudzenia państwa”, lecz przeniesienie ryzyka i rozliczalności (§37) oraz płacenie za wynik (§12). Model VSM (rysunek 15) pokazuje, że Kontrakt wypełnia lukę w systemie S5 – bez niego tożsamość państwa jest zapisana tylko w procedurach.

10.3. Uzasadnienie sieciowe

Renta, przechwycenie i kartel mają podpis w sieci. Przechwycenie państwa da się mierzyć jako gęste klastry organizacji wysokiego ryzyka korupcyjnego w sieci zamówień; na Węgrzech po 2010 r. centralizacja elity rządzącej przełożyła się na centralizację przechwycenia. Zmiana władzy wymienia przechwytyjącego, ale nie usuwa przechwycenia – dlatego interwencja musi dotyczyć struktury sieci (graf zamówień, ślad legislacyjny, beneficjenci rzeczywiści – §14, §38), a nie osób. Polaryzację też da się mierzyć grafem: spójne grupy i słabe połączenia międzygrupowe. Kontrakt buduje pomosty – zgromadzenia obywatelskie losowane przekrojowo, zespoły 3G łączące pokolenia, rój kompetencyjny łączący cywilów i wojsko – czyli słabe więzi, które według teorii sieci przenoszą informację i zaufanie między klastrami. Węzły o najwyższym pośrednictwie (sąd, warstwa AI, rejestry) wymagają szczególnej ochrony i redundancji.

10.4. Uzasadnienie technologiczne

Technologia zmienia przedmiot umowy z trzech powodów. Po pierwsze, **AI czyni wykonanie tanim, a osąd i odpowiedzialność – drogimi**; umowa, która nie przypisuje odpowiedzialności człowiekowi, traci sens (§25, §30). Po drugie, **AI czyni rachunek wykonalnym**: graf zamówień, process mining procedur, analiza śladu legislacyjnego i mikrosymulacja RRUS na danych administracyjnych były jeszcze niedawno zbyt kosztowne – dziś są tanie.

Po trzecie, **AI tworzy nową władzę – władzę kategorii**: kto definiuje ryzyko, zagrożenie i uprawnienie, ten rządzi, nawet jeśli formalnie podpisuje człowiek; stąd własność kategorii i suwerenność na warstwie wag, danych, adaptacji i ewaluacji (§32). Roboty i biotechnologia zmieniają bazę materialną umowy: robotyzacja i długość życia w zdrowiu są odpowiedzią na kurczącą się populację, ale tylko wtedy, gdy zysk z nich jest dzielony jawnie (§17).

10.5. Uzasadnienie ustrojowe

Ustrojowo Kontrakt realizuje zasadę republikańską: wolność jako brak dominacji – państwa, partii, korporacji, algorytmów i podmiotów zewnętrznych (art. 7 Projektu Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 – 106). Silniejsza egzekutywa jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy bezpieczniki mają niezależne źródło legitymacji i własne narzędzia egzekucji (§29).

Kontrakt jest zgodny z zasadami naczelnymi Projektu Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 (106, art. 1–9) i z piętnastoma zasadami ustrojowymi prezentowanymi na podstronie /konstytucja/ – suwerennością Narodu, polityką wyniku, eliminacją karteli, referendum jako najwyższą kontrolą, krążeniem elit, prymatem człowieka nad algorytmem, suwerennością technologiczną i ciągłością państwa – ale nie wymaga ich przyjęcia z góry: jego postanowienia są minimalnym wspólnym mianownikiem, na którym mogą się spotkać zwolennicy różnych modeli ustrojowych. To przewaga strategiczna: Kontrakt może być zawarty w obecnym porządku prawnym i przygotować grunt pod zmianę konstytucyjną, zamiast ją warunkować.

10.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze

Społeczno-gospodarczo Kontrakt odpowiada na trzy fakty. Spór o przywileje toczy się o ryzyko, nie o płace – więc reforma musi przenosić ryzyko, a nie ciąć wynagrodzeń (§15, §37). Model doganiania się wyczerpuje, a jego następca – wzrost oparty na innowacji – wymaga egzekwowlanych umów, otwartych rynków i państwa jako pierwszego klienta (§12–§14, §35). Demografia przesuwą ciężar umowy na młodych – więc rachunek międzypokoleniowy i ochrona pierwszego szczebla kariery są warunkiem, by młodzi nie wypisali się z umowy przez emigrację (§5, §20). Transfery budują poparcie dla konkretnej władzy, ale nie dla ustroju; uczciwość wymiany buduje oba.

10.7. Test sześciu uzasadnień

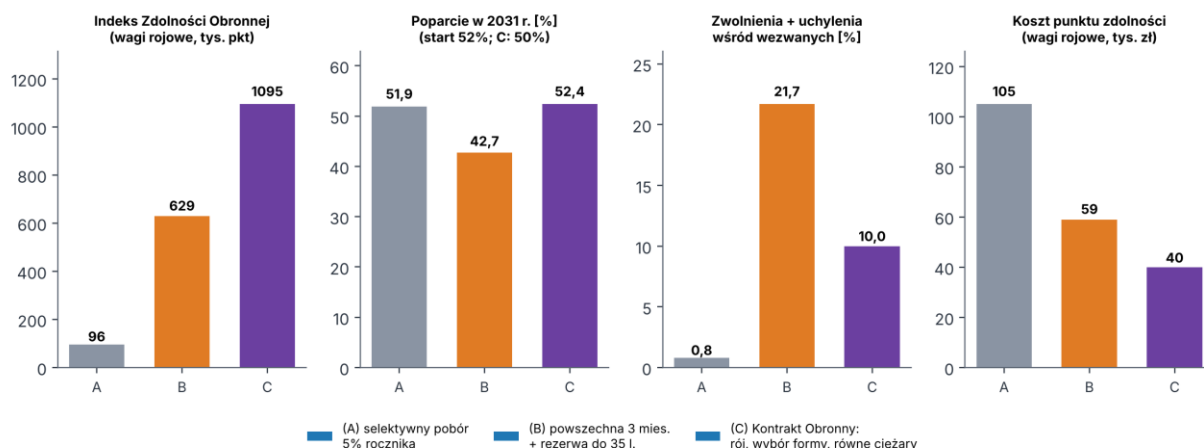
I. Wspólny rachunek	3	3	2	1	3	3	15/18
II. Bezpieczne państwo	3	3	3	3	2	3	17/18
III. Konkurencyjna gospodarka	2	3	3	3	1	3	15/18
IV. Kreatywne społeczeństwo	2	3	3	3	1	3	15/18
V. Ład cybernetyczny	3	3	2	2	3	2	15/18
VI. Człowiek i maszyna	3	2	2	3	3	1	14/18
VII. Sprawiedliwość i równe ciężary	2	3	3	2	3	3	16/18
VIII. Wykonanie i rewizja	3	3	1	1	3	2	13/18
	cyber- netyczne	syste- mowe	siecio- we	techno- logiczne	ustro- jowe	społ.- gosp.	

Rysunek 25. Test sześciu uzasadnień – siła uzasadnienia ośmiu filarów Kontraktu (ocena ekspercka 0–3)

Rysunek 25 przedstawia mapę ciepłą. Najpełniejsze pokrycie mają filar II (bezpieczne państwo – 17/18) i filar VII (sprawiedliwość i równe ciężary – 16/18), a następnie filary I, III, IV i V (po 15/18). Najstąbiej uzasadnione w porządku sieciowym i technologicznym są filary I i VIII – co jest zrozumiałe, bo dotyczą rachunku i procedury – a w porządku ustrojowym filary III i IV, które wymagają przede wszystkim ustaw sektorowych. Żaden filar nie spada poniżej 13/18, co oznacza, że Kontrakt nie opiera się na jednym typie argumentu.

11. Symulacja agentowa Kontraktu Obronnego

Postanowienia filaru II zostały sprawdzone w modelu agentowym ze zdarzeniami dyskretnymi, przygotowanym w rundzie US (SimPy; 630 797 agentów w skali 1:50, obywatele w wieku 18–80 lat; horyzont 2027–2031; 8 replikacji, 268 przebiegów). Agenci mają wiek, płeć, sektor zatrudnienia, płacę, kompetencję, zdolność do służby i postawę wobec programu. Wezwany może zostać zwolniony albo się uchylić (zgoda warunkowa Levi); poparcie spada, gdy ciężary są nierówne, a sama służba go nie podnosi. Siłę reakcji poparcia na nierówność skalibrowano na spadku poparcia dla poboru z 83% (1999) do 54% (2008) [US §10].

Rysunek 26. Wyniki symulacji agentowej trzech wariantów obowiązku obronnego (koniec 2031 r.)

Tabela 27. Wyniki symulacji – koniec 2031 r.

Miara	(A) selektywny pobór 5% rocznika	(B) powszechna 3 mies. + rezerwa do 35 l.	(C) Kontrakt Obronny: róż, wybór formy, równe ciężary
Indeks Zdolności Obronnej – wagi rojowe / klasyczne [tys. pkt]	96 / 96	629 / 470	1095 / 668
Poparcie: start → 2031	52,0% → 51,9%	52,0% → 42,7%	50,0% → 52,4%
Zwolnienia + uchylecia wśród wezwanych	0,8%	21,7%	10,0%
Parytet osobodni sektor publiczny / prywatny (20–35 lat)	–	0,77	0,88
Koszt 5 lat / udział w minimum 3% PKB	10,0 mld zł / 1,5%	36,9 mld zł / 5,4%	44,0 mld zł / 6,5%
Koszt punktu zdolności – wagi rojowe / klasyczne	105 / 105 tys. zł	59 / 79 tys. zł	40 / 66 tys. zł

Pięć wniosków ma bezpośrednie znaczenie dla Kontraktu:

- 1. Legitymizację budują równość ciężarów i wybór formy, a nie transfery.** Równość daje około 5 pp poparcia, wybór formy – około 4 pp (uchylecia spadają z 18% do 10%). Rekompensaty zmieniają znak podatku międzypokoleniowego, ale nie poparcie – zgodnie z tezą, że transfery nie kupują lojalności ustrojowej.
- 2. Powszechność bez równości i wyboru traci około 1,9 pp poparcia rocznie,** a wśród osób w wieku 18–26 lat poparcie spada do 29,5%.
- 3. Reguła „ta sama dla sektora publicznego i prywatnego” jest najtańszym instrumentem Kontraktu** – kosztuje zero złotych, a jej brak (20% zwolnień „stanowisk niezbędnych” w sektorze publicznym) kosztuje około 5 pp poparcia całego programu.
- 4. Ograniczeniem nie są pieniądze, lecz przepustowość i komunikacja.** Wszystkie warianty kosztują 0,04–0,24% PKB rocznie; wariant B po pięciu latach ma 1,77 mln mężczyzn w kolejce do koszar. Ramowanie komunikatu jest warte około 12 pp poparcia, a jawny licznik zdolności (KPI) jest warunkiem legitymizacji.

5. Rekomendowana architektura to „C z rdzeniem A”: istniejąca 11-miesięczna dobrowolna zasadnicza służba wojskowa dla zmotywowanych plus zróżnicowane formy dla pozostałych; od zaraz – pięciodniowe odświeżenie około 960 tys. mężczyzn przeszkolonych przed 2009 r. (koszt ok. 2,6 mld zł, ok. 22% zdolności wariantu C).

Ograniczenia modelu: wagi bojowe form, tempo rozbudowy ośrodków szkolenia i siła efektu widocznej skuteczności to jawne założenia; model nie zawiera wojny, mobilizacji ani emigracji jako reakcji na obowiązek. Wyniki liczbowe należy traktować jako rząd wielkości, a wnioski kierunkowe – jako odporne (wariant C przewyższa B i A w zdolności przy obu zestawach wag i każdym testowanym tempie rozbudowy).

12. Panel Kontraktu i mapa drogowa 2026–2035

12.1. Indeks Kontraktu Społecznego (IKS-RP)

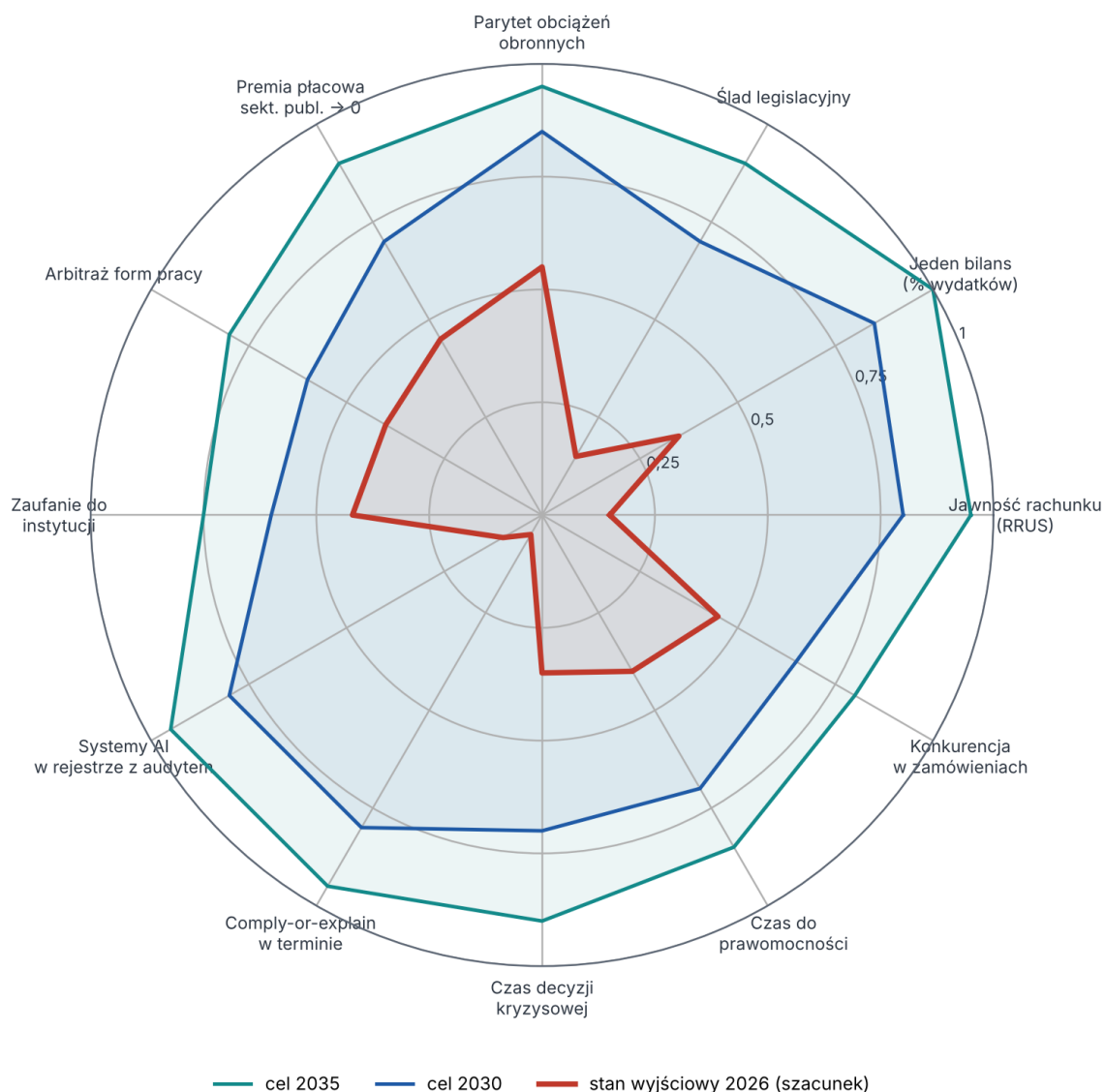
Kontrakt bez pomiaru jest deklaracją. Proponujemy Indeks Kontraktu Społecznego Rzeczypospolitej (IKS-RP), zgodny w konstrukcji z indeksami innych dokumentów Biblioteki (ITZ-RP – 102, IK3G – 406, ICY-RP – 407, ISKS – 604, ILR-RP – 501, IMS-RP – 405, IRA-RP – 602). Składa się z czterech subindeksów – jawnego rachunku (J), równości ciężarów (R), kontroli Narodu (N) i wykonania (W) – z których każdy łączy trzy mierniki znormalizowane do skali 0–1.

KONSTRUKCJA IKS-RP

$IKS-RP = (J \times R \times N \times W)^{1/4}$, gdzie każdy subindeks jest średnią geometryczną trzech mierników znormalizowanych względem celu 2035. Stan wyjściowy (szacunek ekspercki): ok. 0,35. Cel 2030: $\geq 0,60$. Cel 2035: $\geq 0,75$. Pierwszy pomiar powinien zastąpić szacunek w ciągu 100 dni od przyjęcia Kontraktu.

Tabela 28. Mierniki IKS-RP

Subindeks	Miernik 1	Miernik 2	Miernik 3
J – jawny rachunek	publikacja RRUS w pełnym zakresie (decyle, regiony, sektory, pokolenia)	% wydatków sektora rządowego w jednym bilansie	% projektów ustaw ze śladem legislacyjnym
R – równość ciężarów	parytet obciążeń obronnych sektor publiczny / prywatny przy tym samym wieku	premia płacowa sektora publicznego przy kontroli kapitału ludzkiego (cel $\rightarrow 0$)	udział fikcyjnego samozatrudnienia (arbitraż form pracy)
N – kontrola Narodu	zaufanie do instytucji i luka zaufania między grupami	% systemów AI w rejestrze z audytem i ścieżką odwołania	% rekomendacji zgromadzeń i zaleceń NIK z odpowiedzią w terminie
W – wykonanie	czas od sygnału do decyzji kryzysowej (cel ≤ 48 h)	czas od wniesienia sprawy do prawomocności	konkurencja w zamówieniach (odwrotność udziału jednej oferty)

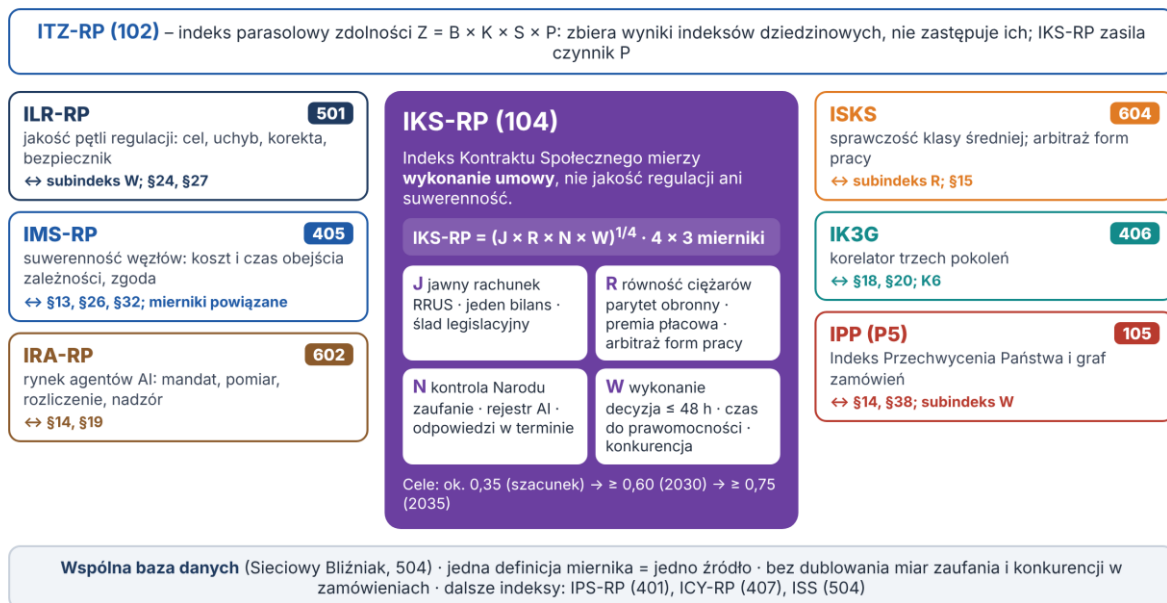

Rysunek 27. Panel IKS-RP – stan wyjściowy oraz cele 2030 i 2035 (wartości znormalizowane, szacunek ekspercki)

Rysunek 27 przedstawia dwanaście mierników na wykresie radarowym. Najdalej od celu są dziś jawność rachunku, rejestr AI i odpowiedź parlamentu na rekomendacje obywatelskie – ale te trzy mierniki zależą od decyzji, a nie od inwestycji, więc mogą wzrosnąć najszybciej. Najwolniej będą rosnąć zaufanie do instytucji i arbitraż form pracy, bo zależą od zmiany zachowań.

Od wydania 1.0 rodzina indeksów Biblioteki powiększyła się o Indeks Ładu Regulacyjnego (ILR-RP, 501), Indeks Mapy Suwerenności (IMS-RP, 405) i Indeks Rynku Agentów (IRA-RP, 602). Aby uniknąć dublowania mierników, wydanie 2.0 przyjmuje podział ról: **IKS-RP mierzy wykonanie umowy**, ILR-RP – jakość pętli regulacji, IMS-RP – suwerenność węzłów, a ITZ-RP (102) zbiera wyniki jako indeks parasolowy. Mierniki wspólne (zaufanie, konkurencja w zamówieniach, czas decyzji) mają jedną definicję i jedno źródło danych w Sieciowym Bliźniaku (504). Sześć mierników IMS-RP wskazanych przez Mapę

suwerenności (M1, M4, M11, M14, M22, M23) prezentuje się na pulpicie Kontraktu jako mierniki powiązane – bez zmiany konstrukcji 4×3 indeksu.

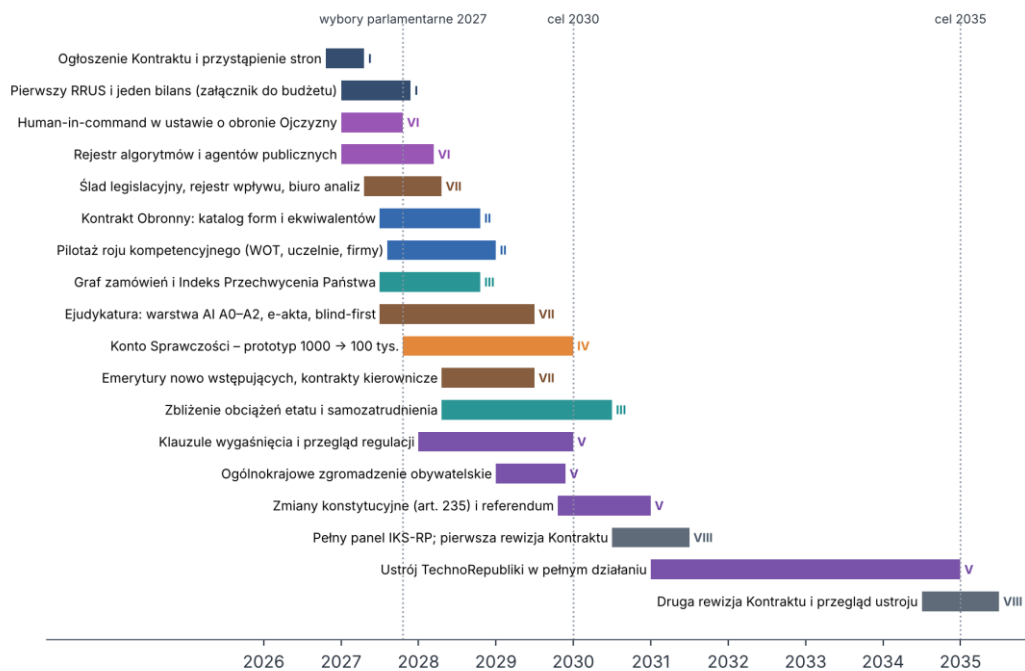

Rysunek 27A. Rodzina indeksów Biblioteki – podział ról IKS-RP, ILR-RP, IMS-RP, IRA-RP i ITZ-RP

Tabela 29. Sygnały alarmowe (KRI) Kontraktu i automatyczne reakcje

Sygnał alarmowy	Próg	Automatyczna reakcja
Spadek poparcia dla Kontraktu Obronnego	< 45% lub –3 pp rok do roku	przegląd równości zwolnień; publikacja parytetu sektorów; konsultacje z rojem
Wydatki poza jednym bilansem	> 5% wydatków sektora rządowego	opinia Rady Fiskalnej; wstrzymanie nowych funduszy pozabudżetowych
Udział przetargów z jedną ofertą	> 50% przez dwa kwartały	audyt sieci zamówień; przegląd kryteriów w sektorach o najwyższym udziale
System AI bez rejestru lub audytu	≥ 1 system decyzyjny	wstrzymanie użycia do czasu wpisu i audytu
Rekomendacja zgromadzenia bez odpowiedzi	po upływie terminu	automatyczne wpisanie do porządku obrad; publikacja w panelu
Czas do prawomocności	wzrost > 10% rok do roku	przegląd przepustowości; wzmocnienie warstwy A1; analiza „ogona” spraw
Luka zaufania między grupami	> 20 pp	analiza RRUS dla grup o najniższym zaufaniu; zgromadzenie tematyczne
Zatrudnienie młodych w zawodach eksponowanych na AI	spadek > 5% rok do roku	przegląd ochrony stanowisk wejścia; program staży

12.2. Mapa drogowa 2026–2035

Rysunek 28. Mapa drogowa Kontraktu 2026–2035

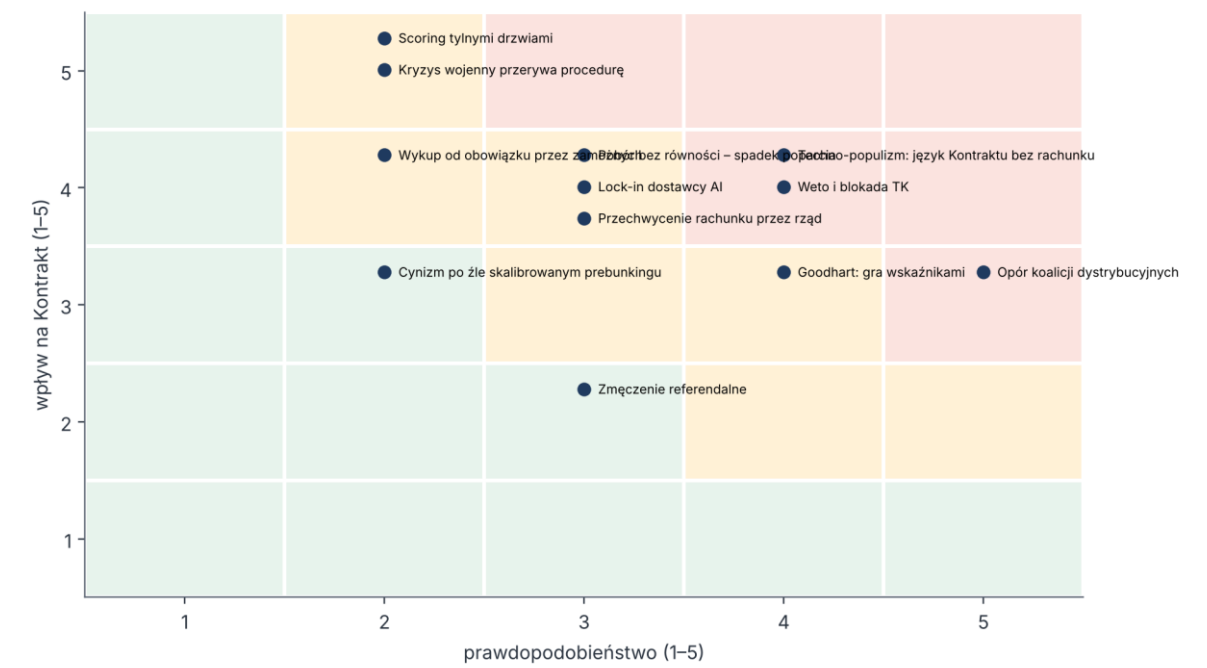
Rysunek 28 przedstawia mapę drogową zsynchronizowaną ze Strategią transformacji ustrojowej (okna krytyczne) i Technologiczną Wizją. Kolory odpowiadają filarom Kontraktu. Kolejność jest celowa: najpierw instrumenty jawności i kontroli (rachunek, rejestr, ślad), potem instrumenty równości (Kontrakt Obronny, przywileje, formy pracy), a na końcu zmiany konstytucyjne – po zgromadzeniu obywatelskim i z dowodem działania.

Tabela 30. Etapy wdrożenia Kontraktu

Etap	Okres	Kluczowe działania	Warunek przejścia
0. Zawarcie	IV kw. 2026 – I poł. 2027	konsultacje Deklaracji; przystąpienie stron; pierwszy pomiar IKS-RP	przystąpienie stron reprezentujących co najmniej trzy różne środowiska polityczne
1. Jawność	2027	pierwszy RRUS i jeden bilans jako załączniki do budżetu; human-in-command w obronności; rejestr algorytmów; ślad legislacyjny	RRUS opublikowany i oceniony przez Radę Fiskalną
2. Równość	2027–2029	Kontrakt Obronny w ustawie i pilotaż roju; graf zamówień; Ejudykatūra A0–A2; emerytury nowo wstępujących; kontrakty kierownicze; Konto Sprawczości	IKS-RP $\geq 0,50$; parytet obciążeń $\geq 0,85$
3. Mandat	2029–2031	zgromadzenie obywatelskie; comply-or-explain; zmiany konstytucyjne (art. 235) i referendum; pierwsza rewizja Kontraktu	IKS-RP $\geq 0,60$; zatwierdzenie w referendum
4. Ustrój	2031–2035	ustrój TechnoRepubliki z pełnym panelem; druga rewizja i przegląd ustroju	IKS-RP $\geq 0,75$; zaufanie do instytucji $\geq 60\%$

13. Ryzyka, bezpieczniki i napięcia nierozstrzygnięte

13.1. Ryzyka wdrożenia

Rysunek 29. Macierz ryzyk Kontraktu – prawdopodobieństwo i wpływ (ocena ekspercka)

Rysunek 29 przedstawia dwanaście ryzyk. W obszarze krytycznym znajdują się: techno-populizm (język Kontraktu bez rachunku), weto i blokada w sporze o sądownictwo konstytucyjne, opór koalicji dystrybucyjnych oraz pobór bez równości. Bezpieczniki wobec nich zestawia tabela 31.

Tabela 31. Główne ryzyka i bezpieczniki

Ryzyko	Mechanizm	Bezpiecznik	Postanowienie
Techno-populizm	ruch używa języka Kontraktu, by zastąpić kartel, a nie go rozbić	bezpieczniki działają także przeciw reformatorem: test przeciwnika („czy oddałbym to narzędzie konkurentowi?”), klauzule wygaśnięcia, referendum	§27, §29, §41
Gra wskaźnikami (Goodhart)	instytucje optymalizują miernik zamiast wyniku	mierniki rezultatu, niezależna weryfikacja, rotacja i jawna metodologia	§12, §40
Weto i blokada	punkty weta zatrzymują ustawy	neutralność wobec władzy; sekwencja od ustaw o niskim koszcie politycznym; szerokie grono stron	§41
Pobór bez równości	obowiązek spada na tych, „którzy nie zdołali się wymigać”	parytet sektorów w ustawie; zakaz wykupu; jawny licznik	§7
Uzależnienie od dostawcy AI	migracja kategorii do dostawcy	własność kategorii; koszt wyjścia; tryb bez AI	§13, §32

Ryzyko	Mechanizm	Bezpiecznik	Postanowienie
Scoring tylnymi drzwiami	„kontrakty” i „punkty” zamieniają się w ocenę obywatela	bezwzględność praw; zakaz scoringu; zalicza się zdolność, nie osobę	§2, §34
Przechwycenie rachunku przez rząd	RRUS jako propaganda	ocena Rady Fiskalnej; dane otwarte; prawo zgromadzenia do zlecenia kontrrachunku	§3, §28
Kryzys wojenny przerywa procedurę	stan nadzwyczajny blokuje zmiany	zakaz zmian ustroju w stanie nadzwyczajnym; Pakiet Ciągłości; Półka Reform na czas po kryzysie	§9, §29, §41
Cynizm po złe skalibrowanym prebunkingu	uczenie podejrzliwości wobec wszystkich źródeł	pomiar zaufania do źródeł wiarygodnych jako warunek programu	§22

13.2. Napięcia nierozstrzygnięte

- **Sprawność a kontrola.** Silniejsze państwo wymaga silniejszej kontroli, ale każda kontrola spowalnia. Kontrakt rozstrzyga to zasadą proporcjonalności i jednoznaczności kompetencji, nie rezygnacją z któregoś bieguna; szczegółowe rozwiązania – w Projekcie Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 (106).
- **Wybieralność sędziów a niezależność.** Wybór powszechny SN zmienia arytmetykę sporu, ale niesie ryzyko kampanii. Kontrakt wymaga celu (szybki, niezawisły sąd) i miernika; model wybieralny jest propozycją TechnoSanacji, którą strony mogą zastąpić innym rozwiązaniem spełniającym te same mierniki.
- **Powszechność obowiązku a wolność wyboru.** Kontrakt Obronny łączy obowiązek z wyborem formy; granica między „wyborem formy” a „ucieczką od obowiązku” wymaga stałej kalibracji na podstawie danych.
- **Prawa nabyte a równość.** Ochrona praw nabytych wydłuża czas wyrównania ciężarów do jednego pokolenia. Kontrakt akceptuje ten koszt w zamian za legitymizację zmiany.
- **Symetria AI obywatela i urzędu.** Postulat Konta Sprawczości nie ma jeszcze ewaluacji w literaturze; wymaga pilotażu przed skalowaniem.
- **Kworum zatwierdzenia a referendum konstytucyjne.** Projekt Konstytucji (106, art. 40 ust. 2) uznaje referendum konstytucyjne za ważne bez względu na frekwencję; Kontrakt (§28) zaleca kworum zatwierdzenia, czyli minimalny odsetek uprawnionych głosujących „za”. Oba rozwiązania usuwają premię za bojkot; różnią się ochroną przed rozstrzygnięciem przez małą mniejszość. Rekomendacja dla 106 – rozważyć kworum zatwierdzenia.
- **Rytm przeglądu ustroju.** Kontrakt (§42) przewiduje przegląd ustroju co dziesięć lat; Projekt Konstytucji (106, art. 101) – po każdych trzech kadencjach Senatu. Rozbieżność jest techniczna: przegląd Kontraktu może być zsynchronizowany z przeglądem konstytucyjnym.

- **Liczba postanowień a nowe obszary.** Mikroekonomia agentów AI (602) proponuje odrębne postanowienie o rynku agentów. Wydanie 2.0 włącza jego cel do §19 (prawo do agenta działającego w interesie obywatela), a pakiet ustaw – do uzasadnienia. Ewentualne nowe postanowienie wymaga decyzji stron przy pierwszej rewizji (§42), bo zmienia tekst do podpisu.
- **Stany pracy państwa a stany nadzwyczajne.** Kodeks (501) wprowadza stany pracy państwa; nie są one stanami nadzwyczajnymi i nie mogą służyć zmianie ustroju – zasada graniczna Kontraktu obejmuje także je.

13.3. Warunki falsyfikacji

Tabela 32. Warunki, przy których należałoby odrzucić główne tezy Kontraktu

Teza	Warunek obalenia	Sposób sprawdzenia
Umowa jest rachunkiem	publikacja RRUS nie zmienia zaufania ani morale podatkowego w ciągu dwóch cykli	badania panelowe przed i po publikacji
Równość ciężarów buduje poparcie	parytet sektorów nie wpływa na poparcie dla Kontraktu Obronnego	porównanie pilotażu z grupą kontrolną
Przywilej to przerzucone ryzyko	reforma dla nowo wstępujących pogarsza nabór do służb	monitoring naboru i retencji
Sąd jest infrastrukturą zaufania	skrócenie postępowań nie podnosi zaufania do sądów ani skłonności do zawierania umów	badania przedsiębiorstw i zaufania
Własność kategorii chroni suwerenność	koszt wyjścia nie spada mimo klauzul w umowach	pomiar kosztu i czasu migracji dla systemów krytycznych
Kworum zatwierdzenia ogranicza bojkot	frekwencja i ważność referendum nie zmieniają się po reformie	porównanie z danymi europejskimi

14. Nowe standardy myślenia w erze AI

Kontrakt proponuje nie tylko postanowienia, ale także sposób myślenia o państwie. Poniższe standardy mogą stać się wspólnym językiem debaty – niezależnie od tego, kto ją wygrywa.

Tabela 33. Dwanaście standardów myślenia o Rzeczypospolitej

Nr	Zamiast...	...myślimy	Pytanie kontrolne
1	umowa jako deklaracja wartości	umowa jako rachunek	Czy obywatel widzi, co daje i co dostaje?
2	ile wydajemy	co zostało osiągnięte i kto za to odpowiada	Kto jest właścicielem wyniku?
3	przywilej jako wysoka pensja	przywilej jako przerzucone ryzyko	Kto ponosi ryzyko tej decyzji?
4	renta jako nazwisko	renta jako strumień	Gdzie płynie pieniądz i ile jest ofert?
5	suwerenność jako autarkia	suwerenność jako koszt wyjścia	Czy możemy zmienić dostawcę bez utraty ciągłości?
6	człowiek w pętli jako podpis	człowiek dowodzi jako zdolność	Czy człowiek potrafi zrozumieć, przerwać i odwrócić?
7	bezpieczeństwo jako zakupy	bezpieczeństwo jako tempo pętli i równe ciężary	Ile godzin od sygnału do decyzji?
8	obywatel jako petent lub klient	obywatel jako współtwórca i kontroler	Jakie zadanie i jaką kompetencję dajemy obywatelowi?
9	reforma jako wymiana ludzi	reforma jako zmiana reguł na przyszłość	Czy oddałbym to narzędzie przeciwnikowi?
10	pokolenia jako konflikt	pokolenia jako podwójny klucz	Kto odpowiada za tempo, a kto za konsekwencje?
11	sąd jako koszt	sąd jako infrastruktura zaufania	Ile kosztuje gospodarkę każdy miesiąc zwłoki?
12	instytucja jako trwała	instytucja jako hipoteza do sprawdzenia	Kiedy przegląd i kto dowodzi użyteczności?

14.1. Manifest końcowy

Nie potrzebujemy nowej Polski. Potrzebujemy Polski, która dotrzymuje słowa. Która mówi obywatelowi, ile kosztuje państwo i kto za nie płaci. Która wymaga od rządzących tego samego, czego wymaga od rządzonych. Która używa maszyn, ale nie oddaje im władzy. Która rozstrzyga spory szybko i niezawisłe. Która zmienia się przez prawo, nie obok prawa.

Kontrakt Społeczny Rzeczypospolitej nie jest programem żadnej partii. Jest umową o regułach, w ramach których programy mogą uczciwie konkurować. Kto go podpisuje, zobowiązuje się do jednego: że władza będzie zależała od wyniku, a nie od pozycji – i że wynik będzie widać.

Nie administracja słabości, lecz państwo zdolności. Nie umowa elit, lecz kontrakt obywateli. Nie deklaracja, lecz rachunek.

Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów

Słownik objaśnia pojęcia strategiczne, cybernetyczne, systemowe, sieciowe, technologiczne, ustrojowe, prawne i społeczno-gospodarcze użyte w Kontrakcie. Definicje mają charakter operacyjny – opisują, jak pojęcie jest używane w tej publikacji.

A.1. Pojęcia

Tabela A1. Słownik pojęć i terminów

Pojęcie	Znaczenie w Kontrakcie
Absorpcja	druga faza Modelu 3A: zamiana rozpoznanej zmiany w krajową zdolność; w Kontrakcie – przetrwanie szoku bez zerwania zaufania
Adaptacja	trzecia faza Modelu 3A: przebudowa prawa, instytucji i kadr szybciej niż otoczenie; w Kontrakcie – korekta umowy, zanim obywatele się z niej wypiszą
Agent AI	program oparty na modelu AI, który samodzielnie wykonuje zadania w ramach nadanego mandatu, narzędzi i uprawnień; w państwie musi mieć właściciela, rejestr, ślad decyzji i warunek zatrzymania
Antycypacja	pierwsza faza Modelu 3A: wczesne rozpoznanie zmiany i dryfu
Arbitraż form pracy	wyбір formy zatrudnienia (np. samozatrudnienia) motywowany różnicą obciążeń, a nie charakterem pracy
Autokratyczny legalizm	demontaż bezpieczników demokratycznych legalnymi procedurami (Scheppele)
Automation bias	skłonność człowieka do bezkrytycznego przyjmowania rekomendacji systemu automatycznego
Bezpiecznik (ładu republikańskiego)	mechanizm instytucjonalny, który chroni przed nadużyciem władzy lub technologii i działa także wtedy, gdy władzę przejmie przeciwnik; w Kontrakcie osiem bezpieczników B1–B8
Bioobrona	zdolność państwa do zapobiegania zagrożeniom biologicznym, ich wykrywania i reagowania na nie; element bezpieczeństwa w ujęciu One Health
Blind-first	zasada, w której sędzia formułuje wstępną ocenę materiału dowodowego, zanim pozna rekomendację AI; dwie niezależne oceny ograniczają wspólny błąd
Ciężar publiczny	świadczenie obywatela na rzecz wspólnoty: podatek, składka, służba, czas (art. 84 Konstytucji)
Comply-or-explain	zasada „przyjmij albo uzasadnij”: adresat rekomendacji w terminie ją wdraża lub publicznie uzasadnia odrzucenie
Cybernetyka	nauka o sterowaniu i komunikacji w systemach; w Kontrakcie – podstawa projektowania państwa jako regulatora z modelem i sprzężeniem zwrotnym
Cyberprokuratura	prokuratura korzystająca z agentów AI i analityki danych, z dwiema bramkami decyzji człowieka (wszczęcie i środek przymusu)
Cyfrowy Lewiatan	państwo, które używa technologii do nadzoru i kontroli obywateli bez proporcjonalnych bezpieczników
Deliberacja	rozważanie spraw publicznych przez reprezentatywną grupę obywateli z dostępem do wiedzy eksperckiej

Pojęcie	Znaczenie w Kontrakcie
Dobro wspólne	Rzeczpospolita jako wspólnota wszystkich obywateli (art. 1 Konstytucji); w Kontrakcie – przedmiot jawnej wymiany
Dług ukryty	zobowiązania publiczne wykazywane poza budżetem i poza kontrolą parlamentu, które ostatecznie wracają do bilansu
Druga droga	zasada Mapy suwerenności (405): funkcja krytyczna ma alternatywną, rozłączną drogę dostawy lub działania; w Kontrakcie – kryterium zamówień (§13)
Dywidenda z automatyzacji	oszczędności i zyski z automatyzacji zadań, dzielone jawnie między pracowników, obywateli (krótszy czas spraw) i podatników
Ejudykatura	elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości – cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę (503)
Etos publiczny	zbiór norm postępowania osób pełniących funkcje publiczne; w Kontrakcie – Sześć Zasad Etosu Publicznego E1–E6
Fiskalna Konstytucja Obrony	zasada ujęcia wszystkich wydatków obronnych w jednym, stałym i jawnym zestawieniu (105, P3)
Formuła naczelną	zdanie otwierające publikację TechnoSanacji, wobec którego weryfikuje się całą jej treść
Formuła zdolności	$Z = B \times K \times S \times P$: zdolność Rzeczypospolitej jako iloczyn bezpieczeństwa, konkurencyjności, kreatywności społeczeństwa i prawomocności (102)
Formuła Kontraktu	$P = J \times R \times N$: prawomocność jako iloczyn jawnego rachunku, równości ciężarów i kontroli Narodu
Graf zamówień	sieć powiązań między zamawiającymi, wykonawcami i współoferentami, analizowana pod kątem koncentracji i sygnałów zmywy
Hierarchia Biblioteki	porządek 70 publikacji TechnoSanacji w sześciu klastrach (26.10.2026): numeracja 101–620, grupa A (36 publikacji bazowych) i grupa B (34 uzupełniające); Kontrakt ma numer 104
Human-in-command	zasada, zgodnie z którą człowiek ma mandat, zdolność i obowiązek zatrzymania, zmiany i podpisania decyzji wspieranej przez AI
Iloczyn (logika iloczynu)	zasada, że słabość jednego czynnika obniża cały wynik – „zero w jednym czynniku zeruje całość”
Iluzja fiskalna	sytuacja, w której obywatel nie widzi rzeczywistego kosztu państwa z powodu rozproszenia finansów i długu poza budżetem
Indeks Kontraktu Społecznego (IKS-RP)	indeks wykonania Kontraktu: średnia geometryczna czterech subindeksów (J, R, N, W) po trzy mierniki
Inicjatywa 3G	rozszerzenie Programu 2G (511) na trzy pokolenia: młodych, pokolenie środka i seniorów; strategię rozwija Klasa sprawcza jako korelator (406)
Kanał Alarmowy Narodu	propozycja Kodeksu Sterowania i Regulacji (501): sygnał obywateli (np. 10 000 podpisów, uchwała sejmiku, wniosek RPO), na który organ odpowiada w 30 dni (72 h w stanie zagrożenia); przedstąpienie referendum (§28)
Kanał algedoniczny	w modelu Beera – kanał sygnału alarmowego omijający hierarchię i trafiający wprost do najwyższego poziomu systemu
Kartel partyjny	układ partii, które ograniczają konkurencję przez finansowanie z budżetu i bariery wejścia (Katz, Mair)
Klasa sprawcza	ludzie, którzy biorą odpowiedzialność za wynik i organizują zasoby – w tym AI – aby go osiągnąć

Pojęcie	Znaczenie w Kontrakcie
Klauzula wygaśnięcia	przepis, zgodnie z którym regulacja lub instytucja wygasa, jeśli niezależna ewaluacja nie potwierdzi jej użyteczności
Koalicja dystrybucyjna	grupa interesu, która broni skoncentrowanych korzyści kosztem rozproszonych kosztów całego społeczeństwa (Olson)
Kodeks Sterowania i Regulacji	projekt ustawy organicznej (501), który nakłada na każdą władzę jawny cel, mierzony uchyb, regułę korekty i bezpiecznik: $L = C \times M \times R \times B$
Konto Sprawczości Ery AI	pakiet narzędzi dla każdego obywatela: asystent AI pod kontrolą publiczną, moc obliczeniowa, mikrokwalifikacje, szkolenia
Kontrakt Obronny	powszechny obowiązek udziału w obronie, zróżnicowany co do formy, z jawnym ekwiwalentem w prawach i równością ciężarów
Kontrakt społeczny	umowa społeczna zapisana jako instrument – ze stronami, świadczeniami, miernikami, właścicielami, terminami i rewizją
Koszt wyjścia	koszt i czas zmiany dostawcy technologii bez utraty ciągłości działania; miara suwerenności technologicznej
Kworum zatwierdzenia	próg ważności referendum oparty na minimalnym odsetku uprawnionych głosujących „za”, a nie na frekwencji
Legitymizacja wejścia, przepustowości i wyniku	trzy źródła zgody na władzę: udział w decyzji, uczciwość procedury i skuteczność rezultatów (Scharpf, Schmidt)
Mandat agenta	ograniczone i odwoływalne upoważnienie agenta AI do działania w imieniu osoby lub firmy (602); warunek ważnej transakcji agentowej $T = M \times P \times R \times N$
Mapa suwerenności	narzędzie (405) mierzące suwerenność węzłów $S = R \times T \times D \times Z$: różnorodność dróg $\times$ zapas czasu $\times$ prawo decyzji $\times$ zgoda obywateli; moduł Sieciowego Bliźniaka (504)
Model 3A	metoda TechnoSanacji: antycypacja – absorpcja – adaptacja
Monopol dysfunkcyjny	pozycja dominująca, która podnosi koszty, hamuje wejście i utrwała zależność
Morale podatkowe	wewnętrzna gotowość do płacenia podatków, zależna od zaufania i poczucia uczciwości systemu
Nowa Hanza	sieć technopolii i regionalnych ośrodków kompetencji połączonych korytarzami współpracy
One Health	zintegrowane podejście do zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska
Pakiet Ciągłości Państwa	zbiór reguł zapewniających ciągłość władzy połączoną z jej obecnością w kraju, sukcesję i odporną infrastrukturę danych (105, P2)
Pakt pokoleń / podwójny klucz	zasada zespołów wielopokoleniowych: młody lider odpowiada za tempo i narzędzia, doświadczony mentor – za standard i konsekwencje
Państwo pierwszym klientem	polityka, w której państwo zamawia przełomowe rozwiązania i zobowiązuje się kupić wynik, przejmując ryzyko popytu
Pętla sprawczości	cykl: rozpoznanie – decyzja człowieka – wykonanie – publiczny wynik – korekta
Piaskownica regulacyjna	kontrolowane środowisko testowania nowych technologii z warunkowym dopuszczeniem i nadzorem regulatora
Polaryzacja afektywna	niechęć i nieufność wobec zwolenników przeciwnego obozu politycznego
Prebunking	uprzedzające uczenie rozpoznawania technik manipulacji (inokulacja), zanim odbiorca się z nimi zetknie

Pojęcie	Znaczenie w Kontrakcie
Premia płacowa sektora publicznego	różnica płac między sektorem publicznym a prywatnym przy porównywalnym kapitale ludzkim; w Polsce ujemna
Prawa nabyte	uprawnienia uzyskane zgodnie z prawem, chronione zasadą zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji)
Prawomocność	zdolność władzy do uzyskania dobrowolnej zgody rządzonych; czynnik P formuły zdolności
Przechwycenie państwa (state capture)	sytuacja, w której władza publiczna jest sprawowana głównie dla prywatnej korzyści wąskich grup
Przechwycenie regulatora	przejęcie instytucji nadzorczej przez podmioty, które miała nadzorować (Stigler)
Przywilej	przerzucenie ryzyka lub kosztu na innych bez odpowiadającego mu wkładu
Rachunek umowy	jawne zestawienie, kto ile wnosi i ile otrzymuje
Rejestr Przywilejów Regulacyjnych	jawny wykaz przywilejów regulacyjnych z terminem ważności (proponycja 501: 7 lat); przywilej bez wykazanego efektu wygasa (§27)
Renta	dochód z pozycji (dostępu do przepływów, regulacji, informacji), a nie z wytworzonej wartości
Rój kompetencyjny	sieć obywateli wnoszących do obrony kompetencje cywilne, zaliczane na poczet obowiązku
Scoring społeczny	ocena obywateli przez system na podstawie zachowań, prowadząca do różnicowania praw lub dostępu; zakazany w AI Act (art. 5)
Senior Responsible Owner	brytyjski model imiennego właściciela programu publicznego z listem nominacyjnym i rozliczalnością
Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej	cyfrowy model państwa: rejestry, przepływy, zależności i węzły krytyczne, służący symulacji i wykrywaniu patologii (504)
Sprawny wasal	scenariusz wysokiej sprawności państwa zbudowanej na cudzym stosie technologicznym, kruchej wobec decyzji zewnętrznych
Stos suwerenności	warstwowy model zależności technologicznej od energii (L0) po warstwę kontrolną (L10)
Struktury zasiedziały	układy, które reprodukują się niezależnie od użyteczności – przez kooptację i trwanie
Subsydium legislacyjne	dostarczanie przez grupy interesu gotowych projektów i ekspertyz niedoinformowanym ustawodawcom (Hall, Deardorff)
Suwerenność technologiczna	zdolność państwa do dysponowania krytycznymi technologiami, danymi i infrastrukturą – mierzona kosztem wyjścia, nie autarkią
Ślad legislacyjny	jawny zapis, kto dostarczył tekst, ekspertyzę i poprawki do projektu ustawy
Techno-Lewiatan	fuzja państwa i dostawców technologii, w której suwerenna klasyfikacja migruje do infrastruktury prywatnej
Techno-populizm	połączenie języka technokratycznego z antyelitarnym, które zastępuje kartel zamiast go rozbić
TechnoRepublika	cel: państwo, które przewiduje, działa i odpowiada przed obywatelem
TechnoSanacja	droga: uzdrowienie państwa i uwolnienie energii narodu przez wiedzę, technologię i odpowiedzialność
Twierdzenie o dobrym regulatorze	każdy dobry regulator systemu musi być modelem tego systemu (Conant, Ashby)

Pojęcie	Znaczenie w Kontrakcie
Prawo wymaganej różnorodności	tylko różnorodność może zrównoważyć różnorodność; regulator musi mieć repertuar reakcji co najmniej równy złożoności otoczenia (Ashby)
Właściciel wyniku	jedna imiennie wskazana osoba odpowiedzialna za rezultat misji, programu lub systemu
Własność kategorii	państwowe posiadanie definicji, danych i logiki klasyfikacji w systemach decyzyjnych
Władza proceduralna	zdolność blokowania decyzji przez procedurę bez odpowiedzialności za wynik
Zasada minimalnej zgody	postanowienie Kontraktu wiąże co do celu i miernika; instrument podlega debacie
Zgoda warunkowa	gotowość do płacenia i służenia, o ile inni robią to samo, a państwo jest uczciwe (Levi)
Zgromadzenie obywatelskie	losowane, reprezentatywne ciało obywateli formułujące rekomendacje i warianty rozwiązań

A.2. Skróty

Tabela A2. Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie
A0–A4	tryby autonomii AI w wymiarze sprawiedliwości (od braku wsparcia do automatycznego nakazu w sprawach bezspornych)
ABM	modelowanie agentowe (agent-based modelling)
AI	sztuczna inteligencja
AI Act	rozporządzenie (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji
B, K, S, P	czynniki formuły zdolności: bezpieczeństwo, konkurencyjność, kreatywność społeczeństwa, prawomocność
B1–B8	osiem bezpieczników ładu republikańskiego
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CBOS	Centrum Badania Opinii Społecznej
CLD	diagram pętli przyczynowych (causal loop diagram)
CPI	indeks jakości regulacji lobbingu (w kontekście lobbingu) / indeks percepcji korupcji (w kontekście korupcji)
DGA	akt o zarządzaniu danymi, rozporządzenie (UE) 2022/868
DMA	akt o rynkach cyfrowych, rozporządzenie (UE) 2022/1925
DZSW	dobrowolna zasadnicza służba wojskowa
ECLI	europejski identyfikator orzecznictwa
EKPC	Europejska Konwencja Praw Człowieka
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
FIMI	zagraniczne manipulacje informacyjne i ingerencje (foreign information manipulation and interference)

Skrót	Rozwinięcie
FUS	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
FWSZ	Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych
GG	sektor instytucji rządowych i samorządowych (general government)
HHI	indeks Herfindahla–Hirschmana (miara koncentracji)
IK3G	Indeks Korelatora 3G (406)
ICY-RP	indeks cyberenergetyki Rzeczypospolitej (407)
IKS-RP	Indeks Kontraktu Społecznego Rzeczypospolitej
ILR-RP	Indeks Ładu Regulacyjnego Rzeczypospolitej (501)
IMF	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
IMS-RP	Indeks Mapy Suwerenności Rzeczypospolitej (405)
IPP	Indeks Przechwycenia Państwa (105, program P5)
IRA-RP	Indeks Rynku Agentów Rzeczypospolitej (602)
ISKS	Indeks Sprawczości Klasy Średniej (604)
ITZ-RP	Indeks Technologicznej Zdolności Rzeczypospolitej (102)
J, R, N, W	subindeksy IKS-RP: jawny rachunek, równość ciężarów, kontrola Narodu, wykonanie
K1–K7	siedem kontraktów szczegółowych
KMA / KMS	agent zarządzania wiedzą / system zarządzania wiedzą
KPI / KRI	kluczowe wskaźniki efektywności / kluczowe wskaźniki ryzyka
KRS	Krajowa Rada Sądownictwa
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
KWD	krajowa wartość dodana
MCDA	analiza wielokryterialna
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OODA	pętla obserwacja – orientacja – decyzja – działanie
PBC	kontraktowanie oparte na wynikach (performance-based contracting)
PDP / EDP	państwowy dług publiczny (definicja krajowa) / dług według definicji unijnej
PESTEL	analiza czynników politycznych, ekonomicznych, społecznych, technologicznych, środowiskowych i prawnych
PFR	Polski Fundusz Rozwoju
PKB	produkt krajowy brutto
RACI	macierz ról: odpowiedzialny za wykonanie, rozliczany (właściciel), konsultowany, informowany
RRUS	Roczny Rachunek Umowy Społecznej
SAFE	unijny instrument pożyczek obronnych (rozporządzenie (UE) 2025/1106)
SN	Sąd Najwyższy
SSP	spółki Skarbu Państwa
SWOT / TOWS	analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń / wynikające z niej strategie

Skrót	Rozwinięcie
TK	Trybunał Konstytucyjny
UE	Unia Europejska
VRIO	wartość, rzadkość, trudność imitacji, organizacja
VSM	Model Systemu Zdolnego do Przetrwania (Viable System Model)
WOT	Wojska Obrony Terytorialnej
WPFP	Wieloletni Plan Finansowy Państwa
ZSW	zasadnicza służba wojskowa

Aneks B. Bibliografia

B.1. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji (numeracja Hierarchii z 26.10.2026)

101	Manifest TechnoSanacji. Manifest nowej klasy sprawczej, wydanie 3.0 (dawniej 02).
102	Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej: bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo, wydanie 4.0 (dawniej 03).
103	Misja Polityczna TechnoSanacji, wydanie 3.0, 28.10.2026 (dawniej 04).
105	Strategia transformacji ustrojowej Rzeczypospolitej. Scenariusze na czas zmian technologicznych (dawniej 44).
106	Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030 – do debaty konstytucyjnej i prawnej (dawniej 06).
201–209	Postulaty ustrojowe: Referendum – demokracja bezpośrednia (201); Prezydent – zintegrowana egzekutywa (202); Senat 100 – jednoizbowa legislatura (203); Sąd Najwyższy – wybieralny strażnik Konstytucji (204); Sejmiki samorządowe (205); Powinności obywatelskie (206); Administracja państwowa (207); Jednokadencyjność – akceleracja krążenia kadr (208); Controlling cybernetyczny (209).
301–309	Programy reform państwa: Obrona narodowa (301); Ochrona zdrowia (302); Edukacja i innowacja (303); Ład medialny – pętla zwrotna (304); Doktryna energetyczna (305); Konkurencyjna gospodarka (306); Kreatywne społeczeństwo (307); Talenty jako infrastruktura krytyczna państwa (308); Aktywny seniorat (309).
401	Narodowa Strategia Bezpieczeństwa – Tom 1, wydanie 2.
402	Policentryczny ład światowy i bezpieczeństwo narodowe.
403	Rezyliencja – odporność państwa.
404	Infrastruktura odporności państwa.
405	Mapa suwerenności Rzeczypospolitej. Sterowność zamiast posiadania.
406	Klasa sprawcza jako korelator. Przedsiębiorcy ery AI w sojuszu trzech pokoleń.

407–410	Cyberenergetyka – wielowymiarowe sterowanie energią (407); Strategia sprawiedliwej transformacji (408); Strategia energii i odporności (409); Strategia wykorzystania AI dla bezpieczeństwa Polski (410).
411–412	Cyberkulturowa Wizja – hard i soft power (411); Technopolis – centra kompetencji (412).
501	Cybernetyka Rzeczypospolitej – Kodeks sterowania i regulacji.
502–504	Graf multiagentów (502); Ejudykatura – elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości, wydanie 2.0 (503); Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej (504).
505–507	Sandbox regulacyjny dla inicjatyw strategicznych (505); Narzędzia AI dla obywateli i administracji (506); Analityczny proces wyboru technologii militarnych (507).
509–512	Kluby TechnoSanacji (509); Regulamin członkostwa w sieci Klubów (510); Program 2G – współpraca Gen Z i seniorów (511); Mapa dokumentów ustrojowych (512).
601	Diagnoza Rzeczypospolitej 2026. Państwo w dryfie strategicznym.
602	Mikroekonomia agentów AI w Rzeczypospolitej. Mandat, miara, rozliczenie.
603–605	Makroekonomiczny model rozwoju Rzeczypospolitej (603); Stratyfikacja klasy średniej (604); Mapa wiedzy TechnoSanacji (605).
620	Przewodnik TechnoSanacji.
H	Hierarchia Biblioteki technosanacja.pl, 26.10.2026 (sześć klastrów, 70 publikacji, numeracja 101–620).
A/B	Zbiory PDF-MD-A-36 (28.10.2026; 36 publikacji, 2404 strony) i PDF-MD-B-34 (26.10.2026; 34 publikacje); dla wydania 1.0 – zbiorczy PDF-MD z 18.10.2026 (44 dokumenty, 2930 stron), destylaty i materiały robocze.
X	x-poprawki, 28.10.2026 (24 materiały): m.in. Rekomendacje zmian po Kontrakcie Społecznym (wyd. 1.0), po Cybernetyce Rzeczypospolitej (501), Mapie suwerenności (405) i Mikroekonomii agentów AI (602); raporty spójności 101–103.
P	Portal technosanacja.pl: strona główna; podstrony /kontrakt/ (stan na 28.10.2026), /konstytucja/ (piętnaście zasad ustrojowych, siedem gwarancji praw w epoce algorytmów, pięć pętli kontroli) i /ustroj/ (dziewięć postulatów ustrojowych).

B.2. Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (t.j. Dz.U. 2025 poz. 825).
3. Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907).
4. Ustawa z dnia 20 grudnia 2024 r. o Radzie Fiskalnej (Dz.U. 2025 poz. 39).
5. Ustawa o systemach sztucznej inteligencji (Dz.U. 2026 poz. 1003).
6. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1215).
7. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. 2026 poz. 1261).

8. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (t.j. Dz.U. 2025 poz. 300).
9. Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2120).
10. Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (t.j. Dz.U. 2026 poz. 936).
11. Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1907).
12. Ustawa z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (t.j. Dz.U. 2023 poz. 624).
13. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (t.j. Dz.U. 2026 poz. 590).
14. Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (t.j. Dz.U. 2026 poz. 836).
15. Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (t.j. Dz.U. 2026 poz. 373).
16. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji (AI Act).
17. Rozporządzenie (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii.
18. Rozporządzenie Rady (UE) 2025/1106 ustanawiające instrument SAFE.
19. Rozporządzenie (UE) 2022/868 w sprawie europejskiego zarządzania danymi (DGA).
20. Rozporządzenie (UE) 2024/903 ustanawiające środki na rzecz wysokiego poziomu interoperacyjności sektora publicznego (Interoperable Europe Act).
21. Rozporządzenie (UE) 2022/1925 w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym (DMA).
22. Rozporządzenie (UE) 2016/679 (RODO).
23. Rozporządzenie (UE) 2021/821 – unijny system kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania.
24. Rozporządzenie (UE, Euratom) nr 1141/2014 w sprawie statutu i finansowania europejskich partii politycznych.
25. Dyrektywa Rady 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich oraz dyrektywa Rady (UE) 2024/1265 zmieniająca ją.
26. Dyrektywa (UE) 2019/1937 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii.
27. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), Rzym 1950.
28. Porozumienie Pandemiczne WHO – rezolucja WHA78.1 z 20 maja 2025 r.; poprawki do Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych – WHA77.17.

B.3. Literatura – teoria umowy społecznej, legitymizacji i republikanizmu

1. Hobbes T. (1651). *Lewiatan*.
2. Locke J. (1689). *Dwa traktaty o rządzie*.
3. Rousseau J.-J. (1762). *Umowa społeczna*.

4. Hegel G.W.F. (1821). *Zasady filozofii prawa*.
5. Arystoteles. *Polityka*.
6. Easton D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: Wiley.
7. Levi M. (1997). *Consent, Dissent, and Patriotism*. Cambridge University Press.
8. Scharpf F.W. (1999). *Governing in Europe: Effective and Democratic?* Oxford University Press.
9. Schmidt V.A. (2013). Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and „Throughput”. *Political Studies*, 61(1).
10. Pettit P. (1997). *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Oxford University Press.
11. Rawls J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
12. Weber M. (1919). *Polityka jako zawód i powołanie*.
13. Mosca G. (1939). *The Ruling Class*. New York: McGraw-Hill.
14. Pareto V. (1935). *The Mind and Society*. New York: Harcourt, Brace.
15. Michels R. (1915). *Political Parties*. New York: Hearst's International Library.
16. Badania o legitymizacji i jakości rządzenia w 66 krajach (2024) oraz o legitymizacji przepustowości (2019, 2021) – według korpusu destylatu US, klaster U03.

B.4. Literatura – cybernetyka, systemy, sieci

1. Wiener N. (1948). *Cybernetics: Or Control and Communication in the Animal and the Machine*. MIT Press.
2. Wiener N. (1950). *The Human Use of Human Beings*. Houghton Mifflin.
3. Ashby W.R. (1956). *An Introduction to Cybernetics*. London: Chapman & Hall.
4. Conant R.C., Ashby W.R. (1970). Every Good Regulator of a System Must Be a Model of That System. *International Journal of Systems Science*, 1(2).
5. Beer S. (1972). *Brain of the Firm*. London: Allen Lane.
6. Beer S. (1974). *Designing Freedom*. Toronto: CBC.
7. Medina E. (2011). *Cybernetic Revolutionaries: Technology and Politics in Allende's Chile*. MIT Press.
8. Ostrom E. (1990). *Governing the Commons*. Cambridge University Press; Ostrom E. (2010). Beyond Markets and States: Polycentric Governance. *American Economic Review*, 100(3).
9. Tainter J. (1988). *The Collapse of Complex Societies*. Cambridge University Press.
10. Rahwan I. (2018). Society-in-the-loop: programming the algorithmic social contract. *Ethics and Information Technology*, 20.
11. Fazekas M., Tóth I.J. (2016). From Corruption to State Capture: A New Analytical Framework with Empirical Applications from Hungary. *Political Research Quarterly*, 69(2).
12. Homer-Dixon T. i in. (2022). Polikryzys globalny – model Cascade Institute (według destylatu CH).
13. Hausmann R., Rodrik D., Velasco A. (2005). *Growth Diagnostics*. Harvard Kennedy School.

B.5. Literatura – ekonomia polityczna, renty, partie, lobbying

1. Tullock G. (1967). The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies, and Theft. *Western Economic Journal*, 5(3).
2. Krueger A.O. (1974). The Political Economy of the Rent-Seeking Society. *American Economic Review*, 64(3).
3. Stigler G.J. (1971). The Theory of Economic Regulation. *Bell Journal of Economics and Management Science*, 2(1).
4. Olson M. (1982). *The Rise and Decline of Nations*. Yale University Press.
5. Katz R.S., Mair P. (1995). Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party. *Party Politics*, 1(1).
6. Hall R.L., Deardorff A.V. (2006). Lobbying as Legislative Subsidy. *American Political Science Review*, 100(1).
7. Nölke A., Vliegenthart A. (2009). Enlarging the Varieties of Capitalism: The Emergence of Dependent Market Economies in East Central Europe. *World Politics*, 61(4).
8. Mazzucato M. (2018). *Mission-Oriented Research & Innovation in the European Union*. European Commission.
9. Besley T., Persson T. (2011). *Pillars of Prosperity: The Political Economics of Development Clusters*. Princeton University Press.
10. Evans P., Rauch J. (1999). Bureaucracy and Growth. *American Sociological Review*, 64(5).
11. Scheppele K.L. (2018). Autocratic Legalism. *University of Chicago Law Review*, 85(2).
12. Wacquant L. (2009). *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*. Duke University Press.
13. Badania o premii płacowej sektora publicznego w Polsce (2023), samozatrudnieniu (2014, 2021), funduszach celowych i debudżetyzacji (2025), kartelu i techno-populizmie (2020), referendach i bojkocie (223 referenda, 2026) – według korpusów US i PP.

B.6. Literatura – obrona, odporność, pokolenia

1. Poutvaara P., Wagener A. (2007). To Draft or Not to Draft? Inefficiency, Generational Incidence, and Political Economy of Military Conscription. *European Journal of Political Economy*, 23(4).
2. Badania o poborze i zaufaniu instytucjonalnym (15 krajów Europy, 2022), duńskiej loterii poborowej (2026), legitymizacji poboru w Szwecji (2023), modelach szwedzkim i litewskim (2024–2026) – według korpusu US, klaster U05.
3. Niinistö S. (2024). *Safer Together: Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*. Komisja Europejska.
4. Roozenbeek J., van der Linden S. (2019). Fake news game confers psychological resistance against online misinformation. *Palgrave Communications*, 5; Basol M. i in. (2021). Towards psychological herd immunity. *Big Data & Society*.
5. Raporty o produkcji dronów w Ukrainie (2025) i o zmianach w prowadzeniu wojny (2026) – według korpusu US, klaster U13.

6. Badania o programach międzypokoleniowych (przegląd 50 badań, 2017) i mentoringu odwróconym (2026) – według korpusu LR, klaster R11.

B.7. Literatura – AI, technologia, polaryzacja

1. Karp A., Zamiska N. (2025). *The Technological Republic: Hard Power, Soft Belief, and the Future of the West*. New York: Crown (w korpusie – streszczenia i krytyki).
2. Bengio Y. i in. (2026). *International AI Safety Report 2026*. DSIT.
3. Nyhan B. i in. (2023). Like-minded sources on Facebook are prevalent but not polarizing. *Nature*, 620.
4. Piccardi T. i in. (2025). Prerejestrowany eksperyment polowy z przedstawianiem kolejności treści w serwisie społecznościowym w czasie rzeczywistym (N = 1256) i jego wpływ na polaryzację afektywną. *Science* (według destylatu CH).
5. Boxell L., Gentzkow M., Shapiro J.M. (2024). Cross-Country Trends in Affective Polarization. *Review of Economics and Statistics*, 106(2).
6. Tufekci Z. (2017). *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. Yale University Press.
7. Bria F., Timmers P., Gernone F. (2025). *EuroStack – A European Alternative for Digital Sovereignty*. Bertelsmann Stiftung.
8. ILO, NASK (2025). Generative AI and Jobs: A Refined Global Index of Occupational Exposure. Working Paper 140.
9. IMF (2024). Gen-AI: Artificial Intelligence and the Future of Work. Staff Discussion Note SDN/24/001.
10. IFR (2025). *World Robotics 2025*.
11. Studium wdrożeń Palantira w agencjach USA („Untangling the algorithmic Leviathan”, 2026); analiza „Iluzja kontroli czy human-in-the-loop” (2026); przegląd 10 ram zarządzania AI („Beyond human oversight: cognitive sovereignty”, 2026); zasada narzędzie–właściciel (2026) – według korpusów US i LR.
12. Raport Sekretarza Generalnego ONZ A/79/88 (2024) o autonomicznych systemach uzbrojenia.

B.8. Raporty i dane instytucji

1. OECD (2024, 2026). *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions*.
2. OECD (2025). *Governing with Artificial Intelligence*; *OECD Pensions at a Glance 2025*; PISA 2022; PIAAC 2023.
3. IMF (2025, 2026). *Republic of Poland: Article IV Consultation*.
4. Komisja Europejska (2025). *Rule of Law Report – Country Chapter Poland*; *European Semester Country Report Poland 2026*; *Debt Sustainability Monitor 2024*.
5. Europejski Trybunał Obrachunkowy (2025). Sprawozdanie specjalne 12/2025 o akcie w sprawie czipów.
6. RAND Europe (2026). Analiza kosztów i korzyści przesiewu syntezy DNA w UE.

7. Lawrence Berkeley National Laboratory (2024). *United States Data Center Energy Usage Report*; Ember (2025). Dane o zużyciu energii przez centra danych w Europie.
8. WHO (2025). *Global Antibiotic Resistance Surveillance Report (GLASS)*; ECDC (2025). EARS-Net.
9. Bertelsmann Stiftung (2026). *BTI 2026 Transformation Index*; Freedom House (2024–2026). *Nations in Transit, Freedom in the World*.
10. World Inequality Lab (2026). *World Inequality Report 2026*; UN DESA (2025). *World Social Report 2025*.
11. UNDRR (2025). *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*.
12. CBOS (2023–2025). Komunikaty z badań: zaufanie społeczne, zaufanie do instytucji, postawy wobec demokracji, opinie o zasadniczej służbie wojskowej, kondycja psychiczna pokoleń Y i Z.
13. Państwowa Komisja Wyborcza (2024). Przewidywane subwencje dla partii politycznych.
14. Polski Instytut Ekonomiczny, NBP, IFP, CASE, Centrum Łukasiewicz – raporty o pułapce średniego biznesu, produktywności, długu publicznym, luce VAT i bilansie handlu cyfrowego (według destylatów DG i CH).

Aneks C. Nota metodologiczna i mapa źródeł

C.1. Metoda

Publikacja powstała w czterech krokach. Po pierwsze, zestawiono trzy listy postanowień z pliku Założeń (5, 12 i 25 punktów) i usunięto powtórzenia. Po drugie, każde postanowienie skonfrontowano z destylatami rund US, LR i PP (umowa społeczna, ład republikański, patologie procesów politycznych) oraz CH, DG, System i Wizja – zachowano tylko postanowienia z dowodem lub jawnie oznaczone jako wymagające pilotażu. Po trzecie, postanowienia przeredagowano zgodnie z zasadą minimalnej zgody: cel i miernik w Deklaracji, instrument w Uzasadnieniu. Po czwarte, całość zweryfikowano wobec dokumentów kanonicznych Biblioteki (102, 106, 503, 105 w numeracji Hierarchii) i stron portalu. W redagowaniu wykorzystano narzędzia AI z udziałem autora w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej.

Wydanie 2.0 dodaje piąty krok: weryfikację spójności z Hierarchią Biblioteki z 26.10.2026, ze zbiorami PDF-MD-A-36 i PDF-MD-B-34, z rekomendacjami zebranymi w x-poprawki (28.10.2026) oraz z podstroną /kontrakt/ portalu. W przypadku konfliktu klasyfikacyjnego nadrzędna jest Hierarchia; propozycje merytoryczne wdrożono selektywnie, bez nadawania im statusu obowiązującej normy, a zmiany w tekście Deklaracji ograniczono do poziomu celu i miernika (zasada minimalnej zgody). Rejestr rozstrzygnięć zawiera Aneks D.

C.2. Zastrzeżenia

- Oceny w mapach cieplnych i macierzach (rysunki 12, 13, 20, 22, 23, 25, 29), profile na rysunku 3, siły na rysunku 17, trajektorie na rysunku 18 oraz wartości na rysunku 27 mają charakter ekspercki i ilustracyjny; nie są pomiarami.

- Indeks IKS-RP jest propozycją konstrukcji; jego stan wyjściowy (ok. 0,35) to szacunek ekspercki do zastąpienia pierwszym pomiarem.
- Dane CBOS i ACKS o postawach wobec poboru pochodzą z opracowania wtórnego. Wartości dla Polski z OECD Trust Survey nie zostały wyodrębnione w korpusie – podano średnie OECD.
- Teza o „90% biurokracji zastąpionej przez AI” nie ma potwierdzenia w korpusie i nie jest używana.
- Dane o produkcji dronów są rozbieżne (1,3–2 mln w 2024 r.); liczby kosztowe służą do opisu rzędu wielkości.
- Udział przetargów z jedną ofertą podano w dwóch ujęciach: 54% wszystkich postępowań w 2023 r. (destylat DG) i 56% powyżej progów unijnych (105, 504).
- Teza z destylatu DG o „jedynym kraju UE bez rady fiskalnej” jest nieaktualna wobec ustawy z 20 grudnia 2024 r. o Radzie Fiskalnej.
- Pojęcia renty, władzy proceduralnej, struktur zasiedziatych, kartelu i monopolu opisują mechanizmy, nie ludzi ani grupy.
- Aparat analityczny F. Konecznego wykorzystano wyłącznie w zakresie wolnym od jego treści antysemickich, które zostały jawnie odcięte.
- Wyniki symulacji agentowej pochodzą z destylatu US i mają charakter rzędu wielkości.
- Publikacja nie jest obowiązującym prawem ani opinią prawną. Rozwiązania wymagające zmiany Konstytucji podlegają procedurze art. 235 i zatwierdzeniu przez Naród w referendum.
- Rekomendacje dotyczące zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji, wynikające z przyjęcia Kontraktu, zawiera osobny dokument towarzyszący.
- Numery dokumentów podano według Hierarchii Biblioteki z 26.10.2026; dawne oznaczenia (02, 03, 04, 06, 28, 29, 44, 45) występują wyłącznie w konkordancji (Aneks D, tab. D4) i w opisie materiałów roboczych.
- Rysunki 1, 19 i 28 oraz grafika okładowa pochodzą z wydania 1.0 i nie zawierają numeracji dokumentów; rysunek 5 przerysowano w wydaniu 2.0 według kanonu 101–106.
- Mierniki IMS-RP i ILR-RP włączono do pulpitu Kontraktu jako mierniki powiązane; konstrukcja IKS-RP (4 × 3) pozostaje bez zmian do pierwszej rewizji (§42).

Polska, 28.10.2026 · wydanie 2.0 (zastępuje wydanie 1.0 z 19.10.2026).

Materiał udostępniony na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY 4.0).

